

DSP

MUTLU İNSAN

GÜÇLÜ TÜRKİYE

ÖZLEMİNİ DUYDUĞUMUZ ORTAK DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM

“HAK, BARIŞ VE ŞEFFAFLIK”

DSP

Demokratik Sol Parti

Seçim Bildirgesi

2015

**Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına
Türk Uluşu denir.**

Mustafa Kemal Atatürk

Ulusalcı Demokratik Sol Atatürk'ün yoludur

BÜLENT ECEVİT

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	6
1. GENEL GÖRÜNÜM.....	8
2. YENİDEN DİRİLMENİN FORMÜLÜ: DEMOKRATİK SOL YAPILANMA.....	12
2.1 ULUSAL UZLAŞI KONULARI	
2.2 TÜRKİYE’NİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI	
2.3 GELİŞİMİ SAĞLAYACAK PARTİ: DSP	
3. NASIL BİR TÜRKİYE’DE YAŞAMAK İSTİYORUZ.....	19
4. YAŞANABİLİR TÜRKİYE İÇİN UYGULAYACAĞIMIZ ÖNCELİKLİ EYLEM PLANI.....	20
5. ANAYASA.....	25
6.HUKUK VE ADALET	27
7.BAYINDIRLIK	31
8.BİLGİ TOPLUMU.....	33
9.eDEVLET/eTÜRKİYE.....	36
10. ÇALIŞMA, İŞSİZLİKLE MÜCADELE, KÖYKENTLER VE SOSYAL GÜVENLİK.....	38
11. ÇOCUK VE GENÇLİK.....	41
12. DEPREM VE DOĞAL AFETLER.....	43
13. DIŞ POLİTİKA.....	45
14. EKONOMİ VE BÜYÜME MODELİ.....	48
15. ENERJİ.....	56
16. GIDA VE BESLENME.....	60
17. HAYVANCILIK.....	61
18. İLERİCİ YÖNETİŞİM.....	64
19. KADIN.....	65
20. KAMU DÜZENİ, SOSYAL HAYAT VE ÖZGÜRLÜKLER.....	67
21. LOBİCİLİK/GURBETÇİ TÜRKLER.....	71
22. MADENCİLİK.....	72
23. MİLLİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM.....	73
24. SAĞLIK.....	78
25. SPOR.....	80
26. SU POLİTİKALARI.....	82
27. TARIM.....	85

28. TEKNOLOJİK GELİŞME	88
29. TURİZM.....	89
30. ULAŞIM.....	90
31. ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ.....	91
32. YEREL YÖNETİMLER.....	94

SUNUŞ

7 Haziran 2015 seçimleri Türkiye'nin ve vatandaşlarımızın geleceğini belirleyecektir. Halkımız vereceği oylarla ülkemizi yönetecek siyasi gücü belirleyecek, Türkiye'nin bugününe ve geleceğine dair tarihi öneme sahip kararı verecektir.

Halkımız Demokratik Sol Parti'ye teveccüh gösterirse, Demokratik Sol Parti tarafından;

- Vatandaşlarımız arasında oluşan bölünmüşlük ve dışlanmışlık duygusunu sona erdiren, demokrasiyi bütün unsurlarıyla yaşatan, toplumun her kesimini kucaklayan, hukukun üstünlüğü ilkesini geçerli kılan, adil ve dürüst bir yönetim sergilenecektir.
- Yoksulluk ve işsizlik en acil sorunlarımızın başında gelmektedir. Öncelikle çocuk işçiler olmak üzere, tüm işçilerin hakları korunacaktır.
- Komşularımızın iç işlerine müdahale edilmeksizin, bölgemizde devam eden anlaşmazlıkların çözümünde ülke çıkarlarına dayalı barışçıl bir çabayla politika geliştirilecek, Türkiye'deki mültecilerin herhangi bir sıkıntı ile karşılaşmadan ülkelerine bir an önce dönmeleri için gerekli tüm tedbirler alınacaktır.
- Terör sorunu; ülkenin birlik ve bütünlüğü korunarak, toplumun tüm kesimlerini tatmin edecek şekilde, demokratik ve yerelliğe özen gösteren bir anlayışla çözülecektir.
- Cari açığa, yurt dışı borçlanmaya ve tüketime dayalı büyüme anlayışı terkedilerek üretime, istihdama, verimlilik ve katma değer artışına dayalı teknolojik yenilikleri uygulayan sürdürülebilir karma bir ekonomik büyüme gerçekleştirilecektir.
- Ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını azaltacak yatırımlara öncelik verilecek, enerji verimliliği ile yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı desteklenecektir. Enerji nakil hatlarının ülkemiz üzerinden geçirilmesine öncelik ve önem verilecektir. Ayrıca elektrik iletim hatları gözden geçirilecek, Türkiye'nin elektriklerinin kesilmemesi için gereken yatırımlar yapılacaktır.
- Ortaöğretime giriş sınavsız olacak, Üniversite'ye girişte öğrencilerin geleceklerini tek bir sınava bağlamalarının önüne geçilerek kamu personelinin seçimine benzer bir yerleştirme sistemi benimsenecektir. Herkes yeteneğine ve isteğine göre eğitim yapacak, eğitimde rekabet eşitliği yaratılarak her kademedeki kaliteli ve parasız eğitim olanağı yaratılacaktır.
- Engelli bireylere sosyal yardım ve desteklerin artırılması, sağlık ve bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması, iş bulmalarının garantilenmesi ve tamamen ücretsiz eğitim sağlanacaktır.
- Kadınlarımızı çalışma hayatından uzaklaştıran değil, iş gücüne katılımlarını teşvik eden düzenlemeler yapılacak, kadına şiddete son verilecek; siyasi, ekonomik ve sosyal yaşamın her seviyesine eşit bir şekilde katılmaları sağlanacaktır.

Türkiye'nin ileriye umutla bakmaya ihtiyacı var. Milli gelir dağılımını düzelteren, yoksulluğa son veren, istihdam yaratan, işsiz gençlerimizi iş sahibi yapan, eğitim kalitesini yükselten, yolsuzluğun hesabını soran, bütün kesimlerin üzerinde uzlaşacağı, halkçı bir karma ekonomi politikasının ortaya konulması gerekmektedir. DSP uygulayacağı "Halkçı Rekabet Modeli" ile ülkemizde ekonomik kalkınmayı sağlayacak, gelir dağılımını düzelterek yoksulluğu azaltacak, istihdam yaratacak ve böylece Türkiye'yi içinde bulunduğu durumdan kurtaracaktır.

İDDİA EDİYORUZ: Türkiye'nin bu kaynakları yaratmaya gücü de vardır, kapasitesi de! Yeter ki devlet kasasının boşaltılmasından vazgeçilsin, yeter ki vergiler belli zümrelere ve ailelere değil devlete kalsın! Size ilk yaratacağımız kaynağı açıklıyoruz: Yolsuzluklardan dolayı devletin kasasından çalınan milyar dolarlar! Hortumları kesersek; emekli maaşları da iyileştirilir, asgari ücret de artırılır, benzin de ucuzlatılır, refah seviyesi de yükseltilir.

Türkiye'nin tam bağımsızlığı ancak ekonomik özgürlüğün sağlanmasıyla elde edilebilir. Bu nedenle Türkiye'nin karma ekonomik duruşa, milli bir ekonomik algıya ihtiyacı vardır. DSP; sıcak paraya, yurt dışı borçlanmaya, tüketime ve cari açığa dayalı politikalara son verecek, ekonomimizi sürdürülebilir bir şekilde büyütecek politikalar uygulayacaktır. Enerjide ülkemizin dışa bağımlılığını azaltacak yatırımlara öncelik verecek; enerjinin edinilmesinde ekolojik dengeye ve insana önem verecektir. Başka bir deyişle, artık Türkiye'nin yönetim koltuğuna Türkiye'nin kendisi oturacak, ekonomimiz belli zümrelere ya da yandaşlarına değil, kendi insanımıza hizmet edecektir.

DSP; demokrat, katılımcı, özgürlükçü, laik ve hukukun üstünlüğüne öncelik veren, Cumhuriyetin kuruluş felsefesiyle uyumlu bir Anayasa değişikliğinden yanadır. Temel hak ve özgürlükler, insanca yaşama hedefine yönelerek genişletilip güçlendirilecek; kamu hizmetlerinin tüm yurttaşlar için eşitlik ilkesine uygun olarak yürütülmesi güvence altına alınacaktır. Yürütmeye yargısal yetki tanıyan "İç Güvenlik Paketi" benzeri yasalar iptal edilecektir.

Ulusal çıkarlara dayalı bölge merkezli dış politika bizim temel politikamızdır. Onurlu ve fakat diğer ülkelerin egemenlik haklarına saygılı bir dış politika benimsenecektir.

DSP, evrensel değerleri yerel değerlerle yoğurmuş, bu milletin içinden çıkmış bir partidir. DSP'nin değerleri, milletin değerleridir. DSP'ye verilen oy, halkın kendisine verilen oydur!

Dr. Masum Türker

Genel Başkan

1. GENEL GÖRÜNÜM

1990' lardan sonra Dünyanın değişen siyasi ortamı, Dünya'da küreselleşme ötesi bir egemenlik gücünü ortaya çıkardı. Dünya'da yaşanan değişim ile birlikte gelişen sömürü odaklı neoliberal politikalar, Dünyanın çoğunluğuna egemen oldu. Bunun başlıca nedeni neoliberalizme karşı duran ve alternatif politikalar üreten geniş tabanlı bir siyasi muhalefetin ortadan kalkmasıdır. Bu da Dünyayı tek kutuplu bir sürece sürüklemiştir.

Dünyadaki bu gelişme özellikle kriz zamanlarında ve acil durumlarda faşizme yönelen otoriter siyasi sistemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ortaya çıkan otoriter siyasi sistemlerin uygulandığı ülkelerde; otoriter, baskıcı, farklılıklara karşı hoşgörülü davranmayan, güvenlik düzenlemeleriyle insanların temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayan siyasi eğilimler ve siyasi yöneticiler güçlendi.

Otoriter sistemlerin ortaya çıktığı ülkelerin içinde veya diğer ülkelere gelen büyük göç dalgaları ile küreselleşen ve sendikal örgütlenme kabiliyetini yitiren işgücü pazarı baskıcı yönetimleri daha da güçlendirdi. Neoliberal politika uygulamalarının olmazsa olmazı olan vahşi kapitalizm; ülkelerin ulusal kapital sahipleri dahil olmak üzere tüm kesimlere yönelik baskıcı otoriter yönetim sistemini sürekli besledi. Bu da insanları önce yoksullaştıran sonra da köleleştiren, özgürlükleri yok eden otoriter-baskıcı insanlık onuruna yakışmayan uygulamaları hayata geçirdi.

Ülkelerin uyguladıkları ekonomik politikalara uyumlu vahşi kapitalizm; önce bireylerin özgürlüğünü sonra toplumsal özgürlükleri ileri düzeydeki güvenlik zırhına bürünmüş politikalarla insanları baskı altına aldı. Baskı gücünü kullanan siyasi yöneticiler; iktidarlarını güçlendirmek ve aşırı otoriter eğilimlere yol veren otoriter yönetim sistemlerini meşrulaştırmak eğilimine girmektedirler. Bunun için maskeli siyaset yolu ile gerçek yüzlerini saklayarak algı yönetiminden yararlanıp halkın oyu ile faşizme giden yolun taşlarını otoriter yetki talepleriyle döşemek istemektedirler. Bu bağlamda halkı öğretilmiş çaresizlik psikolojisine sokarak halktan seçim yolu ile bireysel otoriter rejimlerin yetkisini talep etmektedirler.

Bu yetkiler artıca halka yönelik devlet yönetiminde kamu yararı ve kamusal sorumluluk ortadan kalkmaktadır. Kamu kaynakları yağmalanmakta, sömürgeci vahşi kapitalist düzen bireysel ve toplumsal özgürlükleri baskılayarak ve halkı yoksullaştırarak köleleştirmektedir. Demokrasinin özgürlükçü siyasi zeminin otokratik yapıya dönüşmesinin temel taşları bu yolla

döşenmektedir. Bu sürecin tamamlandığı ülkelerde neoliberal politikalar güçlülerin zenginleşmesi sürecini hızla artırarak onları daha da güçlendiren ve başka bir siyasi seçeneğe yer bırakmayan bir siyasi ortam yaratmaktadır.

Dünyadaki bu gelişmeler son 12 yıldan bu yana Türkiye'nin yönetimine de yansımıştır. Sendikal örgütlenme tamamen yok olurken; üreten iş hayatı da yok olmuş, milli kapital el değiştirerek neoliberal politikaları Dünyaya dikte ettiren uluslararası kapitalistlerin veya iktidar yanlılarına eline geçmiştir. Örgütsüzlük emek kesimini yoksullaştırarak köleleştirirken, üreten sermaye kesimi ve kamu sektörü yok olmaktadır..

12 yıl önce 6,7 milyar lira olan hane halkı borcu (kredi kartı, konut kredisi, tüketici kredisi vb.), 2013 sonunda 372,4 milyar liraya tırmanmış; yani 12 yılda 55 kat artmıştır. 2002'de hane halkı 100 liralık kazancının 3,4 lirası kadar borçluyken, günümüzde 100 liralık kazancının 55,2 lirasını borçlu hale gelmiştir. En küçük bir durgunlukta, zaten dar geliriyle geçinen vatandaşın ne kadar zor duruma düşeceği ortadadır. Kullanılabilir gelir içindeki borçların payı hızla yükselmektedir. 2002'de tüketici kredisi miktarı 2 milyar lirayken 2013'te 247 milyar liraya yükselerek 12 yılda 124 kat artmıştır. Vatandaş borçlanmakta adeta birbiriyle yarışmaktadır. Türkiye'de iç tasarruf oranı, % 23'lerden % 12'lere kadar düşmüştür. Halkın bu borçlanma trendi insanların geleceğini ipotek altına almakta ve öğretilmiş çaresizliğin girdabında boğmaktadır.

Darbe ürünü Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunları üzerinde inşa edilen algı süreçleriyle siyasal örgütlenmenin gücü öğretilen çaresizliğin bir başka boyutu olarak "oyum boşa gidecek" anlayışıyla siyasi örgütlenme bilinci yok edilmiş; bu da beraberinde siyasi örgütlenmenin işlevini körelterek temsil kabiliyetinin güç kaybetmesine neden olmuştur. 2002 yılından bu yana ortaya çıkan bu siyasi zemin; siyasi örgütlenmenin üye düzeyindeki kabiliyeti yerine sermaye kabiliyeti yüksek ve güce önem veren medya kabiliyetine yönelmesine neden olmuştur. Bu da siyasi partilerin sadece seçimlere yönelik araçlar haline gelmesine neden olmuştur. Bu durum parlamentodaki muhalefet partilerinin de politika üretmez ve iktidara bağımlı hale gelmelerine yol açmıştır.

Bazı toplumsal tepkilerde ortaya çıkan talepler sonucunda demokratik yurttaşlık anlayışı devreye girmektedir. Ancak bu demokratik yurttaş tepkileri, öğretilmiş çaresizlik nedeniyle iktidara endeksli, sermaye gücüne dayalı politik sürecin egemenliği nedeniyle etkin politikalara dönüşmemekte, siyasi sonuçları olan bir farklılık yaratamamaktadır.

Bu durumu 12 yıllık yönetimi döneminde analiz eden iktidar; otoriter bir devlet yönetim sistemi kurmak amacıyla Başkanlık sistemine geçişin alt yapısını oluşturmuştur. Özellikle bazı taleplerde, örneğin sigara fabrikalarının özelleştirilmesi sırasında yapılan sokak protestoları, çevrenin tahrip edilmesi nedeniyle başlayan iktidarın baskıcı uygulamalarına karşı verilen hukuki mücadeleler siyasal örgütlenmelere dayanmadığı için toplumsal tepkiler ve uygulamaların sonuçlarına karşılıksız kalmıştır. Bu durumu dikkatle izleyen iktidar mensupları; halka yönelik uyguladıkları algı yönetimiyle demokratik yurttaşlık tepkisinin sonuçsuz kaldığını görünce 150 yıllık deneyime sahip parlamenter sistem yerine başkanlık sistemini ikame edebilmek için halktan oy talep etmektedir.

Özellikle çevrenin tahribi endişesiyle başlayan Gezi protestolarının sonradan yapılan seçimlerde bir siyasi sonuca ulaşmadığını gören iktidar mensupları bu konudaki taleplerini daha açık bir şekilde gündeme taşıdılar. Gezi protestoları bir siyasi örgütlenmeye dayanmadığı için siyasi temsil kabiliyetine kavuşamadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum siyasal bilincin dayanmayan sokak hareketlerinin bir siyasi sonucu olmadığını ortaya koymuştur.

Halk öğretilmiş çaresizliğin esiri olarak siyasal bilincinden ve siyasal duruşundan uzaklaşıp başka siyasi partilere oy verdiğinde, demokrasi yozlaşırken kendi geleceği kararmaktadır. Nitekim Gezi protestolarının ardından demokratik yurttaşlık talebiyle ortaya konan muhalif tavır gerek yerel seçimlerde gerek Cumhurbaşkanı seçiminde hiç etkili olmadı. Gezi protestoları ve gençlerin tepkisi sürekli gündemde tutulmasına rağmen bir siyasi örgütlenmeye dayanmaması ve ortak bir siyasal bilince sahip olunmaması nedeniyle öğretilmiş çaresizlik bilincine yenik düşmüştür.

Bu nedenle siyasi güç toplayacak ve benzerlikleri nedeniyle rekabet etkisi yaratacak mücadeleci siyasi partilere ihtiyaç var. Bu ihtiyaç özellikle Türkiye'nin temel sorunlarına çözüm üretecek ve katma değeri yüksek üretim düzeninden yana işsizliğe çare olacak siyasi partilerin siyasi arenada varlığını gerektirmektedir.

12 yıllık iktidar sürecinde uygulanan "borçlanma, sıcak para ve cari açık" olarak özetlenen ekonomik politika sanayi üretimini azaltmış; ithalata dayalı büyüme politikası uygulanmış bu da cari açığı ve borçlanmayı arttırmıştır. 12 yıl önce 129 milyar 592 ABD Doları dış borcu olan bir Türkiye devralan AKP geride bıraktığımız 2014 yılı sonunda Türkiyemizi 402 milyar 415 milyon ABD Dolar borca sokmuştur.

"İsraf ve gösteriş politikası" sonucunda, toplumun uzun vadedeki çıkarları ihmal edilmiştir. Bunun sonucunda; özelleştirme sürecinde önemli kamu kuruluşları yanı sıra özel kuruluşlar da ithalatı tercih eden yabancılara satılmış, istihdam azalırken sanayide iş olanakları

azalmıştır.

Türk toplumunun genel yaşam tarzında açıkça görülen değerler değişimi ve devlete bağlı yapılardaki kadrolaşma ise çağdışıdır. İktidar partisi, kendi dünya görüşünde olmayan vatandaşları gerek iş hayatında, gerek bürokraside gerekse toplumsal yaşamda dışlamış ve ötekileştirmiştir. Bu ötekileştirmenin adını ise “siyaset” koymuştur.

Atatürk ve arkadaşlarının benzerlikleri ortak payda alarak oluşturdukları “ulus” bilinci; farklılıklar öne çıkarılarak terk edilmiştir. Ülkemizin sürüklendiği ekonomik istikrarsızlık ortamında “**dikey**” ve “**yatay**” nitelikte iki tür bölünme tehlikesi baş göstermiştir.

Dikey Bölünme, ülkemizin bir bölgesinde terör olarak başlayıp kendisine sosyal ve siyasal bir taban da oluşturmuş bulunan bir hareketin bu bölgeye farklı bir nitelik vermeye çalışmasıdır. Bu yöndeki çalışmalar bölgedeki farklılıkları öne çıkarmaya, yani “dikey bölünme” yi sağlamaya yöneliktir.

Yatay Bölünme ise 1980 askeri darbesinden beri uygulanan ve 2003 yılından bu yana ivme kazanarak hızlanan politikalar sonucunda; inanç ve gelir seviyesi farklılıklarından kaynaklanan farklı yaşam tarzlarının ortaya çıktığı, bir tarafın diğer tarafı ötekileştirdiği, birbirlerine yabancı olmaya başlayan kesimlerin Türkiye Cumhuriyeti’ne olan mensubiyet duygularının azaldığı bir süreçtir. Yatay bölünmenin sonucu olarak; kişiler, vatandaş olarak ülkeye bağlılık yerine; cemaat, mezhep, partacılık, hemşehrilik, etnik farklılık veya mafya gibi gruplarda sosyal aidiyet aramakta, bunlara dahil olmayanlar ise kendilerini “ortada kalmış” hissetmektedirler. DSP dışındaki partilerin dikkat çekmediği bu yatay bölünme, sosyolojik bir çözülme sürecinin hem alt yapısını oluşturmakta hem siyasi olarak bu süreci benimsemeyen merkez partilerin siyasi alandan çekilmelerine neden olmaktadır. Yatay bölünme, dikey bölünme kadar, hatta ondan daha da sancılı, acılı ve uzun vadeli bir süreçtir.

İnançsal ve sosyal farklılıklar üzerine kurulan politika ve uygulanan şekliyle piyasa ekonomisi yatay bölünmeyi; etnisite üzerine kurulan politikalar da dikey bölünmeyi hızlandırmaktadır. Yatay ve dikey bölünmenin önüne geçmek, sadece DSP’nin değil, tüm parti ve toplulukların öncelikli görevidir. Vatanseverlik bunu gerektirir.

2. YENİDEN EĞİŞİM: DEMOKRATİK SOL YAPILANMA

Türkiye'mizin bu sorunlu ortamdan çıkabilmesi için DSP tarafından öngörülen Çıkış Yolu'nun çerçevesi aşağıda üç alt bölümde özetlenmiştir. Öncelikle ulusal uzlaşma konuları tespit edilmeli ve bu doğrultuda kolektif bir politika benimsenmelidir. Akabinde Türkiye yeniden yapılandırılmalıdır. Bu yapılandırma işlemi ise DSP tarafından gerçekleştirilmelidir.

Ulusal Uzlaşma Konuları

Türkiye'nin içinde bulunduğu zor şartlardan çıkıp, özlenen özgür ve kalkınmış bir ülkeye dönüştürülebilmesi için tüm ulusumuzun beklediği uzlaşma konuları şunlardır:

- **Ulusal Birlik:** Dışarıdan kışkırtılan bölücü akımlara karşı ulusal birliğimizin pekiştirilmesi gerekmektedir. DSP'nin milliyetçilik anlayışında, ırk ve soy ayrımcılığının da, din ve mezhep ayrımcılığının da, bölgeciliğinin de ya da herhangi bir mikro ayrıştırıcı kavramın yeri yoktur. Ülkeyi kurmuş Türkiye ahalisi, her anlamda denktir, vatandaşların birbirine üstlüğü ya da altlığı yoktur.

- **İnançlara Saygılı Laiklik:** Ulusal birliğin de demokrasinin de güvencesi olan laikliğin, inançlara tam saygıyla bağdaşarak korunması konusunda ulusumuzun büyük çoğunluğu birleşmektedir. DSP bir yandan laikliği ödünsüz koruyacak; bir yandan da inanç, din ve ibadet özgürlüğünün tam anlamıyla güvencesi olmayı sürdürecektir. İnançlara saygılı laiklik temel ilkemizdir. İnançlara olan saygıyı ikinci plana atan bir laiklik anlayışının bu topraklarda bir karşılığı olmadığı gibi, gerçek laiklik anlayışından uzaklaşan bu şekildeki laiklik algısı insani değildir.

- **Tam Demokrasi:** DSP, demokrasiye gerçeklik ve işlerlik kazandırmayı öncelikli görev ve işlev saymaktadır. DSP, bir yandan demokrasiyi bütün kurumlarıyla eksiksiz ve sürekli olarak yerleştirmek için gerekli yasal düzenlemeleri yapacak, toplumun siyasete ve sosyal hayata etkin katılımı önündeki engelleri kaldıracak, diğer yandan ilköğretimden üniversiteye kadar tüm örgün eğitim-öğretim ile yaygın halk eğitimi kurumlarında, katılımcı demokrasi bilincinin gelişmesine ve yaygınlaşmasına yönelik programlara yer verilmesini sağlayacaktır. DSP, tam demokrasi için kuvvetler ayrılığı ilkesini olmazsa olmaz düzeyinde savunmaktadır. DSP yeni anayasa yapımı sürecinde toplumun bütün katmanlarının katılabildiği bir uzlaşma ortamı yaratmak hedefindedir. Demokratik Sol'un demokrasi anlayışı, siyasal, sosyal, ekonomik boyutlarıyla bir bütünlük oluşturur.

- **Hakça Düzen:** Yolsuzluklardan ve adaletsizlikten bunalan halkımızın özlemi ülkemizde hakça bir düzen, etkin ve dürüst bir yönetim, etkili bir denetim kurulması ihtiyacını vurgular. DSP'nin amaçladığı hakça düzende; sömürünün önlenmesi, tüm toplum kesimlerinin insanca

yaşama olanaklarına kavuşturulması, kanunların herkese eşit uygulanması, fırsat eşitliğinin ve hakça bölüşümün sağlanması, hem insanlar hem bölgeler arasında sosyal adaletin sağlanması ve sosyal güvenliğin herkesi kapsaması öngörülmektedir. İktidar yandaşı olsun ya da olmasın, herkesin eşit koşullarda rekabet ettiği, eşit koşullarda yargılandığı, eşit koşullarda yaşadığı ve hatta eşit koşullarda ölebildiği bir Türkiye hayal ediyoruz. DSP, toplumsal adaleti temin ederek toplumsal barışı sağlayacaktır.

• **Güçlü ve Saygın Türkiye** : Değişim sürecine giren dünyada Türkiye çok büyük bir önem kazanmıştır. Bu yüzden DSP hiçbir ülkenin içişlerine karışmaksızın, şovenlikten de, ırkçılıktan da, yayılmacılıktan da uzak bir yaklaşımla ulusal çıkarlara dayalı bölge merkezli bir dış politika izleyerek Türkiye'yi hak ettiği güçlü ve saygın konumuna getirecektir.

• **Özgür İnsan, Özgür Toplum**: Özgür toplumun özü ve kaynağı özgür insandır. Özgür insanın güvencesi de özgür toplumdur. Kendi özgürlüğünü koruyup genişletebilmek için, kendi özgürlüğünün de güvencesi olan demokrasiyi yaşatma ve genişletmeye katkıda bulunabilmek için, insan, bütün toplumun, o arada kendi gibi düşünmeyenlerin de özgürlüğünü savunmak zorundadır. Düşüncelerin özgürce açıklanabilmesi, demokrasi için gereklidir ama yeterli değildir. Gerek açıklanan düşüncelerin gerekse bilginin, toplumda serbestçe ve yaygın biçimde dolaşabilmesi de sağlanmalıdır. Bunun için iletişim hakkı ve olanakları genişletilmeli, toplumda herkesin ve her kesimin eşitlikle yararlanabileceği düzeyde olmalıdır. Güçsüzler, özgürce örgütlenip birleşerek, seslerini, en az güçlüler kadar gürleştirebilmeli, değişik düşünceler ve seçenekler, kitle iletişim araçlarıyla, topluma, özgürce ve dengeli biçimde yayılmalıdır.

• **Adil ve Hızlı Yargı Düzeni**: Adalet, yalnız devletin temeli değildir. Adalet aynı zamanda hakların, özgürlüklerin güvencesi ve iktidarın demokratik hukuk devleti kurallarına göre sınırlandırılmasında önemli bir etkidir. Bu işlevleri yerine getirebilmeleri için yargı organlarının bağımsızlığı kesin güvenceye kavuşturulacak ve hiçbir koşul altında sınırlandırılmayacaktır. Hiçbir kurul, kurum, makam veya kişi, yargı denetiminin dışında veya üstünde tutulmayacaktır. Sorgulamanın, her aşamada, insanlık onuruna saygılı biçimde ve demokratik hukuk devleti kuralları içinde yapılması, bağımsız yargı organlarının güvencesi altına alınacaktır. Savunma hakkını sınırlayan hukuki ve çok zaman da fiili uygulamalar ortadan kaldırılacaktır. Cezalar arasındaki dengesizlikler giderilecek ve genellikle cezalar çağdaş uygar ülkelerdeki ölçütlere uygun olarak düzenlenecektir. Hak aramak kolaylaştırılacak ve ucuzlatılacaktır.

• **Sağlıklı Yaşam**: İnsan sağlığını korumak ve insanın gerek düşünsel, gerek bedensel gelişmesini her türlü engelden kurtarmak, insanca ve hakça bir düzende, devletin önde gelen bir

işlevidir. Çevre sağlığı da insan sağlığının temel koşullarındandır. DSP, sağlıklı yaşamı her yönüyle bütün toplumda güvence altına alan bir sosyal güvenlik sistemi geliştirecektir. Sağlık sorunu, büyük ölçüde, sosyal güvenlik çerçevesinde çözülecektir. Amaç, temel sağlık hizmetlerine ulaşımın ücretsiz olmasıdır.

• **Bölgelerarası Denge:** DSP, bölgeler arası farklılıkları azaltacak ekonomik politikalar uygulayacaktır. Bazı bölgelerimizde geri kalmışlık sürmektedir. Bu nedenle DSP; bu bölgelerde özel sektörün gelişmesine öncülük edecek sanayi işletmelerinin kurulmasını ve sektörlerin oluşmasını sağlayacak, büyük tarım işletmeleri için kaynak üreten yatırımlar yapacaktır. Ayrıca toprak ve tarım reformu gerçekleştirilecek, mayından temizlenecek arazilerin kullanım hakkı bölge halkına “satılamaz” kaydıyla verilecek, her bölgede birbirine denk bir eğitim için öğretmen atamaları doğru bir şekilde yapılacak, keza sağlık erişiminde de bölgeler arası dengesizlikler ortadan kaldırılacaktır.

• **Saydam Toplum:** Toplumda gelir ve güç dağılımındaki dengesizlikler, kamu yönetimindeki makul olmayan gizlilik ve tabular, yozlaşmaya ve yolsuzluklara yol açan başlıca etmenlerdir. DSP, siyasette ve kamu yönetiminde yozlaşma ve yolsuzluğa neden olan etmenleri kaldırarak kamu yönetiminde dürüst siyaset, dürüst yönetim gereği olarak saydamlığı sağlayacak etkin ve verimli bir yönetim anlayışını egemen kılacaktır. DSP, işinin en iyisini dürüst bir şekilde yapan siyaset kurumunun örneği olacaktır.

• **Kadına Öncelik ve Gençliğe Yatırım:** Gelecek nesilleri yetiştiren kadınlarımızın önemli bir bölümünün eğitimleri yeterli seviyede değildir. Bu bakımdan kadınların öğrenimine ayrılacak her ek kaynak, gelecek kuşakların da sağlıklı büyüme, kendine iş ve aş sağlama konusundaki güvencesi olacaktır. Bununla birlikte sağlıklı bir demokrasi ve çağdaş yaşam için eğitilmiş kent kadınının ekonomik ve sosyal alanlardaki katkılarını daha üst seviyelere çıkaracak projeler hızla uygulamaya konulacaktır. Kadınlarımızla birlikte gençlerimizi de geleceğin güvencesi ve çağdaşlaşmanın öncüsü olarak gören DSP, gençlik ve eğitim sorunlarına özel bir ağırlık vermektedir. Yeni bir yüzyılın başında düşünen, bilgi üreten, sorumluluk duygusu gelişmiş, yeni fikirlere açık, araştırmacı, topluma ve kalkınma sürecine katkı sağlayabilen, özgüvenli ve paylaşımcılığı benimsemiş, zihinsel üretimi yüksek bir gençlik yetiştirilmesi temel amaçlarımızdandır. Bu amaçla gençlerimizin eğitimi önündeki tüm sosyal, ekonomik, sosyolojik ve siyasal engeller kaldırılacaktır. Siyaset, toplumsal sorunların aşılması için ortaya çıkmış bir çözüm mekanizmasıdır. Sorunların özünü, en iyi sorunlardan muzdarip olanlar anlayacağı için, siyaset mekanizmasında sorunların odağındaki kişilerin olması elzemdir. Bu doğrultuda, gençlerin ve kadınların siyasetin ana mekanizmaları içinde değerlendirilmesi sağlanacaktır. Gençlerin ve kadınların kendi sorunlarının yine kendileri tarafından çözülmesi için bu kişilerin

ana kadrolarda yer alması elzemdir.

• **Bilgi Toplumu** : İçinde bulunduğumuz Bilgi Çağı, her bireyin etkin karar alabilmesi için kendisine gereken bilgiye gereken doğrulukta, gereken zamanda ve gereken kolaylıkta erişebildiği ve yararlanabildiği “Bilgi Toplumu” oluşturmayı gerektirmektedir. Bilgiye erişimde basılı eserlerden öte internet gibi elektronik veri tabanlarının önemi açıktır. Bu doğrultuda teknolojinin bir ötesindeki anlayış olan dijital gündem yakalanacak, Avrupa Dijital Gündemi’ne uyum tam anlamıyla sağlanacaktır.

Türkiye’nin Yeniden Yapılandırılması

Türkiye’nin ihtiyacı, “ötekileştiren” değil, “kucaklayan-katılımcı” bir demokratik yapılandırma. Ulusal uzlaşma konuları, toplumun birbiriyle yaptığı bir toplum sözleşmesi olacak, bu sözleşme çerçevesinde Türkiye yeniden yapılandırılacaktır.

Tüm vatandaşlarımızın; herhangi bir fark gözetilmeksizin eşit bireyler olabilmeleri, Türkiye’nin müreffeh bir ülke olması, insanların özgür ve mutlu olması, ancak ulusal uzlaşma konularını gerçekleştirmiş bir Demokratik Sol iktidarla sağlanabilecektir.

Uygulanacak politikalar “insan” odaklı ve insan onurunu en yüce değer kabul eden bir anlayışın yansıması olacaktır. Vatandaşlarımız arasında, bölgelerimiz arasında, diğer ülkelerle ülkemiz arasında olan yaşam kalitesi farklılıklarının giderilmesi öncelikli hedefimiz olacaktır.

Gelir dağılımı dengesizliği düzeltilerek günlük yaşamın sıkıntıları azaltılacak, eğitim farklılıkları giderilerek fırsat eşitliği sağlanacak ve böylece vatandaşlarımızın özgür birey olmalarının altyapısı hazırlanacaktır.

Bölgelerimiz arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar eğitim hamlesi, kamu yatırımları ve özendirilmiş özel yatırımlar aracılığıyla azaltılacaktır.

Düşünme ve üretme yeteneği ile yaşama yön veren bilinçli vatandaşlarımızın oyları ile ortaya çıkacak zihni anlamda güçlü hükümetler, uluslararası alanda da ülkemizi başı dik ve onurlu bir biçimde temsil edebileceklerdir.

Hedefimiz, İnsani Gelişmişlik Endeksini oluşturan şu üç standardın yükselmesidir:

Refah Standardı: Kişi başına düşen milli gelirin ve bu gelirin satın alma gücü paritesinin artmasıdır. Bu artışın dengeli ve adil olması gözetilir.

Eğitim Standardı: Yetişkinlerin okuma yazma oranı ile okullaşma oranının artması yanında eğitim, iş görürlük ve bilinç düzeyini arttırması beklenir.

Sağlık Standardı: Ülkedeki ortalama yaşam süresinin uzaması bunun göstergesidir.

Türkiye, insani gelişmişlik düzeyi bakımından 187 ülke arasında 69. sıradadır. Hedefimiz,

dünyada Türkiye'yi insani gelişme sıralamasında ilk 20 arasına yükseltmektir.

Sorunları Çözecek Parti: DSP

Günümüz Türkiye'sinde DSP'ye olan ihtiyaç her zamankinden daha fazladır. DSP ihtiyacı dört konuda yoğunlaşmaktadır:

- **Üreten ekonomi:** Türkiye'nin ekonomisi üretim üzerine değil; inşaat, rant ve sıcak para üzerine bina edilmiştir. Reel olmayan kıymetli kağıtlar vasıtasıyla varlıklar el değiştirmekte, üretime dayanmayan rant geliri en başta gelen zenginleşme aracı olarak görülmektedir. Türkiye, teknolojiyi üreten değil, satın alan ülkeler sınıfındadır. Bugün itibariyle maalesef ki Türkiye henüz teknolojik gelişimini tamamlamamışken, gelişmiş ülkeler dijital devrim yapmışlar ve bir sonraki aşamaya geçmişlerdir. Nasıl ki Osmanlı İmparatorluğu matbaayı geç algılamış, deniz yollarının önemini geç keşfetmiş ve bunun sonucunda dünya ekonomik devinimi fark etmeyerek çökmüşse; zamanın ruhunu yakalayamayan tüm diğer devletler de aynı sona mahkumdurlar. Türkiye, zamanın ruhunu yakalamalı ve dünyanın ekonomik devinim sürecinden geri kalmamalıdır. Hamasi nutuklar ve günlük paralar yerine; üretime öncülük eden araştırma ve geliştirme tesislerine yatırım yapılmalı, özellikle bilişim sektörüne yönelik olarak know-how'a sahip beyinlerin Türkiye'ye göçü sağlanmalıdır. Böylece daha çok üretebilmek ve refah seviyesinin korunarak artırılması mümkün olacaktır. Unutulmamalıdır ki: Ancak üretebilirsek zenginleşebiliriz. Üretebilirsek, gerçekten tüketmeyi hak edebiliriz. DSP, üretim toplumunu sağlayacak icraatçı partidir.

- **Ulusal Bağımsızlık:** DSP, Irak'a müdahale edilmesine ve şehit kanlarıyla alınmış Kıbrıs'ın sorgusuz verilmesine karşı çıktığından ötürü 2002 yılında bir uluslararası üst akıl komplosu ile iktidardan düşürülmüştür. AKP hükümeti döneminde, Türkiye'nin bağımsızlığını tehlikeye sokan duruşlar sergilenmiş, büyük ölçüde yitirmiş, üstün menfaat gözetilmesi gereken dış politikada oy kaygısıyla sayısız hata yapılmıştır. Türkiye'nin yeniden ciddi bir dış politikaya ihtiyacı vardır. Dış politik kararları, iç politikanın oy hesaplarına alet etmeyen devlet adamlarının yönetimine ihtiyaç vardır. Türkiye'nin bağımsızlığının sürekliliğinin sağlanması ve korunması DSP'nin "Ulusal Çıkarlara Dayalı Bölge Merkezli ve Geniş Açılımlı Dış Politika Modeli" çerçevesinde belirlenen dış politikası ile sağlanacaktır. DSP, ulusal bağımsızlığı tekrar sağlayacak partidir.

- **Cumhuriyetin Kuruluş Felsefesi:** Bağımsızlık, eşitlik ve çağdaş uygarlık düzeyini seviyesinde olma gayesi üzerine kurulu olann kurucu felsefe çiğnenmiştir. Vatandaşlar, artık eşit olduklarına inanmamaktadırlar.

Kuruluş felsefesini hedef alan saldırılar karşısında, Cumhuriyeti savunması gereken siyasi erki kullanma hakkına sahip siyasi partiler ve çevreler bu saldırıları yanıtsız bırakmakta, alternatif muhalefet üretmiyorlar. Çözüm, Cumhuriyet değerlerine düşmanca saldırılara benzemek değil, onlara karşı dimdik ayakta durmak ve Cumhuriyet değerlerini zamanın ruhuyla harmanlayarak savunmaktır.

DSP, Cumhuriyete yönelik bu tehdidi ortadan kaldırmak ve çağdaş uygarlık hedefinin üzerine çıkmak hedefini kuruluş felsefesi doğrultusunda gerçekleştirmek için göreve hazırdır.

DSP, Cumhuriyeti, kuruluş felsefesine ve bu zamanın ruhuna uygun olarak yeniden diriltecek partidir.

- **Gerçekten Demokrasi:** DSP, sözde değil, özde demokrasi taraftarıdır.

Erkler ayrılığı, günümüz demokrasi anlayışı için olmazsa olmazdır. Nasıl ki teknolojide akıllı telefonlar bırakılıp, manyetolu telefon sistemine dönülmüyorsa; siyasal hayatta da erkler ayrılığı sistemi bırakılıp, erkler birliği sistemine dönüş yapılamaz. Kuvvetlerin tek elde toplanması, tek elde kuvveti toplayanın aşırı güçlenmesi anlamına gelir. Hatırlatalım ki, mutlak güce sahip olmak, mutlak yozluk anlamına gelmektedir. Kadim bir devlet geleneği olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yozluğa teslim edemeyiz.

1980 darbesiyle getirilmiş yüzde 10 milletvekili seçim barajı uygulamasına son vermek görevimizdir. Seçim barajı meselesi, gerçek demokratlığın turnasol kağıdıdır. 2015 dünyasında seçim barajını savunan bir görüşün, demode olmaktan öte, güncel demokrasi anlayışından nasibini almış olması dahi mümkün değildir.

Tüm medya üzerindeki baskılar kaldırılacaktır.

12 Eylül askeri müdahalesinin mirası olan örgütlenme yasakları bütünüyle kaldırılacak, demokratik kitle örgütleri için örgütlenme özgürlüğü, sendikalar ve üniversiteler dâhil, bütün boyutlarıyla gerçekleştirilecektir.

- **Ne Ezilen, Ne Ezen, İnsanca ve Hakça Bir Düzen:** Kimsenin kimseyi ezemediği bir düzen hayal ediyoruz.

Mavi ya da beyaz yaka fark etmeksizin çalışan ve üreten kesim üstündeki baskıları, uygulanan haksızlıkları ortadan kaldırmak hedefimizdir.

DSP'nin insanca ve hakça düzeninde, herkes kendi yaşamında mutlu, çocuğunun geleceğinden umutlu olacaktır.

DSP için;

-Hukukun üstünlüğü,

-Kuvvetler ayrılığı,

-Adil ve serbest seçim,

-İnançlara saygılı laiklik,

-Özgür basın,

vazgeçilemeyecek ilkelere. Bunlardan sapılması halinde, milleti oluşturan bireyler mutsuz olur. Halbuki devletin amacı, nihai olarak bireyin mutluluğunu sağlamaktır. Birey; özgür olursa, güvenli bir ortamda olursa, yüksek refah seviyesinde yaşarsa, manevi yaşamını dilediği gibi kurabilirse mutlu olabilecektir. Bahsettiğimiz ilkeler, bireyi mutlu edebilmenin anahtarı olan ilkelere.

DSP, parti ilkelerini benimseyen tüm vatandaşlarımıza kapılarını açan, halkın katılımından güç alan bir partidir. DSP örgütleri; halkın içinden çıkan, halkla iç içe yaşayan, tüm çalışmalarında halkımızın çıkarlarını ön plana alan halkçı bir partidir.

Kısaca DSP, halkın içinden çıkan bir örgüt ve kadro partisidir. DSP, tüm bu işleri gerçekleştirebilecek icraatçı bir partidir. Çünkü **DSP gücünün iki dayanağı vardır: Hak ve Halk.**

3.NASIL BİR TÜRKİYE'DE YAŞAMAK İSTİYORUZ?

DSP'nin iktidarında gerçekleştireceği yeniden yapılanma ve düzenlemelerle oluşturmak istediğimiz insan onuruna yakışan yaşanabilir Türkiye, şöyle bir Türkiye olacaktır:

- Demokratikleşme sürecini başarıyla sonuçlandırmış; laik, çoğulcu, katılımcı demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla hayata geçirmiş; hukuk devletini gerçekleştirmiş, **“gerçekten demokratik” bir Türkiye.**
- Uluslararası ilişkilerde eşitliğe önem veren, kararlarında ülkesinin çıkarlarını önde tutan **“tam bağımsız” bir Türkiye.**
- Etnik ve kültürel motiflerini birleştirebilmiş, farklılıkların zaaf değil, zenginlik olduğunun bilincinde **bir Türkiye.**
- Yükümlülük ve fırsatların; din, mezhep, etnik köken ve cinsiyet ayrımlarına bakılmaksızın eşit dağıtıldığı **bir Türkiye.**
- Üretime dayalı büyüme sonucunda hem ekonominin dışa bağımlılığının azaldığı, hem yılda ortalama yüzde 7-8 oranında büyüyen; büyümenin hem nimetlerini, hem külfetlerini adil biçimde bölüşen, Cumhuriyetin 100. yılında 2 trilyon Doların üzerinde GSMH'ye ulaşan, kişi başına milli geliri 25.000 doları aşan **bir Türkiye.**
- Böylece gelir dağılımının düzeltildiği, coğrafi bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının en aza indirildiği **bir Türkiye.**
- Sağlık ve eğitim alanlarında temel sorumluluğu kamunun üstlendiği **bir Türkiye.**
- Bebek ölümlerinin azaldığı, çocukların sokağa terk edilmediği **bir Türkiye.**
- Çocuklarına ve gençlerine ayrılık tanımadan eğitim olanakları sağlayan, ezbere dayalı olmayan, sorgulayan-araştıran bir eğitim sistemi olan, gelecek kuşakların laik anlayış içinde yetiştiği, çağdaş düşünce ve bilgi ile donatıldığı **bir Türkiye.**
- Gençlerine güvenen, onların gücünü verimli alanlara yönlendirebilen, onlara sorumluluk vermekten korkmayan **bir Türkiye.**
- Kadına yalnız toplumsal ve siyasal yaşamda değil aynı zamanda ekonomide de gereken yeri veren, onun üretime yapabileceği katkıyı değerlendiren **bir Türkiye.**
- Sürdürülebilir gelişmenin ön koşullarından biri olarak çevreye saygı gösteren, doğal kaynaklarının gereksiz tüketilmesini önleyen **bir Türkiye.**
- İşsizliğin yüzde 5-6 bandına çekildiği, çalışma çağındaki bütün bireylerin bilgi ve yeteneğine göre iş bulabildiği, her evden en az 1 kişinin çalıştığı işsizliğe çözüm bulmuş **bir Türkiye.**

- Yüksek düzeyde çevre bilincine sahip ve çevre koruma önlemleri uygulanan **bir Türkiye**
- Çalışanlara ve çalışmayanlara sosyal güvence sağlayabilen **bir Türkiye**.
- Emeklilik çağındaki bireylerinin yeniden çalışmak zorunda olmadığı, sağlıklı, onurlu ve uzun ömürlü bir yaşam sürmelerine olanak sağlayan **bir Türkiye**.
- Engelli vatandaşlarına ekonomide katkıda bulunma fırsatı veren **bir Türkiye**.
- Tarım kesimini yalnız ekonomik değil aynı zamanda sosyal içeriğiyle gören, çiftçi ve köylünün desteklenmesini gerçekleştiren politikaları üreten ve uygulayan **bir Türkiye**.
- Tarımsal faaliyetleri milli tohumculuğa dayalı **bir Türkiye**
- Ekonominin ve demokrasinin orta direği olan küçük ve orta ölçekli esnafın sorunlarına duyarsız kalmayan ve bu sorunları çözebilen **bir Türkiye**.
- Tüketiciyi koruyan, bu amaçla düzenlenmiş yasal ve kurumsal yapıya sahip **bir Türkiye**.
- Yargının karşılaştığı sorunların üstesinden gelmiş, yargıda yalnız adaleti değil aynı zamanda gereken hızı da sağlamış, yargıda herkesin hakkını gecikmeden alabildiği **bir Türkiye**.
- Her yönüyle güçlü ve saygın bir devlet yönetimine sahip **bir Türkiye**.
- Her alanda saydamlığa ve katılımcılığa önem veren ve bunların gerçekleşmesini sağlayacak eylemler içinde olan **bir Türkiye**.
- Çağımızda; bilgi birikiminin ve teknolojinin önemine inanmış, onun gereklerini yerine getiren, bu alanlarda ilerlemeyi teşvik eden, yapılması gereken yatırımlara öncelik veren ve **bilişim teknolojilerini her yaşta insanın kullanabildiği bir Türkiye**.
- Kamu yönetiminde etkinliği ve verimliliği sağlayacak reformları gerçekleştirmiş, kamu harcamalarında savurganlığı önleyebilen, kaynaklarını çok daha rasyonel kullanan, hizmetleri daha nitelikli ve daha ucuza sağlayabilen **bir Türkiye**.
- Uzay teknolojisini geliştiren ve uluslar arası uzay faaliyetlerinde yer alan **bir Türkiye**.
- Yetişmiş kadrolarının, yeterlik ve liyakat ilkelerine göre değerlendirildiği **bir Türkiye**.
- Ekonominin büyümesi ve vatandaşa verilen hizmetlerin yüksek nitelikli olması için gereken fiziki altyapıyı gerçekleştiren ve etkin bir biçimde yöneten **bir Türkiye**.
- Piyasalarda rekabeti sağlamaya yönelik düzenlemeleri gerçekleştiren, sanayi ve ticarete tekelleşmeyi önleyecek kurumsal yapıyı kuran ve ileten, rekabeti güçlendiren **bir Türkiye**.
- Yolsuzluğa neden olan unsurların büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı, yolsuzluk yapanların üzerine büyük bir kararlılıkla gidebilen ve ülkeyi bir kanser dokusu gibi saran yolsuzluk ve rüşvetten arınmış **bir Türkiye**.

- Dış ve iç güvenlik görevlerini eksiksiz ve kusursuz yerine getiren **bir Türkiye.**
- Günümüzde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan küreselleşmenin yarattığı fırsatları değerlendiren, öte yandan getirdiği sakıncalardan yeterince korunabilen **bir Türkiye.**
- Dış kaynaklara bağımlılığı ortadan kaldıran ve bağımlılık yaratan etkenlerden arınmış ve korunmuş **bir Türkiye.**
- Sanayileşen, üreten ve harcadığından çok kazanan **bir Türkiye.**
- Cumhuriyetin 100. yılında ihracatı 800 milyar doları aşan ve dış ticaret fazlası veren **bir Türkiye.**
- İç tasarruf yaratan **bir Türkiye.**
- Yoksulluğun kader olmaktan çıkarıldığı **bir Türkiye.**
- Ormanlarının ve yer altı kaynaklarının etkin bir biçimde değerlendirildiği **bir Türkiye.**
- Ordu, polis, din ve yargının her türlü siyasi ilişki ve siyaset baskısı dışında olan **bir Türkiye.**
- Bireyin 3 temel ihtiyacı olan barınma ve beslenme ihtiyaçları ile düşünme/ifade özgürlüğünün tam olarak karşılandığı **bir Türkiye.**
- Barış ve refah ülkesi, **ÖRNEK ÜLKE TÜRKİYE.**

4. YAŞANABİLİR TÜRKİYE İÇİN UYGULAYACAĞIMIZ ÖNCELİKLİ ACİL EYLEM PLANI

4 yıl içinde yukarıda tasarladığımız “Yaşanabilir Türkiye”mizi yaratmak için uygulayacağımız eylem planı konu başlıklar ile izleyen bölümlerde ayrı ayrı ele alınmıştır. Ancak ilk yıl içinde uygulanması gereken politikalar ve alınması gereken acil kararlar ile gerçekleştireceğimiz öncelikli acil eylem planı aşağıda belirtilmiştir.

Gerek öncelikli acil eylem planının gerek 4 yıllık süreyi kapsayan eylem planının konuları, devlet yönetimindeki deneyimimize ve siyasi partilerin tercihleri kuralına göre sosyal demokrat karakteri olan demokratik sol felsefemizin uygulama tercihinine dayanılarak belirlenmiştir. Türkiye'nin sorunlarını çözmek amacıyla DSP programının eylem planı olarak hazırladığımız çıkış yolu doğru bir modeldir. Modelimizde hedefimiz dar ve sabit gelirli vatandaşlarımıza yönelik uygulanan emek piyasasını sürekli denetlemek ve aileleri koruyan politikalar uygulayarak onları sosyal risklere karşı korumaktır. Bilimsel öğretilerde ve pratikte yaşandığı gibi doğru bir model kendi araçlarını ve kendi kaynaklarını yaratır. Benimsediğimiz sosyal demokrat karaktere sahip “demokratik sol model”in amacı vatandaşlarımızın maruz kaldığı sosyal riskleri gidermek için, bütçenin harcama kalemleri arasındaki geniş transfer programımıza (öncelikleri saptayarak aktarma) ve işgücüne katılımı sağlayan istihdam yaratan üretim ekonomisini uygulayacağız. Geniş transfer programlarını uygulamayı ve istihdam yaratmayı esas alan çıkış modelimiz, hem gerekli araçları hem gerekli kaynakları yaratır. Bu yaklaşımımıza kaynak nerden diyerek karşı çıkanlar üretmeden kazanmak isteyenler adına hareket ederler ve onlar sosyal adalet sorununu ikinci plana atanlar.

ÖNCELİKLİ ACİL EYLEM PLANIMIZ: ÖNCELİKLE NELERİ GERÇEKLEŞTİRECEĞİZ

- 1- Türkiye’de milli sermaye düşük katma değer yaratan sektörlerle yığıldı. Bu nedenle üretim karakterli sermaye birikimi yaratılamamaktadır. Bu nedenle istihdam yaratacak sanayi, madencilik ve benzeri endüstriyel alanlarda yatırım yapılacaktır. Son on iki yıldan bu yana yapılmayan demir cevher işleyen demir çelik tesisleri, petrokimya tesisleri, bakır tesisleri kurulacaktır. Karma ekonomik sistem uygulanacaktır.
- 2- Asgari ücret 2.000.- TL.dir.
- 3- Asgari ücret tutarı kadar ücret sosyal güvenlik hariç vergiden ve diğer yasal kesintilerden muaf olacaktır.
- 4- 23 Dönemde DSP milletvekilleri tarafından verilen 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nün

- tatil günü olarak ilan edilmesine ilişkin yasa teklifi yasalaştırılacaktır.
- 5- 23 Dönemde DSP milletvekilleri tarafından verilen yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız için “yurt dışı seçim çevresi” oluşturulmasına ilişkin kanun teklifi yasalaştırılacaktır.
  - 6- Kadın Bakanlığı kurulacaktır.
  - 7- “Göçmen ve Yurt Dışı Türkler Bakanlığı” kurulacaktır.
  - 8- Engelliler Bakanlığı kurulacaktır.
  - 9- Emekli maaşı en az asgari ücretin % 30’u olacaktır. (İlk yıl asgari emekli maaşı 2.600.- TL olacak.)
  - 10- İşyeri sahibi işveren olarak çalışan emeklilerden kesilen “sosyal güvenlik destek primi” uygulamasına son verilecektir.
  - 11- Yaş dışında diğer emeklilik şartlarını taşıdığı halde ekli olamayanların emekli olması için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
  - 12- Genel sağlık sigortası primi işsizlerden, evsizlerden ve düşük ücretlilerden alınmayacak ve bu kesimlere bedava sağlık hizmeti verilecek.
  - 13- İşsizlik sigortası ödemeleri artırılabilecektir.
  - 14- İş ve meslek danışmanlarına kadro verilecektir.
  - 15- 6638 Sayılı iç güvenlik yasası iptal edilecektir.
  - 16- Öğretmenlere her öğretim döneminde (sömestr başında) birer maaş ikramiye verilecektir. (Yılda iki kez)
  - 17- Tüm öğretmen atamaları gerçekleştirilecektir.
  - 18- Her üniversite öğrencisine, talep etmesi halinde en az 500.-TL burs verilecektir.
  - 19- Ekonomik sicil affı çıkartarak; esnaf, tüccar ve sanayicimizin önü açılacaktır.
  - 20- Tarım ürünlerinde alım garantisıyla birlikte, hakkaniyete uygun baş fiyat verilecektir.
  - 21- Tarım kesiminin temerrüt faizleri devlet tarafından karşılanarak ana para yeniden yapılandırılacaktır.
  - 22- Engelli yurttaşların tamamı iş sahibi yapılacaktır.
  - 23- Engelli yurttaşların eğitimleri, hangi eğitim kurumunda olduğuna bakılmaksızın tamamen ücretsiz olacaktır
  - 24- Vatandaşlık hakkı çerçevesinde, her haneden en az bir kişinin işi devlet tarafından garanti edilecektir.
  - 25- Vergi oranları yeniden elden geçirilerek düşürülecektir.
  - 26- Devlet Memurları Kanunu yeniden düzenlenecektir.
  - 27- Polis, Astsubay ve benzeri görevlerde çalışanların emekli olduklarında uğradıkları mağduriyet giderilecektir.

- 28- Biyologların Meslek Kanunu çıkarılacak ve mağduriyetleri giderilecektir.
- 29- Veteriner Hekimlerinin özlük haklarındaki ve atamalarındaki haksızlıklar giderilecektir.
- 30- Kredi kartı, tüketici ve konut kredileri faizi seçim günü itibariyle sabitlenecek ve faiz artışları devlet tarafından bütçelenecek karşılanacaktır. .
- 31- Seçimlerde uygulanan barajlar kaldırılacak; azınlık veya farklı düşünce tarafları temsil eden siyasi partilerin mecliste temsil edilmesi sağlanacak.
- 32- Diyanet İşleri Başkanlığı Alevi vatandaşlarımızı kapsayan ve yönetimde yer almasını sağlamak üzere yeniden yapılandırılacaktır.
- 33- Cemevleri ibadet yeri olarak kabul edilecek camilere sağlanan ayrıcalıklardan yararlanacaklar.
- 34- Devlet okullarında çocuklara ücretsiz kahvaltı ve öğle yemeği verilecek.
- 35- Stratejik kamu kuruluşları (demiryolları, havaalanları, posta ve su ve enerji hizmetleri özelleştirilmeyecektir. Özelleştirilenlerden gerekli olanlar yeniden kurulacaktır.
- 36- Yenilenebilir enerji (yeşil enerji) tercih edilecek ve çevrenin korunması sağlanacak.
- 37- Taşarılık sistemi kamu kesiminde yasaklanacak özel sektör için işçileri koruyan düzenleme yapılacaktır.
- 38- Kamu Toplu iş sözleşmeleri yenilenecektir.
- 39- Demokratik Halk protestoları sırasında polisin maske takması ve ateşli silah kullanması yasaklanacaktır..
- 40- Sağlık hizmetleri için vatandaşların katkı adı altında ödemelerine son verilecek.
- 41- Suriye, Mısır ve Irak ile yeni anlaşmalar yapılarak Suriye, Mısır ve İsrail ile diplomatik ilişkiler kurulacaktır.
- 42- Şehir içi toplu ulaşım ücretsiz olacaktır.

5- ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

7 Haziran 2015 günü yapılması öngörülen milletvekili genel seçiminden sonra yeni bir Anayasa ya da kapsamlı bir Anayasa değişikliği, bir kez daha Türkiye gündeminde ön sıralarda yer alacaktır. Anayasa değişikliği, geniş bir toplumsal mutabakata dayanmalıdır. Yapılacak değişiklikler arasında özellikle şu düzenlemelerin yapılması uygun olacaktır:

1. Temel hak ve özgürlükler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve ek protokolleri doğrultusunda genişletilip güçlendirilecek; kamu hizmetlerinin tüm yurttaşlar için eşitlik ilkesine uygun olarak yürütülmesi güvence altına alacaktır.

2. Memurlar ve diğer kamu görevlileri sendikaları yeniden Anayasa'da öngörülecek; böylece hem bu sendikalar için Anayasal dayanak sağlanacak, hem onlara 2010 yılındaki Anayasa değişikliğiyle tanınan toplu sözleşme hakkına etkinlik kazandırılacaktır.

3. Parlâmenter sistem, Devletin başı olarak Cumhurbaşkanı'nın tarafsızlığını, Bakanlar Kurulunun Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin güveniyle ve Meclis'e karşı sorumlu olarak çalışmasını, Meclis'in denetim yollarını etkili biçimde kullanmasını sağlayacak düzenlemelerle sürdürülecektir.

4. Yasama dokunulmazlığı yeniden düzenlenerek, milletvekili seçilmeye engel suçlardan dolayı dokunulmazlığın kaldırılmasına gerek kalmaksızın milletvekilinin yargılanması yolu açılacak; ancak dava, Ankara'da Yargıtay'ın ilgili ceza dairesinde görülecek, temyiz mercii olarak Ceza Genel Kurulu'na başvurulabilecektir.

5. Parlâmenter sistem bakımından çok anlamlı olmayan, daha çok başkanlık veya yarı başkanlık sistemleri ile birlikte düşünülmesi gereken, ilk uygulama sonuçlarıyla fiilen yarı başkanlık sistemi yönünde kullanıldığı görülen, 7 Haziran 2015 milletvekili genel seçiminden sonra başkanlık sistemine geçmek için Anayasa değişikliği yapılması yönünde kullanılacağı anlaşılan Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi yerine parlâmenter sisteme daha uygun bir yöntemle seçilmesine yönelik yeni bir düzenleme yapılacaktır: Cumhurbaşkanı, TBMM'nin 550 üyesi ile il genel ve büyükşehir belediye meclislerinden her ilin milletvekili sayısına eşit sayıda olmak üzere, bu meclislerde temsil edilen siyasî partilere mensup ve bağımsız üye sayıları ile orantılı olarak kendi aralarından ve kendileri tarafından seçilecek 550 üyenin katılımıyla Ankara'da toplanacak 1.100 üyeli Cumhuriyet Kurultayı'na en çok üç turda seçilecektir. İlk turda üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyunu alan aday; bu sağlanamazsa ikinci turda üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu alan aday; bu da sağlanamazsa ikinci turda en çok oy alan iki adayın katılımıyla yapılacak üçüncü turda çoğunluğun oyunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olacaktır.

6. Anayasa Mahkemesi'nin görev alanını gereksiz yere genişleterek Genel Kurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarının görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılanmasına ilişkin düzenleme kaldırılarak, anılan komutanların gerektiğinde uzman mahkeme olarak Genel Kurmay Askerî Mahkemesi'nce, genel olarak

asker kişilerin görevleriyle ilgili suçlardan dolayı uzman mahkeme olarak askerî mahkemelerce yargılanmaları sağlanacaktır.

7. Anayasa’da öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlâl edildiği iddiasıyla duruma göre adlî veya idarî yargı mercilerinde dava açılması kolaylaştırılacak; bu konuda olağan kanun yolları tüketildikten sonra Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru hakkı konusunda Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’da Anayasa’ya aykırı bir sınırlama olarak yer alan “yasama işlemleri ile düzenleyici idarî işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı” hükmü kaldırılacaktır.

6. HUKUK VE ADALET

Hukuk kısaca her türlü kişi hakkının sistemleşmiş halidir. Tarihin eski dönemlerinde, devletin sahibi olan monarkların yetkileri sınırsızdı. Toplumsal evrilmeye birlikte, devlet, kendi yetkilerini yine kendi koyduğu kurallarla sınırlamayı kabul etti. Devlet, artık sadece kendi koymuş olduğu kurallarla (kanunlarla) kendisini sınırlayacaktı. Bu, kanun devleti kavramının ortaya çıkmasına sebep oldu. Kanun devleti kavramı, genel dünya siyaseti ve hukuk sistemleri içerisinde önemli bir devrim noktasıydı.

Ancak özellikle de İkinci Dünya savaşı tecrübesiyle birlikte, kanunların hukuki olmayabileceği de tecrübe edildi. Bazı durumlarda devletler, teknik anlamda usulüne uygun kanunlar çıkartmalarına rağmen, bu kanunlar evrensel anlamda hukuka aykırılık teşkil ettiler. Hatta halk tarafından meşru bir şekilde işbaşına getirilen iktidarlar, devletin kendisi oldular ve kendilerini işbaşına getiren demokratik çoğunlukçu sistemin doğasına dinamit koyan uygulamalara imza attılar. Örneğin, Nazi Almanya'sındaki uygulamaların birçoğu, o dönemdeki Alman hukuku içinde yasaldı. Ancak bu uygulamalar, insani olmadığı gibi hukuki de değildi. Bu tecrübeyi yaşayan devletler; kanun devleti olmaktan hukuk devleti olmaya, çoğunlukçu demokratik sistemden çoğulcu demokratik sisteme kendilerini evrilttiler. Artık, devlet, kanun yaparken, yapılacak kanunun evrensel hukuka uygun olmasını, insancıl olmasını, soyut ve genel olmasını, başka bir deyişle kanunun hukuki olmasını temin edecekti. Bu anlayış hukuk devleti anlayışıdır. Demokrasinin sadece çoğunluğun yönetim hakkının olduğu bir sistem olduğu yönündeki kabul aşılmıştır. Demokrasinin, hem çoğunluğun yönetim hakkının olduğu hem de aynı anda azınlığın temel haklarının çoğunluğa rağmen bile olsa korunabildiği bir sistem olduğu kabul edilmiştir. Günümüzdeki çağdaş demokrasi anlayışı budur. Hukuk devletinden kanun devletine veyahut çoğulcu demokrasiden çoğunlukçu demokrasiye geri götüren kabuller gericiliktir. Hedefimiz, Türkiye'nin çoğulcu demokrasi anlayışını benimsemiş bir hukuk devleti olmasıdır.

Hukuk sistemimiz ise, popülizmden uzak, sadece hakkı aramaya odaklı, her tarafa eşit mesafede ve öncelikle yürütmeden ve sair güç odaklarından bağımsız olmalıdır.

Hukuk sistemimizin olması gerektiği kadar bağımsız ve tarafsız olmadığı, demokrasi anlayışının 1945 öncesi çoğunlukçu demokrasiye dönüştürüldüğü, bazı kanunlarımızın hukuki olmadığı maalesef ki gerçektir.

Bu doğrultuda yasal zeminde bir hukuk reformundan öte, Türkiye'de zihniyet devriminin yapılması şarttır. Biz tüm bir halk olarak hukuka, evrensel değerlere ve çoğunlukçu demokrasiye inanmalıyız ki, bu prensipler çerçevesinde konulmuş kuralları hakkıyla uygulayabilelim. Bu

doğrultudaki bir kısım önceliklerimiz şu şekildedir:

- Hem ceza hem de hukuk mahkemelerinde ihtisas mahkemelerine önem verilecek, davaların ilgili konuda uzman hakimler tarafından görülmesi sağlanacaktır.
- Mevcut ihtisas mahkemelerine ek olarak, yeryüzünün gelecek kuşaklar için yaşanabilirliğinin giderek yitirilmesi sebebiyle Özel Çevre Ceza Mahkemeleri kurulacaktır.
- Türkiye Adalet Akademisi'nin hâkimler, savcılar ve avukatlara hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim vermesi sağlanacak; bu doğrultuda, yargılama görevi yapan sav-savunma-yargı mensuplarının eşgüdümlü eğitim alması temin edilecektir.
- Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yerine; Hakimler Kurulu ve Savcılar Kurulu olmak üzere iki ayrı kurul oluşturulacaktır. Hakimler ve savcıların özlük işleri birbirinden ayrılacaktır. Böylece savcıların hakim bağımsızlığını edinmesini amaçlayan ve fakat sonuç olarak hakimleri savcı kadar bağımlı hale getiren mevcut sistem terk edilecektir.
- Hakimlerin terfi sistemleri, Yargıtay'ın vermiş olduğu onama kararlarının da bir kriter olarak değerlendirildiği objektif kriterlere göre yeniden düzenlenmelidir.
- Silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde; kamu avukatı olan Cumhuriyet savcısının, birey avukatlığı yapan avukat ile aynı koşullarda çalışması temin edilecektir. Bu konuda ilk olarak, duruşma salonlarındaki marangoz hataları düzeltililecektir.
- Baroların üzerinde oluşturulmaya çalışılan vesayet sona erdirilecektir.
- Adalet Bakanlığı bünyesinde, sadece adli kolluğa özgülenmiş ayrı bir kolluk teşkilatı kurulacaktır. Adli kolluk, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcılığına, kovuşturma (yargılama) aşamasında Mahkeme'ye bağlı olarak çalışacaktır. İdari ve özlük anlamında ise İl Adalet Komisyonu Başkanı'ndan, Ağır Ceza Mahkemesi Başkanından ve Başsavcısından teşkil edecek Adli Kolluk Komisyonu'na bağlı olacaktır. Böylece yargının işlemlerinin, yürütmeden bağımsız olarak tesis edilmesi sağlanacaktır. Mevcut polis teşkilatı sadece suç öncesinde suçu önleme amacıyla çalışmasını sürdürecektir, suçtan sonra maddi gerçeğin ortaya çıkması için ise Adli Kolluk teşkilatı görev üstlenecektir.
- Hakimler, savcılar ve avukatlar genel ve tek bir sınavla meslek stajına kabul edileceklerdir. Staj sınavını kazanan aday, talep ettiği mesleğin stajını mevzuata uygun şekilde bitirecek, daha sonra her meslek için ayrı ayrı düzenlenecek sınavı kazanması şartıyla mesleğe kabul edilecektir. Bu şekilde; hakimlik, savcılık ve avukatlık mesleklerinin eşgüdümlü bir eğitim alması sağlanacak ve kalite üst sınırdaki birleşik halka hizmet verilecektir.

- Belli sayıda kadrolu öğretim üyesi altyapısı olmayan, kütüphanesi ve fiziki koşulları yeterli olmayan üniversitelere hukuk fakültesi açma izni verilmeyecektir. Verilmiş izinler, baştan belirlenmiş kriterlere göre, her beş yılda bir tekrar gözden geçirilecektir.
- Yeni yapılacak adliye binalarının; estetik zevk ürünü olması, adalet duygusunu binada bulunan tüm kişilere hissettirmesi ve AVM mantığından öte gerçek bir amaca uygun yaklaşımla planlanması sağlanacaktır. Artık salt fiziki büyüklüğüyle övünülen adliyeler değil, hakkı doğru şekilde dağıtabilmesiyle övünülen adliyeler dönemi başlayacaktır. Adalet dağıtma amacına uygun dizayn edilmiş adliyeler sayesinde, adliyelerdeki güvenlik zaaflarının da önüne geçilecektir.
- UYAP, TAKBİS, MERNİS gibi elektronik uygulamaların geliştirilmesine devam edilecektir. Tüm evraklar elektronik ortamda tutulacak olup, kritik evrak ise elektronik ortamla birlikte fiziki ortamda da tutulmaya devam edilecektir.
- Bölge Adliye Mahkemeleri derhal hayata geçirilecek ve neredeyse her dosyanın Yargıtay'a gönderilerek süre kaybedilmesinin önüne geçilecektir.
- Hukuk kurallarının soyut ve genel olması temin edilecektir. Artık kişiye özel kanunlar çıkmayacaktır. Hukuk, herkese aynı şekilde uygulanacaktır.
- Vatandaşın özel yaşamını fişleyen hukuk dışı telefon dinleme uygulamasına son verilecektir. Telefon dinleyen, dinleme kararı veren ve bunları yayınlayanların kim olursa olsun ağır şekilde cezalandırılmasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Tutukluluk süresinin yargısız cezaya dönüşmemesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Kanun'da, tutuklama için kuvvetli suç şüphesinin varlığına karene olarak gösterilmiş suç ibareleri Kanun metninden çıkarılacaktır. Bu yolla, belli suçlar için otomatik tutuklama sistemi kaldırılacaktır. Hakimler, her olayın özelliğine uygun ve hakkaniyet gözeterek tutuklama kararı vereceklerdir.
- Yargı sisteminin en hızlı şekilde işleyebilmesi için Tebligat Kanunu'nda değişiklikler yapılacaktır. Sadece adli posta için bir posta sistemi kurulacak ve taraf teşkilinin sağlanması için yapılacak bir tebligat için aylarca bekleyen bir yargı görünümü ortadan kaldırılacaktır.
- Cezaevleri üretim merkezi haline getirilecek; üretime katılan mahkumların cezaevi döner sermayesine katkılarına paralel olarak koşullu salıverilmeleri erkene alınacaktır.
- Halk arasında "torba yasa" olarak bilinen, birbirinden ilgisiz yasaları tek bir isimli yasa altında toplayarak kanunlaştırma sistemi Anayasal düzenlemeyle yasaklanacaktır. Bu yol öylesine kötüye kullanılmıştır ki; sözcümlü hayvancılık politikası ile ilgili bir düzenleme,

bir kısım memurun atanmasına ilişkin düzenlemeyle birlikte tek bir yasa altında kanunlaştırılmıştır. Bu şekilde, halkın, TBMM'yi denetlemesinin önüne geçilmiş, halkın iradesini temsil eden milletvekillerinin de kendi yaptıkları yasalara hakim olması engellenmiştir. Yürütme organı, kanun tasarılarıyla, içeriğe hakim olmayan milletvekillerine, birbiriyle ilgisiz sayısız maddeyi oylatmış ve kabul ettirmiştir. Bu uygulamanın sona erdirilmesi elzemdir.

- Azınlığın fikirlerine değer vermeyen, fikirleri farklı azınlığı da ancak çoğunluk gibi davranmak suretiyle sisteme katılmaya mecbur eden %10 seçim barajı kaldırılacaktır. Barajın %3'ten fazla olarak kabul edilmesi, çoğulcu demokratik sisteme aykırıdır.
- Valiye, yargıç yetkisi veren ve İç Güvenlik Yasası olarak formüle edilen yasa kaldırılacaktır. Türkiye normalleştirilecektir.

7. BAYINDIRLIK

2014 yılında yapılan uluslararası araştırmaya göre “dengeli bir şehir” üç başlık altında toplanan on ayrı gösterge ile ölçülebilir. Üç başlıktan birisincisi **Şehrin geleceğe yönelik Eğitim ve Teknoloji olanağı sağlayabilmesi**; diğeri **Şehrin insanlara kaliteli, mutlu ve sürdürülebilir yaşam olanağı verebilmesi**; üçüncüsü ise **Kaynakların en akılcı ve iyi şekilde kullanımı**, olarak sayılmıştır. On gösterge ise şöyle sıralanmıştır: **a) Bilgi Sermayesi ve inovasyon, b) Teknolojiye Hazırlık; c) Uluslararası uçuş yolları üzerinde olması; d) Ulaşım ve altyapının etkin çalışması; e) Sağlık, emniyet ve güvenlik koşullarının iyi olması; f) Sürdürülebilirlik ve doğal çevre; g) Demografi ve yaşanabilirlik; h) Ekonomik etki; i) İş yapabilmek kolaylığı h) Bir mal veya hizmet için uygun görülen bedel.**

Bu kriterlere yaklaşan dünya şehirleri arasında Türkiye’den sadece İstanbul vardır. İstanbul’un bu kriterlere göre aldığı puan ise ya ortadır ya da ortaya yakın bir puandır.

Böyle ideal bir şehrin yaratılması için ilk kural, İmar Planının uzmanlar tarafından hazırlanıp uygulanmasıdır. Hangi bölgelerde ne tür yapıların yapılacağına karar verilmeli, altyapı düzenlenmesi yapılmalı (ulaşım, su, kanalizasyon, elektrik vb.) ve bu plana sadık kalınmalıdır. 56. Ecevit koalisyon hükümet, döneminde TOKİ’ye verilen temel görev bugün itibariyle bu amacından saptırılmıştır. Şu anda TOKİ, hazine arazilerinin imara açılması ve taşeron şirketler üzerinden belli bir kesimlere rant sağlanması için kullanılmaktadır.

Özellikle son oniki yıllık AKP döneminde kentleşme ile TOKİLEŞME eşanlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. İmar planlarının sürekli değişimi (tarım alanı/yeşil alanların yapılaştırılması, villa ve az katlı konutların çok katlı işyerleri, AVM ve rezidanslara dönüştürülmesi, yeni alanların bilimsellik dışı imara açılmaları vb.) günümüzde yaşadığımız kısır döngünün nedenidir. Altyapı yetersizliğinin yarattığı sürekli yenilenme zor ve yüksek bedellidir. Bununla da da kalmayıp gelişigüzel "dönüşüm" zaten koşulların zorladığı bölgelere daha çok nüfusun gelmesine ve sorunların artmasına neden olmaktadır. Plansızlık, ülkenin kaynaklarının yanlış kullanılması sonucunu doğurmuştur.

Örneğin, 2004 yılında yapımına başlanan Halkalı ve Gebze arasında uzanan 76 kilometrelik Marmaray projesinin henüz 13 kilometrelik kısmı kullanıma açılabilmiştir. Güney Kore’den ithal edilen 440 vagon 2012 yılında Türkiye’ye getirilmiş, bunlardan 12 adet 5 vagonlu tren 29 Ekim 2013 tarihinde hizmete girmiştir. Fakat geriye kalan 38 adet 10’lu vagon henüz uygun bir tren ray sistemi olmadığı için 3 yıldır kullanılamamıştır. Bunun nedeni ise, boylarının uzun gelmiş olmasıdır. Bu plansızlıktan ötürü, her biri yaklaşık 12 milyon Euro’ya mal olan 38 tren hali hazırda çürümeye terk edilmiş, beklemektedir.

- TOKİ'nin asıl işine döndürülmelidir. TOKİ, yoksullara uygun fiyatla konut edindirmek için çalışmalıdır. Ancak bu konut ve her türlü binanın evrensel standartlarda estetik anlayışına sahip olması, doğru bir ısı izolasyonunun yapılmış olması, kullanışlı olması şarttır.
- Bayındırlık hizmeti, ranta dayalı değil, halkın günlük yaşam kalitesini artırmak gayesiyle verilmelidir.
- Şehirlerin altyapıları güncellenmelidir. Özellikle su ve kanalizasyon borularındaki sızıntılar tespit edilmelidir.
- Elektrik ve fiberoptik ağların yeraltından ve tek bir dayanıklı bir yapı içinden taşınması sağlanmalıdır. Görüntü ve yer kirliliğine sebep olan taşıma direklerinin mümkün olduğu kadar azaltılması temin edilmelidir.

8. BİLGİ TOPLUMU

İngiliz filozofu. F.Bacon, bilginin bir güç olduğunu söylemiştir. Bu sözün üzerinden yüzyıllar geçtikten sonra 2000’li yıllarda kısaca bilginin anlamının genişlediğini, bilginin; kişiye, zamana ve koşullara bağlı olarak veri-haber-bilgi (data-information-knowledge) olabildiğini, tarım ve sanayi çağlarının ardından gelmekte olan çağın şimdiden bilgi çağı diye adlandırıldığını görüyoruz. Artık gelişmiş toplumlar sanayileşmeyi tamamlamış, bilgi toplumu olmaya evrilmişlerdir. Bilgi teknolojileri veya bilişim araçları olarak adlandırılan bilgisayar, internet, etkileşimli TV, akıllı cep telefonu gibi araçlar; günlük yaşamdan, kamu hizmetlerine, eğitime, ticarete kadar toplumun her kesimince kullanılmakta, toplumu yapılandırmaktadır. Bilgisayar teknolojisi farklı bir yöne evrilen insanlık, yeni bir sosyoloji ve toplum psikolojisi yaratmıştır. Bu sosyoloji ve toplum psikolojisi, yeni dünya düzenini şekillendirecektir. Klasik zengin-fakir ayrımı bile; bilgisi olanlar-bilgisi olmayanlar(digital divide) olarak değişmiştir. İnsanlık için yeni bir okuryazarlık söz konusudur. Türkiye, şimdiki zamanın ruhunu okumak zorundadır.

Avrupa Birliği kaynaklarına göre Bilgi Toplumu şunlardan ibarettir: Fiziksel ağ ve temel işlevlerden oluşan temel ağ; e-posta, veri tabanı erişimi, etkileşimli video gibi hizmetler ve tele-iş, tele-sağlık, tele-bankacılık vb gibi uygulamaların oluşturduğu toplumsal yapı. Adına 'bilgi piyasası' dediğimiz ve bilgisayar teknolojileri, iletişim, tüketici elektroniği, basım ve yayıncılık ve odyovizüel araçlar gibi bileşenlerden oluşan yeni bir piyasa gelişmektedir. Bilgi toplumu için, bilgi altyapısı dediğimiz bilgi, iletişim ve bilgisayar araçları sadece birer araçtır. Böyle bir toplumda asıl amaç bilgi ve karar almada bilgiyi kullanan insandır. Bilgi toplumu bilgiye dayalı olan bir toplumdur. Eğitim sistemi buna uygun olarak değiştirilmelidir. Ekonomik rekabet giderek artan bir mertebede bilgiye ve teknolojiye dayanmaktadır. Bilgi Toplumu'nun oluşumu ve gelişimi için gereken ön koşullardan birisi ise gerekli ve etkin bir iletişim (telekomünikasyon) altyapısının kurulup işletilmesidir. Gerekli eğitim ve mesleki öğretim de bilgi toplumu için bir önkoşuldur.

Bilgi toplumuna evrilmenin, toplum yapısını nasıl değiştirdiğini şöyle açıklayalım: 1970’li yıllarda Türkiye’de herhangi bir alanda fark yaratmak için bilgiye ulaşmak yeterli sayılmaktaydı. Batılı eserleri Türkiye’ye getirebilen, bu eserleri anlayabilecek ölçüde yabancı dili olan araştırmacılar fark yaratmaktaydı. Ancak internetin yaygınlaşması, bilgiye kolayca ulaşabilmeyi sağlamıştır. Artık internetteki sıradan bir arama motoru sayesinde, milyonlarca sayfa kitapta toplanacak bilgiye tek tuşla erişilebilmektedir. Her ne kadar internet kaynakları kullanılarak ulaşılan bilginin kirliliğinin ölçümü kolay değilse de, bu, ancak milyonlarca sayfa kitapla ulaşılabilecek bilgiye bir internet arama motoruyla ulaşılabildiği gerçeğini değiştirmemektedir. O

halde bilgi çoğalmış, ona ulaşabilmek de artık basitleşmiştir. Bilgi artık ucuzdur. Çağımızda önemli olan bilgiyi yorumlayabilmektedir. Sanıldığına aksine insan beyni önemsizleşmemiş, şimdiye kadar olmadığı kadar önemi artmıştır.

Bilgi Toplumu için temel amaçlar şöyle sayılabilir:(a) Açık ve etkin bir kamu yönetimi; (b) Bilgi Toplumu ile Bilgiye Dayalı Toplum özdeştir; böyle bir toplumda eğitim en önemli öge olmuştur; (c) Ekonomik gelişim ve rekabet; (d) İşgücü (e) Yaşam Kalitesi / sağlık, ulaşım; (f) Kültür ve çevre politikası; (g) Basın/medya; (h) Bölgesel kalkınma; (i) İletişim altyapısı ve ağlar; (j) Yasal düzenlemeler ; (k)Ulusal strateji.

Bilgi toplumu düzeyine erişen ülkelerin ekonomilerinde bilgisayar ve iletişim teknolojileri gibi bilgiye dayalı çeşitli sektörler, eğitim ve şirketlere sağlanan danışmanlık hizmetleri GSMH'nın 50% sine ulaşmakta, oldukça büyük bir insan topluluğuna iş olanağı yaratmaktadır. Bilgi Toplumunun oluşmasına giden yol ekonomik ve sosyal yapılar, politikalarda ve uygulamalarda sürekli değişimi gerekli kılmaktadır. En çarpıcı değişim ve dönüşüm ekonomide görülmektedir. Böyle bir toplumun oluşumunda en temel görev devlet üzerindedir. Özel sektörde yeni teknolojiler alanındaki yatırımlarda, yeni ürünlerin elde edilmesinde ve yeni iş alanlarının yaratılmasında en önemli yere ve söze sahiptir. Vatandaşlar da Bilgi Toplumunun yaratılmasında aktif olarak katılıp katkıda bulunmalıdır. Bu katkı bireysel veya Sivil Toplum Kuruluşları (STK) yoluyla olabilir. Kısaca Bilgi Toplumuna giden yol devletin özel sektörle işbirliğinden ve vatandaşın aktif katılımından geçer.

Bireyin bilgi hakkı ve açıklık veya saydamlık yerleşik demokrasinin en temel koşullarıdır. Bilgi çağına girilirken bu koşulların sağlanması zorunludur. Bunun için de ülkede bilgi altyapısı gerekir. Bilgi altyapısını, herhangi bir kurum veya kuruluşun özellikle karar alıcılarına ihtiyaç duydukları nitelik ve miktardaki kullanılabilir bilgiyi gerekli zamanda ve gerekli ortamda ve gereken doğrulukta sağlayabilecek hizmetler ve teknolojiler kümesi veya sistemi olarak tanımlayabiliriz.

Dünyaya kısaca göz attığımızda şunu görüyoruz: ABD'de doksanlı yıllarda Clinton / Gore yönetimi sırasında bilgiden ve bilgisayar-iletişim teknolojileri (kısaca, bilgi teknolojileri veya bilişim) olanaklarından etkin olarak yararlanılması sonucu kamu yönetiminde ve ekonomide görülen başarılı sonuçlar ve verim artışı, adına 'bilgi toplumu' denilen yeni bir toplumsal yapılanmayı da beraberinde getirdi. ABD 'deki bu gelişmeler Japonya'nın ve Avrupa Birliği'nin dikkatini çekmekte gecikmedi. Japonya, ABD'de ortaya çıkan bilgi toplumunu yakalayabilmek için Aralık 1999 ayında 'Milenyum Projesi' adını verdiği bir proje başlattı. Avrupa Birliği de 8 Aralık 1999 günü **eAvrupa** projesini başlattı. Bu projenin de amacı AB üyesi ülkeleri bilgi toplumu haline getirmektir. Amaç kısaca "herkese bilgi" olarak özetlendi. Bu

projenin **eAvrupa** adıyla AB'ye aday ülkeleri de içermesi kararı 24 Mart 2001 tarihinde Stockholm' de yapılan AB Zirvesinde alındı. 15-16 Haziran 2001 günü İsveç-Goteborg' da yapılan ve Türkiye-'nin Başbakan Bülent Ecevit tarafından temsil edildiği AB Zirvesi toplantısında da Türkiye, **eAvrupa** projesine katılma kararını resmen bildirdi. Bu projenin Türkiye bölümü kısaca **eTürkiye** projesi olarak da anılmaktadır.

Haziran 2001 ayı içinde yapılacak AB Zirvesinden önce ECEVİT Hükümeti 19 Mart 2001 günü yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında, “**AB için Ulusal Program**” , metnine şöyle bir paragrafın eklenmesini kararlaştırdı:

"Hükümetimiz AB çerçevesinde başlatılan ve yürütülmekte olan E-Avrupa girişimini desteklemekte ve bu girişime katkıda bulunmak istemektedir. Türkiye'de Bilgi Toplumu oluşturmak amacıyla E- Türkiye girişimini başlatıp, yönlendirmeyi ve Avrupa Birliği'ndeki çalışmalarla eşgüdümü sağlayacak bir kurumsal yapıyı, ilgili özel sektör, akademik evreler, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde oluşturmayı hedeflemektedir.

Türkiye, sanayi devrimini yapmakta geciktiğinden ötürü, teknoloji toplumu olmak konusunda da geç kalmıştır. Bugünün Türkiye'si için geride kaldığı yılları telafi edebilecek bir fırsat vardır. İleri devletler nasıl ki teknoloji çağından dijital çağa adım atmışsa, Türkiye de doğru bir yatırım ve beyin sermayesiyle Dijital Gündem'i yakalayabilecektir. DSP, zamanın ruhunu okumuş bir partidir. Amacımız Türkiye'ye çağı yakalatmaktır.

9. eDEVLET/eTÜRKİYE

eDevlet için çeşitli tanımlar kullanılabilir ise de en iyi tanım şudur: eDevlet kamu yönetiminin daha verimli ve daha etkin çalışabilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımınıdır. Böylece kamu hizmetlerine erişimin daha kolay olması, halkın bilgiye erişiminin kolaylaştırılması; devletin vatandaşa daha iyi hizmet sunabilmesi ve ona karşı olan sorumluluklarını daha iyi yerine getirebilmesi amaçlanmaktadır. eDevlet hizmetleri için bilgisayar ağları ve internet gibi yeni teknolojiler yanında telefon, faks, telsiz cihazları gibi iletişim cihazları ve halk merkezlerindeki kulübeler veya bankolar gibi yerler de kullanılabilir.

Ancak, böylesi bir uygulamada çoğu ülkelerde çoğu kez gözden kaçan nokta eDevletin ekonomik gelişmeyi, bütçe tasarrufunu ve etkin-saydam kamu yönetimini kestirmeden mutlaka sağlayacağı yanılgısıdır. eDevlet sihirli bir değnek gibi görülmemelidir. Zira eDevlet çoğu kez siyasi ve mali riskleri ve bedelleri olan bir çabadır ve çoğu kez (e- volution) denilebilecek veya (e- vrim) olarak Türkçe'ye çevrilebilecek bir süreçtir. Söz konusu olabilecek riskler kimi zaman çok önemli olabilir. Şayet bu tür uygulamalar iyi planlanıp uygulanmazsa kaynaklar boşa gidebilir, vadedilen hizmetler yerine getirilemez, halkın hükümete küskünlük ve kırgınlık duymasına yol açılabilir. Özellikle, kaynakları kısıtlı olan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki eDevlet uygulamalarında öncelik kısa sürede tamamlanabilecek ve başarı şansı yüksek olan projelere verilmelidir. Dahası, gelişmekte olan ülkelerde eDevlet projeleri ülke koşullarına ve gereksinimlerine uygun olmalı, yerel sorunlar ve olası engeller aşılabilecek şekilde tasarlanıp gerçekleştirilmelidir. Yerel sorunlar arasında dedikodu alışkanlığı, altyapı yetersizliği, yolsuzluk, rüşvet, yetersiz eğitim ve teknoloji kullanımındaki bilgi ve beceri eşitsizliği gibi sorunlar sayılabilir. Çoğu zaman kaynak ve teknoloji yoksulluğu da bilgi ve beceri eksikliği gibi nedenlerle ortaya çıkan olumsuzlukların katlanmasına yol açabilir. Bu tür uygulamaların verdiği en önemli ders "Her şeye ve herkese uyan bir eDevlet uygulaması yoktur." Her ülkenin, hatta aynı ülkedeki farklı kamu kurum ve kuruluşlarının içinde buldukları koşullar, öncelikler ve kaynaklar farklı olabilir, bunun da göz önünde tutulması gerekir. Bir diğer tanıma göre de, eDevlet kamu yönetiminin daha çok vatandaş-merkezli bir yapıya kavuşturulmasıdır. Teknoloji bu çabada kullanılan bir araçtır. Burada şu uyarı yapılmalıdır: **Bilgisayarlar** $\neq$ **Reform**. Diğer bir deyişle sadece bilgisayarların ve iletişim araçlarının eklenmesi kamu yönetimini iyileştirmeye yetmez. Aynı şekilde, elle yapılan işlemleri olduğu gibi mekanize etmek de kamudaki uygulamaları başarılı kılmaz, bir reformun başarısı için yeterli olmaz, olamaz.

Bir toplumda eDevletin başarı ile gerçekleştirilmesi o toplumun Bilgi Toplumu

olabilmesi için gerekli koşullardan birisidir. Ama tek başına eDevlet yetmez. Bilgi Toplumu oluşumu için eDevlet ile birlikte eTicaret, eİmza, eEğitim, eSağlık vb gibi böyle bir toplumun gerektirdiğı pek çok diğeri koşullar da sağlanmalıdır. En önemlisi, özünde açık, dürüst ve hesap verebilir yönetim demek olan İlerici Yönetişim de Bilgi Toplumunun en temel olmazsa olmazıdır.

10. ÇALIŞMA, İŞSİZLİKLE MÜCADELE, KÖYKENTLER VE SOSYAL GÜVENLİK

Emek, üreten niteliğiyle, en yüce değerdir. Emeğin hakkını alabilmesi ve emeğin bilgi desteğiyle verim ve kalitesinin artırılması gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiyemizde de öncelik verilen iki ana konu olmalıdır. Emek ve sermaye arasındaki denge, toplumda huzur ve istikrarlı kalkınma için çok önemlidir. Bu konularda devlet, sendikalarla ortak anlayış geliştirmeli ve birlikte sorumluluk üstlenmelidir.

Türkiye'nin içine yuvarlandığı en derin bunalım, en acil sorun yoksulluk ve işsizliktir. İşsizlik sorunu vahşi kapitalist anlayışın acımasız uygulamalarına terk edilemez. Devletin hedefi, iş ortamının gelişmesini sağlayarak her vatandaşa uygun bir iş olanağı sağlamak, iş bulamayanların da insanca yaşamaları için bir sistem kurmaktır.

Ücretler, emeğin karşılığı olmalıdır. Grevli, toplu sözleşmeli sendika, emek sömürsünün önündeki en ciddi engeldir.

- Yurt çapında dengeli bir istihdam politikası uygulanacak ve vatandaşlarımıza buldukları yörelerde istihdam olanakları sağlanacaktır. Bunun için, öncelikle geri kalmış yörelerde kamu tarafından veya kamu öncülüğünde yöre halkı ile birlikte yerel kaynakların değerlendirileceği yatırımlar yapılacaktır.
- Meslek okulları ve her bölgedeki meslek örgütleri arasında kurumsal bir işbirliği sağlanarak ihtiyaç duyulan nitelikte ve hemen işe başlayabilecek ara eleman sağlanmasına önem verilecektir.
- Yurtdışı müteahhitlik firmalarımızın yurtdışına Türk işçisi göndermeleri desteklenecek ve bunun önündeki mevzuat engelleri kaldırılacaktır. Gönderilen işçimize sahip çıkılacaktır.
- İşsiz ve yoksul vatandaşlarımızın durumunu kalıcı olarak etkilemeyen siyasi amaçlı yardımlardan öte, üretici olarak gelir elde etmelerini sağlayacak yeni bir düzenleme yapılmalıdır.
- Kendi işini kurmak isteyen vatandaşlarımıza başlangıç sermayesi desteği verilecektir. Bu uygulamada kadınlara ve meslek okulu mezunu gençlere öncelik verilecektir. Bu vatandaşlarımızın üretimlerinin pazarlanmasında belediyelerin yer tahsis etmeleri sağlanacak, bu ürünleri pazarlayacak şirketlere vergi kolaylığı getirilecektir.
- Köylerde oturanların bölge ve köyünün özelliklerine uygun yapacakları projeler(hayvancılık, el sanatları vb) desteklenecek; terör nedeniyle köylerini

boşaltanların köylerine geri dönmelerini teşvik için evlerinin onarım ve yapımı devlet tarafından karşılanacak; tarıma elverişli Hazine arazileri köylüye parasız tahsis edilecek; köykent uygulaması yaygınlaştırılıp köykentlere fabrikalar kurulacak; fabrikaların hammaddesini sağlayacak hayvancılık, el sanatları ve üretim projelerine uzun vadeli, düşük faizli kredi sağlanacaktır

- İşçi ve işveren sendikaları, toplu iş sözleşmelerini “sorumlu sendikacılık” anlayışı içinde sadece ücret ve çalışma koşullarını değil ilgili işletmelerin ve ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşulları da göz önünde tutarak yapacaklar; hizmet içi eğitime özel önem vereceklerdir.

- Giderek genişleme eğiliminde olan alt işveren (taşeron) işçi çalıştırılması uygulamasına, kamu ihalelerinde son verilecektir. Kamu kurumlarında istihdam, belirlenmiş standart kadrolara uygun olarak yapılacaktır.
- Aynı işyerinde aynı işi yapan işçi ve memur çalışanlar arasındaki eşitsizlikler giderilecektir.
- Köykentlerin, işsizliğin önlenmesi ve yeni istihdam yaratılmasında çok önemli bir işlev üstleneceğine inanıyoruz. Köykentler insanımıza kendi yöresinde iş olanağı sağlayacağı gibi, daha önce büyük şehirlere göç etmiş ve iş gücü arzını arttırarak düşük ücretle iş bulabilen veya işsiz kalan yöre insanlarının da geriye dönmelerini teşvik etmiş olacaktır.
- Her aileden en az bir kişiye “Vatandaşlık Hakkı” olarak devlet güvencesinde iş imkanı sağlanacaktır. Ayrıca çalışacak ferdi olmayan aileler için de bir kişiye asgari emekli maaşı bağlanacaktır.
- Gelecek kuşaklara sağlık ve eğitim hizmetlerinin verilebilmesi ve kaliteli yaşam koşullarının sağlanabilmesi için aile planlamasına önem verilecektir.
- Halkımızın da yararlanabildiği Öğretmen Evleri, Polis Evleri uygulamaları yanında Memur Evleri ve Gençlik Evleri kurulacaktır. Ayrıca çocuklar, yaşlılar, engelliler ve kadınlar için “özel yaşam merkezleri” geliştirilecektir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, kreşlerin de dahil olduğu bu özel yaşam merkezlerinin yapım ve koordinasyonundan sorumlu olacaktır. Yaşam merkezlerinin yaygın biçimde yapılmasında yerel yönetimlerle işbirliği içinde duyarlı ve

hayırsever vatandaşlarımızın katkısını sağlayacak kampanyalar düzenlenecektir.

- Er ve erbaşlar sosyal güvenlik kapsamına alınarak sigorta primleri devlet tarafından ödenecektir.
- Emeklilerin, ev kadınlarının ve engellilerin üretken hale getirilmesi için özel programlar geliştirilecektir. Emeklilikteki yaşam kalitesi ve süresi artırılacaktır.
- Emeklilerin maaşlarına geçim koşullarını iyileştirici düzeyde zam yapılacak ve maaşlarındaki farklılığı giderecek intibak yasası çıkarılacaktır.
- Kız çocukları hem ölen eşinden dul hem de ölen babasından yetim aylığı alabilecektir.
- Erkek çocukları da kız çocukları gibi sigortalı işe girene ve evlenene kadar anne veya babasının sigortasından sağlık yardımı alabileceklerdir.
- Aileler çocuklarını doğduğu tarihten itibaren isteğe bağlı sigortalı yapabilecektir.
- 1800 güne (5 yıla) kadar geriye yönelik olarak borçlanma yapılabilecektir.
- Ev hanımları 3600 gün prim ödeyerek emekli olabileceklerdir.
- Kamu bankaları borçlanma yapacak olan sigortalılara düşük faizle kredi verecektir.
- Vefat eden sigortalının prim borçları silinecektir.
- Yüksek lisans ve doktora yapanlar ile askerlik hizmeti yapanlar sigortalı sayılacak ve primleri Hazine tarafından karşılanacaktır.
- Gazetecilerin ellerinden alınan yıpranma hakkı tekrar verilecektir.

11. ÇOCUK VE GENÇLİK

Çocuklar ailelerin, toplumların ve ülkelerin en değerli varlıklarıdır. Eğitilmeyen, okula gönderilmeyen baskı altında yetenekleri köreltilen her çocuk ülkenin gelecekteki refahını azaltan toplumsal ve ekonomik bir kayıp olarak görülmelidir.

Ülkemiz, dünyadaki en genç ve dinamik nüfusa sahip ülkelerden birisidir. Demokratik Sol Parti, Türk siyasetinde yıllardır dile getirilen ama hiçbir siyasal iktidarın tam olarak çözemediği gençlik sorunlarını çözmeyi, Türk Gençliğini hem siyasetin hem de toplumsal hayatın odağı haline getirmeyi hedeflemektedir.

- Gelecekte toplumsal işbölümünde yer alacak ve ülke yönetiminde söz sahibi olacak çocuğun yetiştirilmesi sürecinde, kişisel gelişimi ve özel yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına özel önem veren bir eğitim modeli, okul ve aile işbirliği içinde oluşturulacaktır.

- Okul ve oyun çağındaki çocuklarımızın okuma hakları ellerinden alınarak küçük yaşta çalıştırılması ve hatta evlendirilmeleri zihniyet dönüşümünü sağlayacak toplumsal bir bilinçlenme ile önlenecektir.

- Çocuk hakları ve eğitimi ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri desteklenecektir.

- Çocuk istismarını önleyici düzenlemeler yapılacaktır.
- Madde bağımlısı çocuklarımızın rehabilitasyonu için merkezler tesis edilecektir.
- Gençlerimizi yarış atına çeviren ve daha hayata atılmadan yıpranmalarına neden olan kurs-sınav maratonu, yapılacak bir eğitim reformu ile sona erdirilecektir.
- Eğitimde fırsat eşitliği güçlendirilecek; devlet okullarının kalitesi arttırılacaktır. Parasız ve üretime yönelik, yaratıcı eğitim hedefimizdir.
- Tek tip eğitim yerine yetenek ve isteklere uygun, çağdaş mesleki eğitim yaygınlaştırılacaktır.

- Üniversiteler yüksek lise düzeyinde olmayacak; gerçek araştırma ve uygulama yuvaları olacaktır. Üniversiteler ile yörelerindeki meslek örgütlerinin işbirliği sağlanarak gençlere okurken iş pratiği/stajı yapma olanakları geliştirilecektir.

- Bir yasal düzenleme ile okuyan gençlerin üniversite kimlikleri tüm ülkede yani okudukları şehrin dışında da geçerlilik kazanacaktır.

- Her ilde ihtiyacı karşılayacak kadar öğrenci yurdu ve öğrenci evi açılacaktır. Buralardan elde edilecek gelirler yeni yurtların yapımı için ayrı bir fonda toplanacaktır. Özel öğrenci yurtlarının faaliyetleri ve denetimleri yeniden düzenlenecektir.

- Yurt ücretini ödeyemeyecek öğrencilerin yurt ücretleri devlet tarafından karşılanacaktır.
- Tüm üniversite öğrencilerine, talepleri halinde en az 500 TL. burs verilecektir.
- Gençlik evleri kurularak gençlerin sosyal, sportif ve kültürel ihtiyaçları karşılanacaktır.
- Üniversite gençliğinin bilim, kültür ve sanat etkinliklerine katılımı okullarında ayrı bir kredi notu olarak değerlendirilecektir.
- Gençliğin enerji ve dinamizmi yaşamın her alanında öne çıkarılacak, önündeki engeller kaldırılacaktır.
- Çalışan gençliğin en önemli sorunu emek sömürüsü ve kötü çalışma koşullarıdır.
- Sigortasız çalışma ve primlerin düzenli olarak ödenmemesi sorunu giderilecektir.
- İş güvencesi ve çalışma saatleri açısından gençlere hafta sonları kendilerine ve hobilerine zaman kalmasını sağlayacak şekilde yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Gençliğin siyaset içine girmesi teşvik edilecektir.

12. DEPREM VE DOĞAL AFETLER

Türkiye, artık doğal afet gerçeğine alışmıştır. Bu afetler arasında başta depremler olmak üzere, heyelanlar, su baskınları, kaya ve çığ düşmeleri, orman yangınları, kuraklık ve erozyon önemli tehlikeler arasında sayılabilir. Küresel iklim değişiminin neden olduğu yeni tehlikeler, ormanların ve doğal bitki örtüsünün tahribi afet tehlikesi ve riskini daha da artırmaktadır. İstatistikler incelendiğinde, doğa kökenli afetlerin her yıl Türkiye gayri safi milli hâsılasının %3'ü oranında doğrudan ekonomik kayba yol açtığı görülmektedir. Ancak doğrudan ekonomik kayıpların yanında pazar kaybı, üretim kaybı, işsizlik gibi dolaylı ekonomik ve sosyal kayıplar da göz önünde bulundurulduğunda toplam kayıp yılda gayri safi milli hâsılanın %4-5'ine yaklaşmaktadır. Son yüzyılın başından bu yana meydana gelen doğa kökenli afetler sonucunda Türkiye'de yaklaşık olarak 100,000 kişi hayatını kaybetmiş, 210,000 kişi yaralanmış ve 650,000 civarında konut yıkılmış veya kullanılmaz hale gelmiştir.

Türkiye, bir doğa kökenli afetler ülkesi olmasına rağmen, kalkınma planlarında afetlerle sürdürülebilir kalkınma arasında ilişki ve akılcı dengelerin kurulabildiği söylenemez. Bu konu ancak, 1999 depremleri sonrasında ECEVİT Hükümeti tarafından hazırlanmış olan ve 2001-2005 yıllarını kapsayan Sekizinci Beş Yıllık kalkınma Planı içine dâhil edilmiş olmasına rağmen, plan dönemi içerisinde öngörülen politikalar ve önlemlerin gerçekleştirilmesi sağlanamamıştır. Maalesef ki, depremin yaralarını sarmak için toplanan ek vergiler, mevcut hükümet tarafından amacından başka yerlere harcanmıştır.

- Afet yönetim sistemi bir bütün olarak ele alınacak ve sistemin zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme olarak özetlenen tüm aşamaları hem merkezi ve hem de yerel düzeylerde yeniden yapılandırılacaktır.

- Afet yönetiminde merkezi yönetim, yerel yönetim, meslek odaları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve halkın yönetim sisteminin her aşamasındaki faaliyetlere ve karar alma mekanizmalarına katılması temel esas olarak ele alınacaktır.

- Afet yönetiminde kurumsal yapılanma yalnızca örgütlenme yapısını düzenleyen bir yaklaşım olarak ele alınmayacak, karar mekanizmaları ve mali yapıda özerklik, personel rejiminde yetkinlik, bağımsızlık ve tarafsızlık, açıklık, saydamlık, katılımcılık ve hesap verebilirlik boyutları da dikkate alınacaktır.

- Afet yönetiminde kurumsal yapılanma, merkezi ve yerel yönetimlerde bir farkındalık, bir değişim, bir risk azaltma kültürü oluşturma sürecidir ve bu nedenle de sürekli ve sürdürülebilir olmalıdır. Bu nedenle;

- a) Her büyük afet olayı sonrasında karşılaşılan sorunları ve yapılan çalışmaları analiz

ve sentez edebilen, eksikliklerini görebilen, her olaydan elde ettiği derslerin ışığı altında kendisini yenileyebilen, özetle “ders alabilen ve öğrenebilen” bir **afet yönetim bilgi sistemi (AYBS)** geliştirilecektir.

- b) Afet öncesi, sırası ve sonrasında populist politikalar yerine, toplumun her kesimini işbirliği yapmaya ve sorunları birlikte çözmeye yönlendirmek ve eğitmek, “**halka birlikte çözümler üretmek**” temel esas olacaktır.
- c) Yerel yönetimler, meslek örgütleri ve gönüllü kuruluşları da kapsayan bir bütünlük içerisinde afet öncesi planlama ve hazırlık çalışmaları yapılacak ve “**halka birlikte planlama anlayışı yerleştirilecektir**”.
- d) Afetlerin sonuçlarını yalnızca fiziksel kayıp olarak görmek yerine, **insan unsurunu öne çıkaran**, sosyal, psikolojik , ekonomik ve çevresel boyutları ile birlikte çözmeye çalışılacaktır.

13. DIŞ POLİTİKA

Ülkemizin merkezinde bulunduğu Afro-Avrasya, en fazla sorunların yaşandığı, bu kapsamda risk ve fırsatların yer aldığı bir bölgedir. Bu nedenle şeffaf, yapıcı ve kararlı bir dış politika izlenmesi gerekmektedir. “Sıfır Sorunlu Dış Politika” söylemi ve iddiasıyla yönetime gelenlerin son on iki yılda Türkiye’yi hemen hemen tüm komşuları ve eski dostları ile sorunlu bir hale getirdiği konusunda hükümet dışında neredeyse herkes hem fikirdir. Sınırlarımızda terörist gruplarla komşu olunmuştur.

“Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” ilkesi, dış politikanın temeli olacak ve komşu ülkelerin iç işlerine müdahale edilmeyecektir.

- Bölgemizde ve özellikle Suriye ve Irak’ta devam eden iç savaşın sona erdirilerek akan kanın durdurulması öncelikli hedefimizdir. Bu amaçla söz konusu ülkelerdeki tüm unsurlarla, bölge ve üçüncü ülkeler yanında uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde, gerekirse yeni oluşumlar tesis ederek, barış, istikrar ve refahın tesisi için her türlü gayret sarf edilecektir. Barışın tesisi durumunda Türkiye’deki mültecilerin bir an önce ülkelerine dönmeleri temin edilecektir.

- Ortak norm, prensip ve değerleri paylaştığımız AB ile ilişkilerimiz önemlidir. Duraklayan üyelik görüşmelerine ve uyum çalışmalarına yeniden ivme kazandırılması gerekmektedir. Öte yandan Gümrük Birliği içinde bulunduğumuz AB ile ABD arasında gerçekleştirilecek Serbest Ticaret Anlaşması kapsamına ülkemizin muhakkak alınması sağlanacaktır. Türkiye’nin üyeliğine karşı çekinceleri olan AB ülkelerinde kamuoyunun kazanılması için çaba gösterilecektir.

- Ege’de anlaşmalarla Yunanistan’a bırakılmamış bir çok adacık ve kayalık bulunmaktadır. Ege’deki hak ve menfaatlerimiz uluslar arası hukuk çevresinde korunmaya devam edilecektir. Ege’deki sorunlarla ilgili olarak Yunanistan’la sürdürülen görüşmelere devam edilecek, iki ülkenin ortak hak ve çıkarlarına dayalı kapsamlı ve kalıcı bir çözüm yolu üzerinde anlaşma aranacaktır.

• DSP teslimiyetçi bir yaklaşımla dış politika yürütmeyecektir. Dış politikada ekonomik, duygusal ve din eksenli ideolojik yaklaşımlar yerine bütüncül anlamda ulusal çıkarlara dayalı politikalar uygulanacaktır.

• **Dış politika, ön yargılar üzerine inşa edilmek yerine, aklın ve bilimin rehberliğinde oluşturulmalıdır.** Devletler arasındaki ilişkilerin dostluklar ve düşmanlıklar üzerine değil; devletlerin karşılıklı ulusal çıkarları üzerine kurulduğu hiçbir zaman hatırdan çıkartılmamalıdır.

• **Türkiye Cumhuriyeti, kendi bölgesinde aktif bir dış politika izlemelidir.** Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası ilişkilerde görüşlerine değer verilen itibarlı bir ülke konumuna

getirilmelidir. Bunun için de, öncelikle kendi gücüne dayanan ve kendi gücünden kuvvet alan bir devlet olmalıdır.

- Türkiye, dünyada başka hiçbir ülkenin sahip olmadığı çok boyutlu bir coğrafya ve tarih dokusuna sahiptir. Türkiye, hem bir Avrupa ve Balkan ülkesi, hem bir Akdeniz ve Ortadoğu ülkesi, hem bir Karadeniz ve Kafkasya ülkesi, hem de Asya ülkesidir. Afrika, İç Asya ve Uzak Doğu ülkeleri ile de tarihi bağları unutulmamalıdır. Bu coğrafyadaki ülkelerle ekonomik ve kültürel bağları da bulunmaktadır.

- Bu konum ve ilişkiler dış politikamızın belirlenmesinde gözden uzak tutulamaz. Türkiye “Ulusal Çıkarlara Dayalı, Bölge Merkezli ve Geniş Açılımlı Dış Politika Modeli” geliştirmek zorundadır.

- Uluslararası ilişkilerin temel araçları olan Birleşmiş Milletler, NATO, Avrupa Birliği gibi kuruluşların karar organlarında yer almalıyız. Ancak, bazı devletlerin bu kuruluşları kendi politikalarını meşrulaştırma aracı olarak kullanmalarına izin vermemeliyiz. Başka devletlerin iç politikalarına karışanların karşısında, ezilen ulusların yanında olmalıyız.

- DSP, çağdaş, uygar, genel olarak insanlığın ve özel olarak ülkemizin meşru çıkarlarını gözeten, evrensel ve ulusal değerleri bağdaştıran dış politikayı savunacaktır.

- DSP, başta terörle mücadele olmak üzere uluslararası barış ve güvenliği sağlayıcı her türlü küresel işbirliğinin gerçekleşmesi ve önlemlerin alınması ve uygulanmasında öncü olacaktır.

- Ortak norm, prensip ve değerleri paylaştığımız Avrupa Birliği (AB) ile ilişkilerimiz önemlidir. Duraklayan üyelik görüşmelerine ve uyum çalışmalarına yeniden ivme kazandırılması gerekmektedir. AB üyelik sürecinde Türkiye’ye karşı olumsuz tutum içinde olan ülkelerle ikili ilişkiler de buna göre biçimlendirilecektir.

- Kıbrıs sorununda –1960 Garanti Antlaşması geçerliğini korumak, dolayısıyla Türkiye’nin bu Antlaşmadan doğan haklarına hâle gelmemek kaydıyla– zaman zaman kesintilerle devam eden toplumlararası görüşmelerde öncelikle iki eşit egemen devletin varlığına dayalı (İki kesimlilik, siyasi eşitlik ve iki kurucu devlet BM parametreleridir.) yeni bir Ortaklık Devletinin kurulması amacıyla kapsamlı ve adil bir çözüm desteklenecektir. Bunun gerçekleşmeyeceği anlaşıldığı takdirde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin uluslararası toplum tarafından bağımsız devlet olarak tanınması yolunda gerekli girişimlerde bulunulacaktır

- Dış Türkler, tarihimizin farklı coğrafyalarda kalan renkleridir. Vatandaşları oldukları ülkelerle Türkiye arasında köprü olan dış Türklerle başta kültürel olmak üzere her alandaki ilişkilerimiz geliştirilerek sürdürülecektir. Dış Türkler Bakanlığı kurulacaktır.

- Ermenistan ile ilişkilerimizin geliştirilmesine engel olan Ermeni iddiaları ile ilgili olarak iki ülke arşivlerinin tarafsız tarihçilerin inceleme ve değerlendirmesine açılması kabul edilmelidir. Siyasi amaçlı dayatmaları Türkiye'nin kabul etmeyeceği bilinmelidir.

- Önem verdiğimiz Transatlantik ilişkiler kapsamında ABD ve diğer Avrupa ülkeleri ile ilişkilerimizin karşılıklı çıkarlarımız doğrultusunda kuvvetlenerek sürdürülmesine gayret edilecektir.

- Rusya Federasyonu ile başta müteahhitlik, enerji, dış ticaret, turizm, tarım ve hayvancılık olmak üzere her alandaki ilişkiler geliştirilecektir.

- Asya – Pasifik ve bu kapsamda her açıdan yükselmekte olan Çin ve Hindistan'la çok yönlü ilişkilerin geliştirilmesine özen ve önem gösterilecektir.

14. EKONOMİ VE BÜYÜME MODELİ

Halkçı Rekabet Ekonomisi

Piyasa ekonomilerinde kişi ve kuruluşların amacı azami kar ve güç elde etmektir. Kapitalist ekonomilerde bu süreç bir süre sonra sermaye ve gücün belirli ellerde toplanması ile ülkede istikrar ve adaleti tehdit eder hale gelebilmektedir.

Serbest piyasa ekonomisinin sağlıklı ve dengeli yürütülebilmesi, vatandaşların satın alma güçlerinin yükselmesine, harcanabilir bir gelir düzeyine sahip olmalarına, bir başka ifade ile ülkede dengeli bir gelir dağılımının sağlanmasına bağlı bulunmaktadır. Bu nedenle piyasa ekonomilerinin sosyal bir bilinçle düzenlenmesi, uzun vadede öncelikle serbest piyasa için de büyük önem taşır.

Demokratik sol anlayış içinde yapılacak düzenlemelerle oluşturulacak “Halkçı Rekabet Ekonomisi” ile “sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve kalkınma, istikrar, istihdam, dengeli ve adil gelir dağılımı ile yaşanabilir çevrenin korunarak geliştirilmesi” amaçlarına ulaşılabilecektir. Halkçı Rekabet Ekonomisi ile sosyal devlet anlayışı egemen kılınacak, piyasa düzenlenecek ve denetlenecektir.

DSP'nin Halkçı Rekabet Ekonomisinde Devlet,

- Serbest rekabetin fiyat ve kalite ile yapılmasını sağlar ve denetler; hile, aldatma, vergi kaçırmaları yoluyla haksız rekabet ortamının yaratılmasına izin vermeyecektir. Bu konuda meslek örgütleriyle de işbirliği yapılacaktır.
- Ayrımcı ve kayırcı değil, katma değeri arttırıcı kuralları koyar ve denetler. Olağanüstü durumlar veya aşırı kıtlık ve fiyat yükselmelerinde düzenleme amaçlı müdahale eder.
- Her türlü yasal örgütlenmeyi kolaylaştırır. Örgütlenmenin istikrarlı ve dengeli bir toplum için gerekli olduğuna inanır. Bu kapsamda ortak çıkar, hedef ve amaçları olan grupların bir araya gelmelerini kolaylaştırır.
- Emekçilerin grevli, toplu sözleşmeli sendikalarda; üreticilerin kooperatiflerde örgütlenmelerini özendirir.
- Spekülatif ve manipülatif işlemlerle yapay fiyat ve mal hareketlerine izin vermez. Bu tür ortamlarda müdahale eder.

Devlet, kamu yararı olan alanlarda ve ekonomide haksız rekabet, istismar ve dengesizlik yaratacak konularda düzenleyici olarak her zaman var olacaktır. Bunun için gerekli düzenlemeler yapılacağı gibi, mevcut veya yeni kurulacak kamu iktisadi teşebbüslerinin ve bu amaca yönelik yatırımlar yapmaları projelendirilecektir. DSP ekonomi politikası karma ekonomik sisteme

dayalı bir politikadır.

Halkçı Rekabet Ekonomisinde ekonomik ve sosyal kalkınma için genel ve bölgesel orta ve uzun vadeli programlar yapılarak,

- Doğal kaynakların kullanımı,
- İç ve dış finansman kaynakları ve kullanımları,
- Ulaşım planları,
- İhtiyaç duyulacak nitelikteki elemanlar için eğitim programı,
- Kamu tarafından yapılacak yatırımlar için kaynaklar,
- Özel sektör yatırımlarına verilecek teşvikler,
- İstihdam yaratan katma değeri yüksek projeler uyumlu ve birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olmak üzere ele alınacaktır.
- Büyük finansman gerektiren yatırımları gerçekleştirmek için kamu-özel ortaklığı hukuk alt yapısı oluşturulacaktır.

Küreselleşme

Demokratik sol değerlerin hızla değişen dünyamızda ve ülkemizde gündeme getirdiği yeni ilişki küreselleşmeyle ilgilidir.

Küreselleşmenin getirdiği olanakların farkında olmamak mümkün değildir, ancak tehlikeleri de görülebilmelidir. Bir ekonomik, sosyal ve kültürel gerçeklik olarak küreselleşmeyi reddedemeyiz, fakat bu gerçekliği kendi gelişimine de bırakamayız. Küreselleşme, kontrol edebileceğimiz bir gerçektir.

Bilinmelidir ki, küreselleşme bütün insanlarımız, özellikle de gelir dağılımının daha eşitsiz olduğu gelişmekte olan dünya için aynı şekilde yarar sağlamayacaktır. Oysa küreselleşme herkes için daha yüksek yaşam standartlarına önderlik etmeli, çevrenin ve çalışanların pahasına tahrip edici bir yarış olmamalıdır.

Ülkenin refahı ve insanın mutluluğunu esas alan Demokratik Sol, “Küreselleşme”nin getirdiği ilişkileri, ülkenin refahı ve halkın mutluluğunu temel amaç olarak gören bir anlayış içinde düzenleyecektir. Bu düzenlemeler küreselleşmenin getirdiği riskleri gidermek, avantajlarından yararlanmak yaklaşımını esas alacaktır. Küreselleşmenin dayattığı neo-liberal politikalara karşı ulusal çıkarları gözeterek “Ulusal duruş” içinde olunacaktır.

Kur Politikası

Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değeri “gerçekçi kur” politikası ile belirlenecektir. Kurun belirlenmesinde etken olan ve ülkemizin tasarruf açığını karşılayacak yabancı sermayenin “sıcak para” olarak reel faizinden yüksek getiri elde edeceği portföy

yatırımları olarak değil, tatmin olacağı bir kar elde edeceği doğrudan sabit sermaye yatırımı olarak gelmesi hedeflenecektir.

Ülkemizin döviz ihtiyacının dış borçlanma ve sıcak para girişleriyle değil ihracata ve diğer döviz kazandırıcı hizmetlerden karşılanabilmesi için gerekli düzenlemelere öncelik verilecektir.

Bunun için öncelikle yurt içi üretim faaliyetlerine “sektörel”, “bölgesel” ve “finansal” teşvik tedbirleri geliştirilecektir.

Bu amaçla yapılacak düzenlemelerde “değerli TL’den gerçekçi kura” geçiş süreci ile “diğer destek ve teşviklerle yerli ve yabancı yatırımlarla üretimin artırılması” birlikte değerlendirilmelidir.

Ayrıca,

- a) Yurtdışından borçlanmaların döviz kazandırıcı faaliyetlerde kullanılması özendirilecektir.
- b) Yurtdışından gelen dövizlerin tekrar yurtdışına çıkışlarında ülkede kaldıkları süreye göre farklılaştırılmış vergi uygulanacaktır.
- c) Cari açığın gayri safi milli hâsıla (GSMH)’nın %5’inin üzerine çıkmasına izin verilmeyecek, TC Merkez Bankası bu oranı koruyucu bir politika izleyecektir.

Döviz Girişini Artıran Önlemler

Ülkemize döviz kazandıran en önemli sektörlerden olan Yurtdışı Müteahhitlik Sektörü’nün;

- Teminat mektubu sorunlarının çözülmesi,
- Daha fazla Türk işçisi çalıştırılmasının özendirilmesi,

sağlanacaktır.

İşletmelerin, Türk bankalarındaki yabancı para mevduatının kur farklarının gelir kabul edilip vergilendirilmesi nedeniyle yurtdışı bankalarda bulundurdukları dövizlerini Türk bankalarına aktararak Türk ekonomisi için kullanılabilme olanağının yaratılması için gerekli düzenlemeler öncelikle yapılacaktır.

Sektörel Meslek Örgütleri veya Sivil Toplum Kuruluşları

Bu konu ile ilgili olarak,

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yetki ve görevleri yeniden düzenlenerek, bu kuruluşların üyelerinin faaliyetlerinin mesleğin gereklerine, etik kurallara ve mevzuata uygunluğunu izleme ve değerlendirme ve meslek disiplini sağlama fonksiyonları güçlendirilecektir.
- Meslek örgütleri üzerindeki vesayet kaldırılacaktır.
- Özellikle KOBİ’lerde ortaya çıkan kredi taleplerinde yetersiz kaynak ve teminat sorunu meslek örgütleri bünyesinde oluşturulacak Dayanışma Sandıkları aracılığıyla

çözülecektir.

- Çıracak ve stajyerlerin sosyal güvenlik hakları sağlanarak vergiden muaf tutulacaktır. Bu kişileri çalıştıran işverenler vergi avantajı sağlanarak teşvik edilecektir.
- Biyologların Tıp Dışı Meslek Mensupları için yapılan TUS sınavlarına katılma hakları geri verilecek, Sağlık Bakanlığında denetici olabilmelerine, idari kadrolarda görev alabilmelerine olanak sağlanacaktır.
- Veteriner hekimlerin çalışma koşulları düzeltilenecektir.

Uluslararası Ekonomik Örgütlerle İlişkiler

- a) AB ile ilişkilerimiz tam ve eşit üyelik hedefine uygun olarak sürdürülecek; AB ile imzalanan anlaşmalarda yer alan hükümlerin ve Türkiye'ye verilen sözlerin yerine getirilmesinin takipçisi olunacaktır. Bu süreçteki gelişmelere göre Gümrük Birliği anlaşması ülkemiz çıkarları doğrultusunda yeniden ele alınacaktır.
- b) Türkiye'nin üye olduğu Karadeniz Ülkeleri Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ve Ekonomik İşbirliği Örgütü (ECO) ile ilişkiler geliştirilecektir.
- c) Şanghay İşbirliği Örgütü ile ilişkilerimizin geliştirilmesinde ülkemizin yararı doğrultusunda politikalar izlenecektir.
- d) Orta Asya, Balkan, Kafkas ve Ortadoğu ülkeleri ile ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkilerimizin geliştirilmesine özel önem verilecektir. Bu bölge ülkeleriyle birlikte bir Ortak Pazar oluşumuna öncülük edilecektir.

Diğer Konular

- a) Ülkemizde üretim fiyatları ile tüketim fiyatları arasındaki fark giderek açılmaktadır. Büyük mağaza zincirleri fiyatları baskıcı bir şekilde belirleyebilmekte, üretici ürününü düşük fiyata satarken, tüketici bu ürünü çok daha yüksek fiyatla satın almaktadır.
- b) Ürün ve emeğin gerçek değeri üzerinden piyasaya sunulabilmesi için üretim ve tüketim kooperatifleri gibi doğrudan satış kanalları geliştirilecektir.
- c) Sağlık ve eğitim sektörlerinin yurt dışından daha fazla hasta ve öğrenci almaları teşvik edilecektir.
- d) Geniş halk kitlelerinin küçük tasarruflarıyla pay sahibi olabileceği çok ortaklı halk anonim ortaklıklarının kurulması, süreli vergi kolaylıkları ve kar paylarına sağlanacak vergi indirimleri yoluyla teşvik edilecek; halkın aldatılmasını önlemek için Sermaye Piyasası Kurulu'nun etkin denetimi sağlanacaktır.
- e) Esnafın desteklenmesi ve haklarının korunması için gereken her türlü düzenleme

yapılacak, “Esnaf ve Sanatkârlar Bakanlığı” kurulacaktır. Alışveriş merkezlerinin hasılatı üzerinden alınacak özel bir kesinti esnaf ve sanatkârların desteklenmesi amacıyla kurulacak fonda kaynak olarak kullanılacaktır.

f) Esnaf ve sanatkarlar uluslararası standartlarda, uluslararası arenada rekabet edebilecek mal ve hizmet üretebilecek hale getirilecektir.

Yeni Bir Büyüme Modeli İhtiyacı

Türkiye’de, 24 Ocak 1980 kararlarından sonra uygulanan modelde, dış tasarruflara dayalı bir ekonomik yapılanma dizayn edilmiştir. Bu modelde üretim ve bölüşüm dış etkenlere tam açılmış bir piyasaya bırakılmıştır. Böylece, makro dengelerde ortaya çıkan yapısal değişimler sonucunda;

-Yerli üretim, yerini ithal mallara bırakmıştır.

-İç tasarruf yetersizliği büyük ölçüde dış kaynaklarla karşılanmıştır.İç tasarruf yeteri kadar gelişmemiştir.

-Milli gelir, ülke içinde üst gelir gruplarında toplanmaya devam etmiş ve dış tasarruflara ödenen faizler yoluyla da büyük ölçüde yurtdışına transfer edilmiştir.

Bu politikanın “kilit taşı” TC Merkez Bankasıncı uygulanan para politikası olmuştur:

Ülkeye sıcak para girişi teşvik edilmiş, gelen sıcak parayla ithalat finanse edilmiş; bol miktarda ve ucuz olarak giren ithal malları yerli üreticinin rekabet gücünü yok etmiştir. Dolayısıyla yerli üreticiler bundan büyük zarar görmüştür.

Benzer bir yaklaşım bu sefer AKP eliyle uygulamaya konulmuş, Ülkemiz ve Halkımız giderek aynı sıkıntıları yaşamaya başlamıştır. Bu nedenle Türkiye Ekonomisinin yeniden yapılandırılması gecikme olmadan sağlanmalıdır. Bu yapılanma ile,

- Giderek büyüyen ve sadece ekonomi için değil ülke bağımsızlığı açısından da tehlike arz eden cari açık kapatılmalı ve ekonomik kırılmalık giderilmelidir.
- Ekonominin dış etkenlerden etkilenmesine neden olan koşullar minimize edilerek istikrar içinde sürdürülebilir bir kalkınma ve büyüme sağlanmalıdır.
- Entegre bir büyüme modeli içinde kısa, orta ve uzun vadede alınacak tedbirlerle üretim faktörlerinde verimlilik arttırılmalı ve ekonomimize uluslararası rekabet gücü kazandırılmalıdır
- Ekonomik uygulamalardaki öznel, bireysel ve savruk anlayış yerine koordinasyon içinde, uyumlu, birbirini tamamlayan, saydam bir uygulama sistemi yerleştirilmelidir.
- Tüm karar ve uygulamalarda “buyurgan yönetim” anlayışı terk edilmeli ve ilgililerin de süreçte yer alacağı “katılımcı işbirliği” anlayışı egemen olmalıdır.
- Sendikalaşma ve mesleki örgütlenme teşvik edilmelidir.

DSP'nin Yeniden Büyüme İçin Önerileri

Yeniden yapılanmada, yukarıda belirtilen amaç ve hedeflere ulaşılabilmesi için ekonominin düzeltilmesine bozulduğu yerden başlamak gerekir. Yani “değerli kur” yerine “gerçekçi kur”, “ithalata dayalı büyüme” yerine “üretim dayalı büyüme” tercih edilmelidir. Bunlarla birlikte, etkin ve kapsamlı bir vergi politikası da uygulanmalıdır. Karma bir ekonomik model şarttır.

DSP'nin benimsediği ve uygulayacağı Büyüme Modelinde;

- Hedefimiz üreten ve katma değer yaratan bir ekonomik sistem oluşturmaktır. Büyüme reel sektör odaklı olacaktır.
- Sıcak paraya dayalı ithalata odaklanmış büyümeye ve ithalata dayalı ihracata son verecek kur politikası uygulanacaktır. Bu amaçla TL'nin reel değeri hedeflenecektir.
- Gerçekçi kur uygulamasına geçiş aniden olmayacak, zaman içinde ve kontrollü bir şekilde yapılacaktır. Bu geçiş aşamasında, para ve maliye politikaları arasında sıkı bir eşgüdüm sağlanacak ve bugüne kadar büyük ölçüde para politikasının üzerine yıkılmış olan fiyat istikrarı, üretime dayalı büyüme ile sağlam bir yapısal tabana oturmuş olacaktır.

- “Üretim Dayalı Büyüme”nin ana çizgileri özetle şöyle olacaktır:

a) Tarımsal üretim yeniden yapılandırılacaktır. Üreticiler, kamu öncülüğünde kurulacak, destek, teşvik, rehberlik ve pazarlama örgütleri aracılığıyla maliyetlerini azaltıp verim ve kalite artışı sağlayarak elde edecekleri rekabet gücü sayesinde hem iç, hem de dış piyasalarda ürünlerini satabileceklerdir.

b) Sanayide ise tüm sektörler,

-Bilgi yoğun (Bilişim, iletişim, uzay, tıp ve eczacılık gibi) ,

-Teknoloji yoğun (Ulaşım, kimya gibi) ,

-Sermaye yoğun (Petrol, gemi, petrol ve türevleri, metal gibi),

-Emek yoğun (Orman, gıda, tekstil gibi)

olarak sınıflandırılacak ve bu sınıflara göre yatırım bölgeleri belirlenecek; sermayenin ve insan gücünün programlanması, projeksiyonu, teşviki ve yönlendirilmesi yapılacaktır.

Bu suretle kaynaklarımızın en rasyonel biçimde kullanılması ve en yüksek GSMH artışı sağlanması gerçekleştirilebilecektir.

- Türk ekonomisinin büyüklüğü ile bağdaşmayan ve bugüne kadar yapılan çeşitli reformlara rağmen tabanı genişletilemeyen gelir ve kurumlar vergilerinin oranlarını

arttırmadan, vergi tabanının genişletilerek beyan dışı işlemlerin kapsama alınmasına öncelik verilecektir.

Vergi gelirlerindeki artış, “üretim dayalı büyüme” modeli uygulaması ile vergi tabanını oluşturan sınai ve ticari faaliyetlerin genişlemesi ve beyan dışı gelirlerin kapsama alınması suretiyle elde edilecektir.

Bu alandaki başarıya göre, dolaylı vergiler aşamalı olarak azaltılacaktır.

Dolaylı vergilerin yükünün azaltılması suretiyle vergi adaleti sağlanmasında önemli bir adım atılmış; bu vergilerin enflasyon üzerindeki baskısı hafifletilmiş; kayıt dışına çıkışın cazibesi azaltılmış olacaktır.

- Girişimciliğin önü açılacak, girişimcilik için ortam müsait hale getirilecektir.
- KOBİ’ler, esnaf ve sanatkarlar bankalara tutsak olmaktan kurtarılacaktır.
- Ev kadınlarını ekonomiye kazandıracak mikro işletmecilik özel kredi sistemi ile teşvik edilecektir.

Vergi Politikaları

Hedefimiz: ekonomik ve sosyal politikalarla uyumlu, tasarrufu artırarak sermaye birikimini güçlendiren, istihdam üzerindeki yükleri azaltarak yatırımları ve istihdamı artıran, vergi yükünü düşürerek mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artıran, vergi güvenliğini güçlendirmek suretiyle kayıtlı ekonomiye geçişi hızlandıran, verginin tabana yayılması suretiyle vergi oranlarının düşürülmesine imkân sağlayan, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri gidermeyi hedefleyen bir vergi düzenidir.

Dolaylı vergiler geniş halk kitlelerince ödenmektedir. Bu yönüyle dolaylı vergiler vergide adalet ilkesini zedelemektedir. Halkı ezen ve harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergiler yerine herkesten ödeme gücüne göre alınan vergi sistemi getirilmelidir. Bülent Ecevit’in “ne ezilen ne ezen” politikasını Türkiye’ye yerleştirecektir. Bu amaçla gelir bölüşümünde ve vergide adalet sağlanacak, vergi toplamadaki ve istihdamdaki kayıt dışılığı önlemek için elektronik çapraz denetimden yararlanılacaktır.

Vergi kayıp ve kaçakları; gerek kayıt dışı ekonominin gelişmesinden, gerek vergiden kaçınma güdüsüyle büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu nedenle DSP, vergi gelirlerini tam ve zamanında tahsil etmek, kayıp ve kaçakları engellemek için gerekli önlemleri alacaktır.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadele için tüm işletmelerin yarattığı yeni ve ek istihdam, vergi ve diğer yöntemlerle teşvik edilmeli, istihdamın üzerindeki gereksiz yükler kaldırılmalıdır. DSP iktidarında üretime dayalı ekonomi modeline geçildiğinde herkes gelirine ve ödeme gücüne göre vergi ödeyecek, vergi oranları ekonomik faaliyetleri engelleyici olmayan düşük düzeylere indirilecektir. Bunlardan başka;

- Okullarda “Birey Olma ve Vatandaşlık Bilinci” kapsamında verginin anlam ve önemi eğitim kapsamına alınacaktır.
- Sosyal devlet anlayışının doğal bir gereği olarak vergi, “gücüne göre” yani az kazançtan az, çok kazançtan çok alınacaktır.
- Üretenden az vergi alınacaktır. Vergi tabanı yaygınlaştırılarak toplam vergi içinde dolaylı vergilerin payı azaltılacaktır.
- Asgari ücret vergi kapsamı dışında bırakılacaktır. Böylece ücretli ve maaşlıların net geliri artacaktır.
- Halkın gıda, eğitim ve sağlık harcamalarında vergi oranları düşürülecektir.
- Kayıt ve belge sisteminin oluşturulması ve sağlıklı işleminde meslek örgütleri ile işbirliği yapılacaktır.
- Tüccar ve serbest meslek sahiplerine tanınan “bazı harcamaların gider yazılması” uygulaması, isteyen ücretli ve maaşlılara da uygulanacaktır. Türkiye’de yeni bir vergi düzeni oluşturulacak, dolaylı vergilerin nispeti azaltılacaktır.
- Temel gıda maddelerinde KDV oranı %1’e indirilecektir.
- Petrol Ürünlerindeki vergi yükü düşürülecektir. vergisi
- Bazı yiyecek, içecek ve ihtiyaç maddeleri üzerindeki aşırı vergilerin, kayıt dışını ve kaçakçılığı teşvik ettiği göz önüne alınarak bu vergi oranları makul seviyelere indirilecektir.
- Belirlenen belli sektörlerde ve bölgelerde kurulan şirketler ve yeni işe başlayan çalışanlarından 5 yıla kadar vergi muafiyeti uygulaması yapılacaktır.
- Yatırım indirimi yeniden getirilecek; teşvik belgesi olmayan ve ilk defa yatırım yapacak küçük girişimciler için %100, büyük yatırımlar için kademeli indirim oranları uygulanacaktır.
- Vergide Toplumsal Uzlaşma Dönemi açılacaktır. Bunun için,

15. ENERJİ

Ülkemizde, elektrik enerjisi talebi Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne kadar hemen her sene ortalama yüzde 10'a yakın bir hızla artmıştır. Bunun temelinde uzun süren savaş yıllarının ardından gelen hızlı nüfus artışı, köylerden kentlere göçün artarak devam etmesi, sanayileşme yönünde önemli adımlar atılması; kısaca, insanımızın daha iyi şartlarda yaşama arzusu yatmaktadır. Nereden nereye geldiğimizin bir örneği olarak, 1913 yılında sadece 17 megavat olan kurulu gücün, günümüzde 60.000 megavatı aştığını söylemek yeterli olacaktır. Ülkemizde 1960'lı yıllara kadar çoğunlukla kömüre ve suya dayalı termik ve hidrolik santraller kurulmuştur. Daha sonraları fuel-oile dayalı santraller ilave edilmiştir. 1970'li yıllarda önce petrol fiyatlarının bir anda 4-5 misli artması, Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle uğradığımız ekonomik ambargo, bunları takiben yaşanan döviz problemi, çok ciddi enerji darboğazı yaratmıştır. O günlerde "en pahalı enerji/bulunmayan enerji", "en ucuz enerji" ise "tasarruf edilen enerji" sloganları günceldi. Bu dönemde bazı yıllar sanayi üretiminde kapasite kullanımı, planlı ama zorunlu elektrik kesintileri nedeniyle yüzde 30-40' lar seviyelerine inmişti. Türkiye, ekonomik ambargo sıkıntısını atlattığında milli bütçesinin üçte birini enerji sektörüne ayırmıştır. Bu yıllarda yeni santraller devreye alınarak enerji darboğazı atlatılmıştır. Enerji yatırımlarının çok büyük iç ve dış kaynak gerektirmesi nedeniyle 1984 yılında 3096 sayılı Yap-İşlet-Devret kanunu çıkarılmıştır. Doksanlı yıllarda sürekli artan enerji talebini karşılayabilmek için Enerji Bakanlığınca Yap-İşlet-Devret projelerine ve Oto-Prodüktör yatırımlarına ağırlık verilmiştir. Bu dönemde sloganlar da farklılık göstermeye başlamış "Kaliteli Elektrik Enerjisi Üretimi" denilmiştir. Bununla da yeterli miktarda,doğru voltaj, doğru frekans, sürekli ve ucuz" elektrik üretimi hedeflenmiştir. Günümüzde bu slogana bir ekleme daha yapılmıştır: "Çevre dostu, çevreyi gözetip koruyan, onu bozmayan ve sürdürülebilir" üretim.

Sektördeki hızla gelişen talep ve değişen, zorlaşan şartlarla başa çıkabilmek için 2001 yılında T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ile Enerji Piyasası kurulmuştur. Daha önce çıkarılan Yap – İşlet-Devret kanununu takiben daha sonra Yap-Sahip Ol-İşlet kanunu çıkarılmıştır. Halen hem devlet, hem de Özel sektör enerji piyasasında faaliyet göstermektedir. Günümüzde bu sektördeki çok önemli bir nokta da, halkımızın çevre konusundaki bilinç ve duyarlılığının gelişmesi ve reaksiyon gösterebilmesidir. Hidrolik santraller, kömür santralleri ve nükleer santrallere karşı duyarlılık artmış, bu arada doğal gaza Ülkemizin ödediği paranın miktarı da çok büyük boyutlara ulaşmıştır.

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Enerji Raporu 2013 içinde yer alan verilere göre, kömürdeki ithalatın artmasıyla, 2012 yılında, ilk iki sırayı toplam arzın %31' er oranı ile kömür ve doğal gaz, % 25 ile petrol, % 4 ile hidrolik, % 3 ile odun-çöp, hayvan, bitki artıkları

ile jeotermal, rüzgâr ve güneş alırken, bunu %3 oranı ile diğer kaynaklar izlemiştir. Görüldüğü gibi Türkiye'de enerjide dışa bağımlılık % 70'in üzerindedir. Türkiye'nin dış ticaret açığı ve cari açığında enerji başat rol oynamaktadır. Türkiye'de TMMOB ve bağlı odalar da dâhil olmak üzere birçok meslek örgütü, sendika, sivil örgüt güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji üretimi dışındaki üretimlerin çevreye zarar vereceği için yapılmaması gerektiğini savunmaktadır. Türkiye'nin 8.4 milyar ton linyit rezervi çok büyük bir potansiyeldir. Linyit rezervimize göre üretim düzeyimiz çok düşüktür.

Kömür üretimimizin artırılmasıyla bir yandan kömür ithalatımız azaltılacak bir yandan da dışa bağımlı olduğumuz doğal gazdan elektrik enerjisi üretme kıskacından çıkılacaktır. Doğal gaz ve petrol rezervlerimizin de üretime dönüştürülmesi için ulusal bir enerji politikası - stratejisi geliştirilmesi zorunludur. Türkiye'nin ne termik santrallerden, ne de hidro elektrik santrallerden vazgeçme lüksü vardır. Asıl önemli olan partiler üstü bir görüşle hazırlanacak 40 – 50 yıl süreli bir Ulusal Enerji Stratejisinin geliştirilip uygulamaya koyulmasıdır. Temel ilke bu yatırımların çevreye zarar vermeden, eko sistemi bozmadan gerçekleştirilmesidir. Özellikle kömür madenlerinde iş güvenliği ve iş sağlığı ile ilgili dünya standartlarında bir korunma sağlanması olmazsa olmaz önemdedir. Yenilenebilir enerji üretim kapasitemiz % 3.5 gibi çok düşük düzeydedir. Elbette bu kapasitemiz de olabildiğince artırılmalıdır. Ancak tek başına rüzgâr ve/veya güneş enerjisi ile Türkiye'nin enerji ihtiyacının tümüyle karşılanması olası gözükmemektedir.

Türkiye ekonomisi özellikle cari açık sebebiyle kırılgan bir ekonomidir bu açıdan ekonomi politikalarının tespitinde hata yapılmamalıdır. Enerji politikalarının tespitinde uluslararası ilişkiler önemli bir yer tutmaktadır bu açıdan dar ve resmi olmayan ilişkilerin Enerji Politikalarının tespitinde yeri olamaz, olmamalıdır. Enerji politikalarının tespitinde ülke güvenliği göz önüne alınmalı ülkemizin stratejik konumu doğu ve batı, kuzey ve güney ülkeleri ile ilişkilerimizi geliştirirken ve komşularımızla ilişkilerimizde önemli bir yer tutmalı, ülkemizin menfaatleri korunmalıdır. Doğu Akdeniz ve Ege Denizinin barışçıl bir su havzası olarak kalabilmesi için bölge ülkelerinin tek yanlı uygulamalarına fırsat verilmemeli, diyalog yoluyla ortak çıkarların işbirliğini geliştirmek ve ortak proje yürüterek tüm halkın menfaat ve refahına katkı yapacakları anlatılmalı ve bu yönde uluslararası alanda etkin politikalar üretilip yürütülmelidir.

Enerjide arz güvenliği önemli bir sorundur. Türkiye, artan talep karşısında ve mevcut kurulu gücün zamanında yapılması gereken bakım ve onarımları yönünden, arz güvenliğinde kritik bir durumdadır. Ayrıca, enerji tüketimindeki verimsizlik, önemli miktarda enerjinin boşa harcanmasına neden olmaktadır. Aralarında yakın ilişki olan enerji, ulaştırma ve sanayi

sektörlerinde ciddi plânlama çalışmaları yapılarak, tüketimde ve kullanımdaki verimsizliğin önüne geçilmelidir. Bu amaçla ;

- Doğu Akdeniz ve Ege Denizinin barışçıl bir su havzası olarak kalabilmesi için bölge ülkelerinin tek yanlı uygulamalarına fırsat verilmemeli, diyalog yoluyla ortak çıkarların işbirliğini geliştirmek ve ortak proje yürüterek tüm halkın menfaat ve refahına katkı yapacakları anlatılmalı ve bu yönde uluslararası alanda etkin politikalar üretilip yürütülmelidir.
- Başta Azerbaycan, İran ve Irak ile Doğu Akdeniz gazlarının Avrupa'ya taşınmasına aracılık etmek yerine öncelik ülke ihtiyaçlarının karşılanmasına verilmelidir.
- Türkiye'nin stratejik konumu da dikkate alınarak elektrik ve doğalgaz da bir Enerji Ticaret Merkezi (HUB) haline gelmemiz yolunda çalışılmalı, her türlü teşvikler verilmeli, İstanbul'un tüm Balkan Ülkeleri ve Avrupa için şeffaflığı ve fiyatları ile saygı duyulan bir enerji ticaret merkezinin yaratılmasına ve likiditenin arttırılmasına çalışılmalıdır.
- Irak Merkezi hükümetinin izini olmadan Kürt petrolünün ve doğal gazının uluslararası piyasalara satışı için şeffaflık ve rekabetten uzak bir biçimde kapalı ve dar bir çevrede aracılık edilmemeli, bu yolla Irak'ın toprak bütünlüğünün zedelenmesine katkı sağlanmamalıdır.
- Enerji alanında her türlü ihale açık, şeffaf ve şaibeden uzak biçimde yapılmalı TPAO, BOTAS, EÜAŞ, TEİAŞ, gibi kamu KİT ler kaliteli personel ile takviye edilmeli, yönetimleri özerk hale getirilmelidir.
- EPDK gerçekten bağımsız hale getirilmeli, siyasi otoritenin kararlarını tasdik eden bir kurum olmaktan çıkarılmalı; politika belirleyen bir Kurum yerine piyasada rekabetin sağlandığı ve kontrol edildiği bir Kurum haline getirilmelidir.
- Enerjide dışa bağımlılıktan kurtaracak yatırımlara öncelik verilecektir.
- Dışa bağımlılığın azaltılması için kömür gibi yerel, rüzgar ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına önem ve destek verilecektir.
- Nükleer enerjiden daha önce yaşanan çevre felaketlerine meydan vermeyecek yeni teknolojiler gereken özen ve titizlik gösterilerek yararlanılacaktır.
- HES inşaatlarının ve maden aramalarının çevre ve orman zenginliklerimizin yok edilmesi pahasına gerçekleştirilmesine izin vermeyeceğiz. Doğaya ve doğal yaşama zarar veren girişimler durdurulacaktır.
- Maden Tetkik Arama Kurumu öncülüğünde ülkemizdeki madenlerin araştırılması,

ıkarılması, işlenmesi ve pazarlanması yeniden düzenlenecektir.

- Stratejik nemi olan madenlerimizin kamu tarafından işletilmesi sağlanacaktır.
- Dünyanın en büyük rezervine sahip olduğumuz uluslararası önem arz eden Bor madeninin çıkarılması ve işletilmesi hususu ulusal menfaatlerimiz doğrultusunda öncelikli olarak değerlendirilecektir.
- Akarsular, yeraltı suları, gl ve denizlerimizin kirlenmesini önleyici tedbirler ivedilikle alınacaktır.
- Sit alanları, ren yerleri, mavi bayraklı plajlar gibi dünyaya açılan yüzümüz olan kültür mirasımızın korunması ve kollanmasına yönelik her türlü yasal düzenleme yeniden ve daha ayrıntılı olarak yapılacaktır.

16. GIDA VE BESLENME

- Hayvansal ve bitkisel gıda maddeleri Türkiye nüfusu için, yeterli miktarda üretilmektedir. Fakat potansiyeli çok daha fazladır. Türkiye arazi ve toprakları 160 milyon insanı besleyecek ve 300 milyar dolar ithal girdisi sağlayacak potansiyele sahiptir.
- Gıda kalite ve güvenliği hızlı şehirleşme sonucu henüz yeterli değildir. Basına intikal eden ve etmeyen çok sayıda gıda ile ilgili zehirlenmeler, hastalıklar mevcuttur. Gıda denetimi yeterli, etkili ve bilgiye dayalı değildir.
- Tarımsal ürünlerin çeşit ve miktar olarak sanayileştirilmesi teşvik edilmelidir.
- Gıda sanayisinin daha çok şehirlere yakın kırsal alanda ve tüm ülkeye yaygınlaştırılarak genişlemesi teşvik edilmelidir.
- Katma değeri yüksek belgelendirme ve sertifikalandırma sistemleri ile gıda sanayisinde reel üretim yapan kesimlerin kâr oranları azalmaktadır. Tüm sertifikasyon sistemleri devlet tarafından ve ücretsiz olarak yapılmalıdır.

Beslenme konusunda ise şunlar söylenebilir:

- Beslenme bilgisi toplumsal olarak yeterli ve etkili değildir. Bu konuda en önemli bilgi kaynağı yazılı ve görsel basındır. Bu bilgilerin çoğu tek yönlü ve tamamen ticaret ve pazarlamaya yöneliktir. Maalesef, kamu kurumları ve üniversitelerde bu konuda şirketlerin ücretli veya ücretsiz reklamını yapmaktadırlar.
- Obezite giderek artmaktadır. En önemlisi ise bebek ve çocuk obezitesindeki artıştır.
- Beslenme daha çok tahıl ve şeker ağırlıklıdır. Bu konuda daha dengeli üretim ve tüketim hem fiyat istikrarı hem de toplum sağlığı açısından yararlı olacaktır.
- Meyve ve sebze tüketimi teşvik edilmelidir

17. HAYVANCILIK

Gıdada ve tarımda olduğu gibi hayvancılıkta da Türkiye'nin önemi bir potansiyeli bulunmaktadır. 1980'lerden bu yana gelen sürede girdi maliyetleri artarken, süt fiyatlarının bu artışı izleyememesi, 2007-2008 yıllarında 35 kuruşa kadar düşmesi ve Süt Endüstrisi Kurumu'nun özelleştirilmesinden sonra bu alandaki tekelleşme eğilimi sonucunda süt hayvanları kesime gönderilmiştir. Et ve süt sektörlerinde büyük tedarik zincirlerinin piyasaya egemen olmasıyla üreticinin eline geçen fiyat düşük, tüketiciye yansıyan fiyat ise yüksek olmuştur. Bu politikalar sonucunda hayvan sayısında büyük azalma ortaya çıkmıştır. 1980'de 45 milyon nüfusu olan Türkiye'de, 16 milyon büyükbaş, 50 milyon küçükbaş hayvan varken, bugün 76 milyonluk Türkiye'de sadece 10.5 milyon büyükbaş, 23 milyon küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Unutulmamalıdır ki, hayvancılık geliştirilmeden, kırsal ekonomik kaldırmayı başarmak mümkün değildir. Hayvancılık sektörü, özellikle kırsal kesim açısından, Türkiye'nin lokomotifine olma aday bir sektördür. Hayvancılık, tarım başlığından da bağımsız, başlı başına bir sektör olarak değerlendirilmelidir.

Hayvancılıkta ve tarımda DSP olarak işin sadece ticari boyutunu değil, sosyal boyutunu da göz önünde tutup gerekli çalışmalar yapıp önlemler alınacaktır. Özellikle aşağıdaki konulara önem verilecektir.

- Hayvancılık alanında süt, et, yem fiyatları arasındaki parite korunacaktır. Bu paritenin üretici, tüketici ve sanayiciye yansımalarının olumlu olacağı bir piyasa düzeni kurulacaktır.
- Ülkemiz hayvancılığının tekrar canlandırılması kaçınılmazdır. Hayvancılıkta küçük işletme yapısından kooperatifleşme ile orta-büyük ölçeğe ulaşılacak, uzmanlaşmış işletmeler oluşturulacaktır. Ürünlerin değerlendirilmesinde ve işlenmesinde kooperatif ve birlikler piyasada görev alacak ve kalite, fiyat, üretim-tüketim dengesini sağlayacaklardır. Hayvancılığın, kırsal gelirler içindeki payının %30'lardan, %80'lere çıkarılması amaçlanacaktır.
- Yerli hayvan ırklarının kültür melezlemesi yoluyla yapılacak ıslah çalışmalarına özel önem verilecektir. Damızlık üretimi teşvik edilecek ve işletmelerine yetiştirdikleri damızlık satışları Bakanlık teşkilatı eliyle merkezi sistemle koordine edilecektir.
- Sözleşmeli hayvancılık yapacak et ve süt kombinaları teşvik edilecektir.
- Organize Hayvancılık Alanları mevzuatı çıkarılarak sadece ülkemiz pazarını değil, uluslararası pazarları da hedefleyen büyük ölçekli faaliyetler desteklenecektir.
- Organize Hayvancılık Alanlarında AR-GE merkezlerinin kurulması ve bölge

üniversiteleri ile işbirliği içinde çalışmalarını teşvik edilecektir.

- Hayvansal ürün üretim hızı en az nüfus artış hızı düzeyinde gerçekleştirilecektir. Nüfusun hayvansal ürün tüketimi, güvenilir yerli kaynaklarla sağlanacak, ithalat sınırlandırılacaktır.
- Hayvancılık işletmelerine açılan kredi ve desteklemelerden geniş ölçüde temel geçim kaynağı ve uğraş alanı hayvancılık olan üretim birimlerinin yararlanması sağlanacaktır. Böylelikle, kredi gibi kıt kaynakların gerçek kullanıcılara verilmesi teşvik edilecektir.
- Meraların ıslahı, bakımı ve geliştirilmesiyle hayvancılığın temel girdisi olan yem giderinde azalmalar gerçekleşecek, üretim maliyeti düşürülecek, süt/et fiyatlarının normal düzeyde oluşturulmasıyla çiftçi gelirinde artışlar yaşanacaktır. Bu yolla hayvancılıktan kaçışa son verilecektir.
- Hayvancılık ürünleri kalitesine duyulan güven sorunları, etkin denetim, kontrol ve düzenlemelerle yok edilecektir.
- Sektörün bugünkü sorunları yanlış ve maalesef kasıtlı özelleştirmelerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle EBK, SEK, YEMSAN benzeri kuruluşlar yeniden güçlü bir biçimde organize edilecektir.
- Bölgesel/yöresel hayvancılık ürünlerinin üretimi teşvik edilecektir.
- Hayvancılıkta üretilen tüm ürünlerin (et, süt, kan, kemik, deri, yün, yapağı vb.) değerlendirileceği sistemlerin kurulması desteklenecektir.
- Hayvancılığa ana materyal sağlamada Devlet Üretim Çiftlikleri etkin olarak görevlendirilecektir. Bu kurumlarda devlet ve üretici el ele yeni nesiller ıslah edeceklerdir.
- Hayvan sağlığını tehdit eden tüm unsurlarla etkin mücadele sağlanacak, hayvan bakım ve besleme koşulları sağlıklı ortamlarda gerçekleştirilecektir.
- Toplumun hayvancılık ürünlerine yönelik talebini artırıcı önlemler alınacaktır.
- Hayvan hastalıklarının önlenmesinde veteriner hekimlerin uzman görüşleri öncelikli olarak değerlendirilecektir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde Veteriner Hekimlik Hizmetlerinin taşra teşkilatları oluşturulacak ve bu yolla hayvan hastalıkları ile etkili mücadele sağlanacaktır.
- Sağlık ve Orman ve Su İşleri Bakanlıkları ve Büyükşehir Belediye Başkanlıkları bünyesinde Veteriner Daire Başkanlıkları kurulacaktır. Veteriner hekimlerin özlük hakları, diğer hekimler gibi değerlendirilecektir. Mutlaka iyileşme sağlanacaktır.
- Veteriner Fakültelerinin fiziki yetersizlikleri için fiziki kaynak merkezi yönetimce

ayrılacaktır. Yeni fakülte açılmasına izin verilmeyecek ve fiziki yetersizliği giderilemeyen mevcut fakülteler en yakın diğer fakülte ile birleştirilecektir.

- Kimi bölgelerde yapılan göçer hayvancılığı düzenleyici, göçerlerin yaşam koşullarını iyileştirici ve bu kültürün yok olmasını destekleyen önlemler alınacaktır.
- Hayvansal girdilerde (aşı, ilaç vb.) dışa bağımlılığı azaltıcı tedbirler alınacaktır.
- Canlı hayvan ithalatı büyük ölçüde sonlandırılacaktır. Keza kaçak ithalat için de caydırıcı cezalar getirilecektir.
- Süt, et ve hayvan yeminde KDV oranı %1'e indirilecektir.
- Deniz, göl ve akarsularımızda balık miktar ve çeşitliliğimizin azalmasını önleyici, artırılmasını teşvik edici düzenlemeler yapılacak; balık çiftlikleri çevreye zarar vermeyecek biçimde desteklenecektir. Trolle avlanmak hapis cezasını gerektirir suç haline gelecektir.

18. İLERİCİ YÖNETİŞİM

Yönetme bilimi veya sanatı diyebileceğimiz ‘Yönetişim’ (governance) sözcüğü özellikle seksenli yıllardan sonra ‘iyi yönetişim’(good governance),‘ilerici yönetişim’(progressive governance) ve ‘eYönetişim’(eGovernance) terimleri halinde tüm dünyada sıkça kullanılır olmuştur.

İyi yönetişimi ve onun çağdaş bir uzantısı olan İlerici Yönetişimi (Progressive Governance) Türkiye’de yerleştirip uygulamak DSP’nin Halkımıza vaat ettiği en önemli konulardan biridir.

19. KADIN

Ortadoğu ve özellikle Osmanlı tarihi konusunda söz sahibi tarihçilerden birisi olan Prof. Bernard Lewis ikibinli yılların başında “What went wrong?” başlığı ile yazdığı ve 2004 yılında “Hata neredeydi?” başlığı ile Türkçe’ye çevrilen kitabında Osmanlı Devletinin çöküşünü irdeliyor ve üç temel neden sıralıyordu. Bunların birisi nerede ise hepimizin bildiği “Teknolojik Gerilik ve Ekonomik Güçsüzlük” idi. İkinci biraz şaşırtıcı gelebilir: Müzik. Yazar, Osmanlıların çok sesli müziğin ve orkestra kavramının yarattığı kültürün dışında kalmasını veya çok geç ilgilenmesini başarısızlığın bir başka nedeni olarak saptadı. Üçüncü neden ise pek şaşırtıcı değil ama acı: Kadın. Yazar Osmanlıların kadını ekonomik ve sosyal hayatın dışına itip onları evlere hapsedmenin başarısızlığın bir başka nedeni olarak görüyordu.

Kalkınma, ekonomik büyümenin çok ötesinde bir toplumsal gelişme düzeyini, başta insan olmak üzere her varlığın sosyo-ekonomik gelişmeye katılmasını, ondan nasibini almasını anlatır. Sosyal hakların kalkınma süreci ile genişleyen bir içeriğe kavuşması esastır. Eğitim, istihdam ve barınma imkânlarına erişim, bakım ve sağlık hizmetlerinden faydalanma, adaletli gelir dağılımına sahip bir toplumda yaşama bu haklar arasındadır. Sosyal haklar, sürdürülebilir kalkınma kadar toplumsal barış için de temel teşkil etmektedir. Bugün bu haklar içerisinde en kritik öneme sahip olanlardan biri, 'insana yakışır iş' olarak ortaya çıkmaktadır. İnsana yakışır iş hedefinin hayata geçirilmesinin önemli esaslardan biri, kadınlar ve erkekler arasında istihdama katılım ve çalışma yaşamında konusundaki imkânlara erişim ve faydalanma yönünden gözlemlenen farklılık ve eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu esas, UNDP Bin Yıl Kalkınma hedeflerinde de “Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunun güçlendirilmesi” başlığı ile yerini bulmuştur. İşgücüne katılım ve istihdam konularında kadın ve erkekler arasında eşitsizliklerini tersine çevirmek için, emek piyasalarında adalet ve dengenin yeniden yapılandırılması şarttır. Oysa Türkiye’de kadınlar ve erkekler arasında, bölgeler itibarıyla de büyük farklılıklar sergilemek üzere, başta istihdam ve işsizlik olmak üzere eğitim, sağlık gibi imkânlara erişim bakımından büyük ve giderek artan eşitsizlikler yaşanmaktadır. Bu durumda, ekonomik büyümenin ötesine geçen, sosyal hakları genişleten, refahı artıran, katılımcı bir kalkınma sürecinden söz etmek zorlaşmaktadır.

Nüfusumuzun yarısını teşkil eden kadınlarımız; sağlık, eğitim gibi hizmetlerden, istihdamdan, Gayri Safi Milli Hasıla’dan alınan paydan ve siyasi temsil gibi olanaklardan dünya standartlarının altında yararlanmaktadırlar.

- Kadın-erkek eşitliğinin bir demokrasi meselesi olduğuna inanıyor ve savunuyoruz;
- İlgili sivil toplum kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve ilgili diğer kesimlerin de

görüşleri alınarak kadın istihdamını artırmak amacıyla kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapıp, uygulamaya koyulacaktır;

- Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile taraf olduğumuz kadın hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerin, toplumsal gerçeklik kazanması için gerekli uyum çalışmaları yapılacaktır.
- Türkiye'nin imzaladığı Pekin ve Pekin+5 gibi uluslararası sözleşmelere uygun olarak kız çocuklarının okullaşması ve kadınların okur-yazar olması için gerekli tüm adımlar atılacaktır.
- Kadınlara mesleki eğitim ve maddi destek verilerek, girişimcilikleri desteklenecektir.
- Kadınların iş hayatında daha çok yer almalarını sağlamak üzere pozitif ayrımcılık yapılacak ve çalışan kadınlara ve kadın çalıştıran işyerlerine vergi indirimi yapılacaktır.
- Kadının iş hayatı ile ilgili gebelik, emzirme ve cinsiyete bağlı işten çıkarmalarla ilgili ayrımcılığı önleyecek yasal düzenlemeler yapılacaktır. Annelere esnek çalışma saatleri sağlanacaktır.
- Kadına yönelik fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddetle mücadele kararlılıkla yürütülecek ve bu konuda gerekli düzenlemeler yapılarak toplumdaki zihniyet değişimini gerçekleştirecek sosyal ve hukuki düzenlemeler yapılacaktır.
- Çocuk bakımı, aile büyüğü bakımı için gündüz bakımevi ve kadın sığınma evlerinin sayısı ihtiyaca göre arttırılacaktır.
- Kadının tüm kamusal karar mekanizmalarında, yerel ve genel yönetimlerde % 50 katılımını sağlamak için yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Kadın konusunda çalışan sivil toplum örgütleri desteklenecektir.
- Kadınların haklarını ve sorunlarıyla ilgili bir Kadın Bakanlığı kurulacaktır.

20. KAMU DÜZENİ, SOSYAL HAYAT VE ÖZGÜRLÜKLER

Siyasi Partiler ve Seçim Kanunlarında şu değişiklikler yapılacaktır:

- Milletvekili seçimleri ile il genel ve belediye meclisleri seçimlerinde siyasi partilerin aday listelerinde kadın ve erkek adayların kural olarak %50 oranında eşit sayılarla yer almalarına, bir cinsiyetten yeterli sayıda aday olmadığı takdirde açığın diğer cinsiyetten adaylarla doldurulmasına yönelik düzenleme yapılacaktır.
- Milletvekili seçimlerinde ülke seçim barajı %10'dan %3'e indirilecektir. Ayrıca İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi seçimlerindeki onda bir indirimli baraj yerine seçim çevresi itibarıyla indirimli baraj %3'e düşürülecektir.
- Siyasi partilerin seçimlere diğer partilerle ittifak yaparak girebilmeleri için yasal düzenleme yapılacaktır.
- Milletvekili seçimlerine katılan siyasi partilerin, seçimde aldıkları oy oranında Hazine yardımı almaları sağlanacaktır.
- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın kendi aralarından milletvekili seçebilmeleri için şimdilik 7 milletvekili çıkaracak bir "yurt dışı seçim çevresi" kurulacak; bu seçimlerde etkin katılımı oy kullanmalarını sağlamak amacıyla, gümrük kapıları yanında –yoğun olarak yaşadıkları ülkelerde hukuki bir engel bulunmamak kaydıyla- Türk konsolosluklarında kurulacak sandıklarda oy verebilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılacak; Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilen mektupla oy sisteminin güvenli biçimde uygulanabilmesi için gerekli önlemler alınacak; konsolosluklarda, gümrük kapılarında ve mektupla kullanılacak toplam geçerli oyların dağılımına göre siyasi partiler ve bağımsız adayların elde edecekleri milletvekili sayıları, sonunda bütün bu oyların ayrı bir havuzda toplanacağı Ankara İl Seçim Kurulunca hesaplanacaktır.
- Siyasi Partiler Kanunu değiştirilerek, partilerin gerçekten demokratik bir yapılanma içinde faaliyet göstermeleri sağlanacaktır.
- Kamu yönetiminde her birimde bilimsel iş ölçümü, iş tanımı, standart kadro, yükselme ve kariyer geliştirme modelleri uygulanacaktır.
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine özel bir yatırım ve teşvik programı uygulanarak, bu bölgelerde yaygın olan feodal ilişkiler sona erecek ve herkes eşit, onurlu ve güven içinde bir yaşama kavuşturulacaktır.
- Bu bölgelerde özelleştirildikten sonra kapatılan işletmelerin yeniden canlandırılarak ekonomiye kavuşturulması öncelikle yöre halkının katılımını sağlayacak destekler geliştirilerek sağlanacaktır.

- Kültürel ve folklorik farklılıklar zenginliğimiz olarak korunacak ve geliştirilecektir.
- DSP, ulusal birlikten hiçbir nedenle ve hiçbir biçimde ödün tanımaz. Ancak **Bülent Ecevit**'in deyişiyle, "**Kürt'e Kürt demekten kaçınmaz.**" DSP, Kürt ırkçılığını ne kadar çağdıışı sayıyorsa, devletin zaman zaman öne sürdüğü '**hepimiz aynı ırktanız**' iddiasını da o kadar çağdıışı sayar. Bu anlayışla DSP'nin hedefi, hangi etnik kökenden olursa olsun herkesin kendi öz kimliğiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin ayırimsız kaynaşmış yurttaşları olmasıdır. DSP, Türkiye halkının anne ve babasından doğduğu kimlikleriyle bu topraklarda Türk ulusunun öz unsurları olarak yaşamaktan mutluluk ve gurur duyar hale gelmesiyle, bölücü akımın kendiliğinden sona ereceğine inanır.

İnançlar Bireyin Özel Özgürlük Alanıdır

- 2003 yılından bu yana din istismarı; güç ve servet edinmenin bir aracı haline getirilmiştir. Bu yaklaşım insanlarımız arasında farklılık duygularını kışkırtmaktadır. Bu dönemde ülkemiz insanı hoşgörü, akılcılık ve sevgi duygularına hasret kalmıştır.
- Anadolu'nun Mevlana, Hacı Bektaş ve Yunus Emre gibi bilgelere ifadesini bulan ve insan sevgisi etrafında biçimlenen kucaklayıcı, hoşgörülü ve özgür inancı, günümüzde baskıcı ve farklılıkları ötekileştiren yüzeysel bir gösteriye dönüştürülmeye çalışılmaktadır.
- Din, bireyin inanç ve ibadet özgürlüğü alanıyla ilgili bir kurumdur. Dinin akçalı çıkarılara ve siyasal amaçlara alet edilmesi dini ve kutsal kavramları yıpratmaktadır. Yozlaşmanın örneği maalesef ülkemizde giderek daha fazla görülmektedir.
- Devlet, bir inanç gruplarının ibadet ve inanma haklarına saygı göstermekle, onlara kolaylık sağlamakla yükümlüdür. Bu doğrultuda Alevi vatandaşlarımızın kullandığı cemevleri ibadethanedir. Yönetim anlayışlarına karışmadan, kolaylıklar açısından aynı cami statüsüne alınacaklardır.
- **Herkes Eşit Hak ve Yükümlülüklerle Sahiptir.**
Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları hiçbir ayırım gözetilmeksizin eşit hak ve yükümlülüklerle sahiptir. Hiç kimseye, hiçbir nedenle eşitliği bozacak hak ve ayrıcalık verilemez, hiç kimse eşit haklardan yoksun bırakılamaz. Vatandaşın etnik, dini veya sosyal durumları, eşitliği ve kamu düzenini bozacak biçimde ve farklılıkları öne çıkaran bir düzenlemeye konu olamaz.
- Örgütlenme, demokratik katılımcı bir toplum anlayışının temelidir. Vatandaşlarımızın ortak bir amaç etrafında dernek, vakıf veya siyasi parti olarak örgütlenmeleri ve amaçları doğrultusunda özgürce eylemde bulunmaları sağlanacaktır.
- Terörle mücadele çerçevesinde, terör örgütleri, yan kuruluşları ve bunlara yardımcı olan

tüm kişi veya kuruluşların banka hesapları dondurulacak veya el konulacaktır.

- KPSS puanları, kurumlara giriş puanları, tercihler ve kimin kaç puanla nereye girdiği internette açıklanacaktır.
- KPSS'den sonra ikinci kademe kurum sınavlarında belirlenen asgari puan daha sonra değiştirilmeyecek, mülakata çağırılacak aday sayısı da alınacak eleman sayısının 2 katını geçmeyecektir.
- DSP Alevi-Bektaşî kuruluşlarına genel bütçeden pay ayrılmasını ve diğer ibadethaneler gibi Cemevleri için de imar planlarında düzenlemeler yapılmasını sağlayacaktır.
- 2 Temmuz 1993 yılında katledilen aydınların anısına Sivas Madımak Oteli Müze haline getirilecektir.
- Alevi-Bektaşî Kültür etkinliklerin gerçekleştirilmesi için devlet desteği sağlanacaktır.
- Ayrımcılığın önlenmesi için Alevi-Bektaşîliğin de okullarda öğretilmesine ve bu kültürde önemli bir yeri olan Bağlama'nın okullarda isteyenlere öğretilmesi sağlanacaktır.
- Devlet radyo ve televizyonlarında Alevilik-Bektaşîlik de dahil tüm inanç gruplarına kendilerini tanıtabilmeleri imkanı sağlanacaktır.
- Engelliler Bakanlığı kurularak engelli vatandaşlarımızın bakım, rehabilitasyon, eğitim, çalışma, üretime katkı ve sosyal hayat içinde yer almaları tek merkezden düzenlenecektir.
- Yazılı, görsel, işitsel, dijital medya ve internet üzerindeki baskı ve sansür uygulamalarına son verilecektir.
- Gazete dağıtımındaki haksız rekabeti önlemek için kamu öncülüğünde girişimde bulunulacaktır.
- Yerel basın desteklenecek ve teşvik edilecektir.
- Her vatandaş kendisini ilgilendiren konularda alınan kararlara doğrudan veya örgütlü olarak katılabilecektir. Örneğin,
  - Kiracı, oturduğu apartmanın kat malikleri toplantılarında kullanım giderleri ile ilgili olarak söz sahibi olabilecek,
  - Öğrenciler, öğrenci birlikleri aracılığıyla okul yönetiminde söz sahibi olabilecek,
  - İş hayatını ilgilendiren konularda ilgili örgütlerin görüşlerini almadan yasal düzenleme yapılamayacak,
- Siyasal partilerde yaygın bir demokratik örgütlenme sağlanacaktır.
- Sağlık sektöründe Psikolojik Danışma ve Rehberlik meslek birliği ve odalarının kurulması teşvik edilecektir.

- 2B yasağı kapsamında yapılan haksız dñzenlemeler ortadan kaldırılarak yeni dñzenlemelerle hak sahiplerine hakları teslim edilecek, tespit edilen fahiş fiyatlar ve bundan doğan sorunlar giderilecek, vatandaşların dedelerinden miras yoluyla sahip oldukları ve yıllarca kullandıkları toprakları ve oturdukları evlerindeki hukuksuzluklar dñzeltilecek, haksız yere ellerinden alınan toprakları ve evleri kendilerine iade edilecektir.

21. LOBİCİLİK / GURBETÇİ TÜRKLER

ABD ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere dünyanın tüm ülkelerinde yaşamakta olan Türk asıllı kişi ve ailelerle bağlantı kurup bu ilişkiyi sürdürmek hem o kişilerin hem de Türkiye Cumhuriyetinin yararına. Ticari ilişkilerin kurulup sürdürülmesinden kültür ve turizm konularına kadar pek çok alanda bu tür bir ağın oluşturulması ve yaşama geçirilmesi bugünün internet ve sosyal ağ olanakları nedeniyle olanaklıdır.

Günümüzde önemli olan ve ele alınması önemli olabilecek bir konu Ermeni tehciri konusu ve Ermeni iddialarıdır.

Bu konuda her iki tarafın da haklı ve özürli eylemleri olmuştur. Artık yüz yıl öncesinin acısını çıkarmak yerine, geleceği inşa üzerine politikalar üzerine çalışmanın zamanı gelmiştir. İki tarafın da yüz yılı aşkın yıllar boyunca uğradığı haksızlıklar, üçüncü ülkelerin kendi çıkarları için hem Türkleri hem de Ermeni'leri birbirlerine nasıl kırdıkları bir gerçektir. Oynanan bu oyuna son vermek ve geçmişte birlikte kardeşçe yaşamış iki halkın şimdi komşu olarak barış içinde yaşamaları her iki toplumun da yararına olacaktır.

Bu konuda yapılabilecekler iki tarafın özellikle akademik kesimlerinin çaba ve katkıları ile saptanıp bir strateji ışığında uygulamaya geçirilmelidir.

22. MADENCİLİK

Türkiye yer altı ve yerüstü madenler yönüyle zengin sayılabilecek bir ülkedir.

Kaynaklarımızın sadece para değil çalışan işçi onun ailesi ve çevre boyutları da gözetilecek şekilde işlenmesi DSP olarak önem verdiğimiz bir konudur. Enerjide dışa bağımlılıktan kurtaracak yatırımlara öncelik verilecektir.

- Dışa bağımlılığın azaltılması için kömür gibi yerel, rüzgar ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına önem ve destek verilecektir.
- Nükleer enerjiden daha önce yaşanan çevre felaketlerine meydan vermeyecek yeni teknolojiler kullanılarak yararlanılacaktır.
- HES inşaatlarının ve maden aramalarının çevre ve orman zenginliklerimizin yok edilmesi pahasına gerçekleştirilmesine izin vermeyeceğiz. Doğaya ve doğal yaşama zarar veren girişimler durdurulacaktır.
- Maden Tetkik Arama Kurumu öncülüğünde ülkemizdeki madenlerin araştırılması, çıkarılması, işlenmesi ve pazarlanması yeniden düzenlenecektir.
- Stratejik önemi olan madenlerimizin kamu tarafından işletilmesi sağlanacaktır.
- Dünyanın en büyük rezervine sahip olduğumuz uluslararası önem arz eden Bor madeninin çıkarılması ve işletilmesi hususu ulusal menfaatlerimiz doğrultusunda öncelikli olarak değerlendirilecektir.
- Akarsular, yeraltı suları, göl ve denizlerimizin kirlenmesini önleyici tedbirler ivedilikle alınacaktır.
- Sit alanları, ören yerleri, mavi bayraklı plajlar gibi dünyaya açılan yüzümüz olan kültür mirasımızın korunması ve kollanmasına yönelik her türlü yasal düzenleme yapılacaktır.

23. MİLLİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Eğitim; bir ulusun tüm bireylerini birlik ruhu içinde bir potada kaynaştırmayı amaçlayan, sevgi, hoşgörü ve uzlaşmanın ortak platformunu oluşturmayı hedefleyen çok önemli bir süreçtir.

Eğitim; kültürel, sosyal ve siyasal kalkınmanın lokomotif, ekonominin itici gücüdür. Bu nedenle dünya milletleri arasında iyi, üstün ve seçkin bir konuma sahip olma arzusu ve iddiasında bulunan uluslar, eğitimlerini çağın gereklerine ve toplumun gereksinimlerine göre düzenlemeyi ve uygulamayı bir görev olarak benimsemek ve enerjilerini bu konuda kullanmak zorundadırlar.

Bilgi Toplumu oluşumu ile birlikte tüm gelişmiş ülkelere de eğitime her zamankinden daha çok önem ve öncelik verilmesinin temel nedeni şudur: Bilgi Toplumu bilgiye dayalı olan bir toplumdur. Her düzeydeki insan da alacağı kararların doğru olabilmesi için gerekli olan bilgiye erişip onu kullanmalıdır. Etkin bir karar için gereken kararı almak durumunda olan insanın bu kararı doğru olarak alabilmesi için uygun eğitimi alması da zorunludur.

Eğitim üretim için olmalıdır. Bu nedenle, yeteneğe dayalı, kaliteli, sınavsız eğitim sistemi öneriyoruz. Sınava dayalı eğitim sistemi neoliberal kapitalist sistemin bir ürünüdür. Hükümet liyakat bahanesiyle kendinden olmayan öğretmenleri meslektan atmak istiyor. Oysaki öğretmenlik bir uzmanlık mesleğidir. Eğitim fakültelerinden alınan diplomalar iktidar kararıyla yok sayılmaz.

Çağın gereklerine uygun bir eğitimin temel amacı; evrensel düşünen ama yerel davranan, sorgulayan, onurunu koruyan, haklarını savunmasını bilen, bilgi dağarcıklarını sürekli zenginleştiren, özelleştireni yapabilen, olayları ve olguları akıl süzgecinden geçiren ve vicdanında yargılayan, önyargılı değil, serinkanlı davranan, üzerinde yaşadıkları toprakların kendilerine ataları tarafından miras kutsal bir emanet olarak bilen kuşakları yetiştirmektir.

Bu bağlamda;

- Eğitim programları, öğretim yöntem ve teknikleri ile eğitim araç ve gereçleri, dünyadaki teknolojik gelişmeler ile kalkınma amaçlarımız açısından değerlendirilerek ulusalcılık ilkesinden ödün verilmeksizin evrensel boyutta yeniden düzenlenecektir.
- Çağdaş normlarla bağdaşmayan, Avrupa Birliği kriterleri ile pedagojik ve bilimsel gerçeklerle bağdaşmayan, ideolojik bir yaklaşımla hazırlanıp bir dayatma olarak yürürlüğe konan 4+4+4 eğitim modeline son verilecek ve sistem; okul öncesi eğitim (4,5 yaş grubu için), ilköğretim (8 yıllık kesintisiz), Orta öğretim (4 yıllık lise) ve Yükseköğretim ile yaygın eğitim (okul çağı dışında kalanlar için) olarak düzenlenecektir.

- İlkokul sonrası öğrencilerin yurt genelinde merkezi sistemle okullara kaydedilme işlemi sonlandırılacak, bu görev ve yetki valiliklere bırakılacaktır.
- Özel eğitim gerektiren üstün yetenekli çocuklarımız ile görme, işitme ve konuşma engelli, zihinsel, ortopedik özürü ve uyum güçlüğü olan çocuklarımızın eğitimi için gerekli alt yapı, çağdaş normlara uygun olarak geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- Ülkemizin gereksinim duyduğu ara insan gücünü yetiştirmek üzere istihdama yönelik meslek kazandırıcı ve gelişmeyi sağlayıcı çıraklık ve mesleki eğitime önem, öncelik ve ağırlık verilecektir. Bu eğitimi alan gençlerimiz kendi işlerini kurmaları için özendirilecek ve kendilerine işyeri kurma kredisi verilecektir.
- Kırsal kesimlerde yaşayanlar öncelikli olmak üzere, ev hanımlarımıza ve genç kızlarımıza el becerilerini geliştirici ve piyasa koşullarında üretime yönelmelerini sağlayıcı eğitim verilecek, bu eğitim radyo ve televizyon programlarıyla desteklenecektir.
- Yükseköğretim düzeyi ile bilimsel gelişmişliğin, çağdaşlığın temel ölçütü olarak görüldüğü günümüzde üniversitelerimizin çağdaş standartlarda yapı, işleyiş ve fonksiyonlara kavuşturulması için gerekli önlemler alınacaktır. Özellikle araştırma için gerekli ortam ve olanaklar sağlanacaktır.
- Yükseköğretimde niteliğin uluslararası standartlara ulaştırılması, öğretim üyesi açığının kapatılması ve üniversitelerin kaynak gereksiniminin karşılanması için gerekli önlemler alınacaktır.
- Yükseköğretim gençliğinin barınma sorunu kesin çözüme ulaştırılacak, burs ve kredi miktarı yeteli hale getirilecek, maddi olanakları yetersiz tüm öğrencilere destek verilecektir.
- Her kademedeki okullarımız çağdaş teknolojiye uygun eğitim araçlarıyla donatılacak, bilgisayar destekli eğitim yaygınlaştırılacaktır.
- Öğretmenlik özendirici hale getirilecek, öğretmenlere yaptıkları hizmetin önemi ve kutsiyeti ile bağdaşacak sosyal ve ekonomik olanaklar sağlanacak, kendilerini yenilemek üzere meslek içi eğitimlerine önem verilecektir
- Demokratik Sol Parti iktidarında hiçbir öğretmenin özlük haklarıyla oynanmayacak, eğitim fakültesi mezunu atanamayan öğretmenlerin tümüne kadro kanunları çıkarılarak atanmaları sağlanacaktır.
- Eğitim Atatürk ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlenecek, devrimci bir yapıya kavuşturulacaktır.
- Çocuklar ailelerin, toplumların ve ülkelerin en değerli varlıklarıdır.

- Eğitilmeyen, okula gönderilmeyen baskı altında yetenekleri köretilen her çocuk, ülkenin gelecekteki refahını azaltan toplumsal ve ekonomik bir kayıptır.
- Gelecekte toplumsal işbölümünde yer alacak ve ülke yönetiminde söz sahibi olacak çocuğun yetiştirilmesi sürecinde, kişisel gelişimi ve özel yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına özel önem veren bir eğitim modeli, okul ve aile işbirliği içinde oluşturulacaktır.
- Okul ve oyun çağındaki çocuklarımızın bu hakları ellerinden alınarak tamirhanelerde ve tarlalarda çalıştırılmaları ve hatta evlendirilmeleri zihinsel dönüşümü sağlayacak toplumsal bir bilinçlenme ile önlenecektir.
- Bu amaçlarla ülkemizin de taraf olduğu “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” ile “Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi” hükümleri hayata geçirilecek; çocuk hakları ve eğitimi ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri desteklenecektir.
- Eğitim temel bir insan hakkıdır. DSP iktidarında herkes ilgi, yetenek ve zekâsına göre eğitimin en üst kademesine çıkabilecektir. Çağdaş eğitimin önündeki her türlü engel kaldırılacak, eğitim tüm yurttaşlar için özgür bir alan olacaktır.
- Eğitimde “birlik” ve “eşitlik” demokratik sol anlayışın doğal bir sonucudur.
- Güçlü ve geleceğe umutla bakan bir ulus olmanın başta gelen unsuru düşünen, araştıran, geliştiren ve uygulayan, bilgi ve beceriye sahip, aydınlık fikirli insanların paylaştığı ortak değerlerdir. Eğitim birliği bunu amaçlar. Eşitlik ise tüm yurttaşlar için fırsat ve olanak eşitliği sağlanmasıdır.
- Günümüzde geçerli olan eğitim “ezbere dayanan öğrenim” ve “seçenekli bilgi ölçme sınavları” anlayışı ile bilinçli bireyler yetiştirmekten uzaktır. Bu eğitim sistemi, lise ve üniversitelerdeki paralı eğitim ve buralara giriş kursları nedeniyle gençlerimiz arasındaki fırsat eşitliğini yok etmektedir.
- Çocuklarımızı yarış atına çeviren, sınav maratonuna endeksli eğitim sistemi aşamalı olarak kaldırılarak herkese kaliteli eğitim olanağı sağlanacaktır. Ortaöğretime giriş sınavı kaldırılacaktır.
- Kesintisiz ilköğretim esastır. Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınacaktır. Zorunlu eğitim anaokulu dahil 12 yıl olacaktır. Derslik, öğretmen ve taşınmalı eğitim sorunları çözülecektir.
- Eğitim, üniversiteye olduğu kadar mesleğe de hazırlamalıdır; bu amaçla mesleki liseler yaygınlaştırılacaktır. Çocuklarımızın kısa sürede meslek sahibi olmalarını

sağlayacak meslek okulları ve ders programları sektörlerin ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenecek; ihtiyaçtan fazla öğrencisi olan okullara yeni öğrenci alımı durdurularak dengesizlik giderilecektir.

- Meslek okullarındaki atölyelerde üretilen malların rekabet koşulları altında piyasaya sürülmesi sağlanacaktır.
- Meslek okullarının bölgelerindeki Organize Sanayi Bölgeleri ile işbirliği sağlanacaktır.
- Meslek lisesi mezunlarına branşlarında yüksek öğrenim yapmaları hususunda öncelik tanınacaktır.
- Hedefimiz, yaygın ve kaliteli “parasız” bir eğitim sistemidir.
- Yetenekli, fakat yoksul öğrencilerin Devlet bursuyla okumaları sağlanacaktır.
- İlk ve ortaöğretim kurumlarında “din kültürü ve ahlak öğretimi” dersi, adına uygun biçimde verilecek; laiklik ilkesine aykırı oluşumlara kesinlikle izin verilmeyecektir.
- Ortaöğretim son sınıftaki öğrencilere seçmeli ders olarak sürücü ehliyet eğitimi de verilecektir.
- Eğitim dili Türkçedir. Herkese eğitim olanağı ayırım yapılmaksızın sağlanacaktır. Anadilini öğrenmek isteyenlerin talepleri karşılanacaktır. Binlerce yıl, onlarca kültür ve medeniyetin birlikte, iç içe veya üst üste yaşandığı Anadolu’da, bu nedenle hoşgörü, sevgi ve saygı içinde bir arada yaşama kültürüne sahip Anadolu insanımızın değerleri öne çıkarılarak, bunların yabancı unsurlarla bozulması önlenecektir. Eğitim programları buna göre yeniden düzenlenecektir.
- Yüksek öğretimde öğretim elemanı gereksinmesini karşılamak ve mesleğin çekici hale gelmesi için maddi ve manevi bakımdan gerekli teşvik tedbirleri alınacaktır.
- Üniversitelerimize her türlü olanak sağlanarak araştırma ve eğitim düzeyleri yükseltilecektir. Üniversiteler, halk, özel idare, meslek örgütleri ve sanayi kuruluşları ile işbirliği yoluyla bölgesel kalkınmada öncü rol üstlenecektir.
- YÖK kaldırılacaktır. Üniversite yöneticilerinin, öğretim üye ve görevlileri tarafından demokratik katılımcı bir anlayışla seçilmeleri sağlanacaktır.
- Üniversite rektörlerinin katılacağı bir “Üniversitelerarası Kurul” genel strateji ve sorunlar üzerinde görüş belirleyen bir organ olacaktır.
- Üniversiteye giriş sınavları kaldırılacak, ortaöğretimden mezun olan herkese sınavsız üniversite eğitimi olanağı sağlanacaktır. Ancak üniversite eğitimini sona erdirmek sadece bu hususta yeterli çabayı sarf etmiş bireylerin hakkı olarak değerlendirilecektir.

- 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 30. maddesinde "Ustalık belgesine sahip olanlar veya bunları işyerlerinde çalıştıranlar bağımsız işyeri açabilir." denildiği halde 3174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 102. maddesinde yer alan "Ticaret siciline kayıtlı olanlardan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda öngörülen ustalık belgesi istenmez" denilerek, ustalık belgesi olmadan da işyeri açmasına olanak sağlanmıştır. Bu durum, ilgili mesleklerde kalite ortalamasını düşürdüğü gibi gerçek esnafın kooperatifler aracılığıyla kredi kullanabilmesini olumsuz etkilemektedir. İşyeri açılmasında kalite ve güvenlik amacıyla ustalık belgesi aranması sağlanacaktır.
- En çok beş yıl içinde örgün eğitim dışındaki tüm vatandaşlarımızın okur- yazar duruma gelmesi için bir halk eğitimi seferberliği başlatılacak, öğretmen gereksinmesini karşılamak üzere ek ders ücretiyle görevlendirilecek öğretmenler yanında yüksek öğretim mezunu gençlerden de yararlanılacaktır.
- Gelecek kuşakları yetiştirecek olan kız çocuklarımızın eğitiminde pozitif ayrımcılık yapılacaktır.
- Ülke kalkınmasında kırsal kalkınmanın önemi göz önüne alınarak, kırsal alanda eğitim ve üretimin geliştirilmesinde köy okulları ve YİBO öğretmenlerinin görev üstlenmesi ve kendilerine bu yöndeki öncü rollerine uygun ayrıcalıklı maaş verilmesi sağlanacaktır.
- Cumhuriyeti kuranların sanata verdiği önem günümüze taşınacak; sanatın günlük yaşamın içinde daha geniş yer alması için sanat eğitimi, sanatçı, galeriler, sergiler, müzeler geliştirilerek desteklenecektir.

24. SAĞLIK

Sağlık konusu doğumdan ölüme tüm vatandaşları çok yakından ilgilendiren sosyal olduğu kadar ekonomik bir konudur. Sosyal bir devletin temel görevlerinin başında sağlık ve eğitim hizmetlerini tüm vatandaşlarımıza sağlamak gelmektedir. Bu nedenle :

- Üniversitelerde öğretim üyelerinin tam-gün çalışması prensip olarak doğru seçimdir. Üniversiteleri mümkün olduğunca mali açıdan özerk kılmak için kişilerin her türlü tedavilerinde doktor tercih etmesi halinde makul farklar ödemesinin yöntemleri ve kanuni altyapısı bulunmalıdır.
- Devlet hastanelerinin yönetiminde klasik başhekimlik kurumu yanı sıra profesyonel yöneticilik yaygınlaştırılmalıdır. Özellikle hastane yönetimi konusunda örgün eğitim almış kişiler hastanelerin tıbbi hizmet dışında kalan ve yer yer tıbbi hizmeti de içeren konularda görev yapmalı, başhekim ve diğer yetkililerle işbirliği içinde çalışmalıdır.
- İlaç, tıbbi sarf malzemesi, tanı ve özellikle ileri teknoloji gerektiren tıbbi cihazlar konusunda dışa bağımlığımız üst düzeydedir. Bu gibi kalemlerin yurtiçi üretim olanakları için çok ciddi bir çalışma başlatılmalıdır. Bu çalışmaya üniversiteler, tıbbi firmalar, sanayi kuruluşları, YÖK ve TÜBİTAK katılmalıdır. Öncelikle dışa bağımlılık kalemlerimiz ve bunların getirdiği mali yük hesaplanmalı, gerçekçi bir yaklaşımla hangi ürün ve kalemlerin kısa vadede ülkemizde üretilebileceği gerçekçi şekilde tartışılmalı ve karara bağlanmalıdır. Bu konuda özel sektöre devlet desteği mutlaka sağlanmalı, hekimler başta olmak üzere tüm sağlık uygulayıcılarına yerli malı kullanmaları telkin edilmelidir.
- İleri teknolojiye dayanan, pahalı ve hemen hemen tümü ithal edilen MR, BT, PET ve benzeri tanı ve her türlü radyasyon terapileri başta olmak üzere tedavi sistemlerinin gerek resmi ve gerekse özel sektör tarafından alımında ülke kaynaklarının verimli kullanılması prensibi uyarınca çok dikkatli davranılmalıdır. Genel anlamda ülke, alınması düşünülen şehir ve bölgenin gereksinimleri mutlaka dikkate alınmalı, bu konuda merkezîyetçi ve denetleyici bir tutum izlenmelidir. Benzer yaptırım örneklerine girişim özgürlüğünün en üst düzeyde olduğu ABD gibi ülkelerde bile rastlanmaktadır.
- Genel sağlık sigortası, sosyal devlet niteliğine uygun olarak, tüm vatandaşların sağlık hizmetlerinden en kolay şekilde yararlanmasını sağlayacak biçimde düzenlenecektir.
- Hedefimiz, herkese eşit, ulaşılabilir, kapsamlı sağlık hizmetidir.
- Yeni sağlık sisteminde vatandaşın sağlık hizmetlerine erişimin önündeki engeller kaldırılacak, tahlil yaptırmaya ve ilaca rahat ulaşım olanağı sağlanacaktır.
- Koruyucu hekimlik uygulamaları ile halkımızın sağlık düzeyi yükseltilerek hastalıklar ortaya çıkmadan önlenilecektir. Bu kapsamda, ana ve çocuk sağlığı hizmetleri, birinci basamak sağlık hizmetlerinden ayrılacaktır.

- Sağlık alanındaki yeni yapılanma ile musluktan akan suyun, solunan havanın, tüketilen yiyeceklerin sağlıklı olup olmadığı toplum sağlığı uzmanları tarafından sürekli denetlenecektir.
- Sağlık hakkı, alınıp satılabilir olmaktan çıkarılacak ve tüm yurttaşlarımızın nitelikli ve ücretsiz sağlık hizmetine ulaşmaları sağlanacaktır.
- Tuzla ve Davutpaşa tersaneleri gibi işyerlerinde sürekli olarak tekrarlanan ve ölümlü sonuçlanan iş kazalarının bir daha yaşanmaması için iş güvenliği önlemleri, sağlık önlemleri ile birlikte güçlendirilecektir. İşçi sağlığı sistemi yeniden yapılandırılarak etkin hale getirilecektir.
- Kademeli sağlık hizmetinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu kapsamda;
  - a) Performans uygulamasının kaldırılması, hekimlere mesleklerini insanca sürdürme olanağı veren koşulların sağlanması ve hasta-hekim arasına para kazanma dürtüsünün girmesinin engellenmesi,
  - b) Hekimler dışında sağlık çalışanlarının eğitim ve risk alma sorumluluğu dikkate alınarak çalışma ve gelir düzeylerinin iyileştirilmesi,
  - c) Sağlık sektöründe taşeronlaşmaya son verilerek sağlık çalışanlarının sendikal haklarına kavuşması,
 konularında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- Dar gelirli vatandaşlarımızın cebini yakan, özel hastanelerin tetkiklerden fark ücreti istemesinin önüne geçilecektir.
- Tıp Fakülteleri kontenjanları ülke ihtiyaçlarına göre saptanarak; uzmanlık eğitiminin kalitesi yükseltilecek ve öğretim üyelerinin özlük hakları iyileştirilerek bilimsel kimlik ve araştırmalar ön plana çıkarılacaktır.
- Sağlık sektöründe özelleştirmenin önünü açmayı amaçlayan Kamu Hastaneler Birliği Yasası kaldırılarak üniversite hastanelerinin Sağlık Bakanlığına bağlanması; bu suretle Tıp Fakültelerinin Yüksek Okul statüsüne indirilmesi önlenecek ve bu fakültelerin bilimsel ve yönetsel özerklikleri sağlanacaktır.
- Veteriner hekimler de sağlık sektörü içinde değerlendirilecek, veteriner hekimlerinin kontrolüyle, hayvandan insana geçmesi mümkün olan hastalıkların önüne geçilmesi hedeflenecektir.

25. SPOR

Anayasamızın 59. Maddesi “Devlet, her yaşta Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirler alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” demektir.

Bu amaçla,

- a) İlk ve orta öğretim okulları ile üniversitelerde tüm öğrencilerin bir spor dalını seçerek o dalda eğitilmesi sağlanacaktır.

Okullardaki spor tesisleri gözden geçirilecek, eksikler tespit edilecek ve hızla tamamlanacaktır.

- b) İlköğretimin 8. yılında, haftada 2 saat beden eğitimi dersi yanında bir gün öğleden sonra spor etkinliklerine ayrılacaktır. Liselerde, ders saati haftada 4 saate çıkartılacak ve bir öğleden sonra spor etkinliklerine ayrılacaktır.

- c) Üniversiteler, tüm olimpiik spor dallarında faaliyet gösterecektir. Bu dallarda Türkiye çapında ilk 3'e giren veya Türkiye'yi uluslararası alanda temsil eden sporculara burs verilecektir.

- d) İlk ve orta öğretim okulları ile üniversiteler arasında her yıl ilçe, il ve Türkiye çapında yarışmalar düzenlenecektir. Bu yarışmalar, Gençlik Spor İl Müdürlerinin koordinasyonunda milli eğitim müdürleri ve okulların spor öğretmenlerinin temsilcileri ile yerel yönetimlerden temsilcilerin katılacağı kurullarca programlanacaktır.

- 23 Nisan öncesi bir hafta ilköğretim öğrencileri,
- 19 Mayıs öncesi bir hafta lise öğrencileri,
- 19 Mayıs sonrası bir hafta üniversite öğrencileri,

arasında yapılan yarışmaların final haftası olacak, hafta içinde tüm spor dallarının Türkiye şampiyonaları olabildiğince geniş bir katılımıla yapılacaktır.

- e) Sponsorluk yasası gözden geçirilerek ihtiyacı karşılayacak duruma getirilecek, şirketlerin kendi bünyelerinde kurdukları spor kulüplerinin giderleri ile yörelerindeki okulların spor etkinliklerini desteklemek amacıyla yaptıkları bağışlar vergi matrahından indirilecektir.

- f) TRT'nin bir kanalı spor etkinliklerine ayrılacak. Her branştaki spor müsabakaları “şifresiz” olarak yayınlanacaktır.

- g) Tüm illerin spor tesisleri gözden geçirilecek başta atletizm, jimnastik, yüzme ve güreş olmak üzere bu güne kadar planlandığı halde yapılmamış veya yarım kalmış tesisler hızla tamamlanacaktır.

- h) Spor kütüphaneleri ve müzeler ivedilikle kurulacak ve var olan bilgi ve belgelerin

kayı önlenecektir.

- i) 4 yılda bir periyodik olarak “Spor Şurası” toplanacak ve yapılması gerekenler saptanarak, bir plana bağlanıp hayata geçirilecektir.
- j) Spor Kulüpleri Yasası çıkarılarak spor kulüplerinin desteklenmesi sağlanacaktır.
- k) Yerel yönetimler, emlak vergilerinin %10’unu, bir spor dalına %20’den fazla olmamak üzere amatör sporların gelişmesi için ayıracaklardır.
- l) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile okullardaki beden eğitimi öğretmenlerinin birlikte geliştirecekleri bir program çerçevesinde tüm okullarda yaygın bir spor sistemi uygulanacak ve çocuklarımız 8 yaşından itibaren yetenekli oldukları spor dallarında teşvik edilerek yeni dünya ve olimpiyat şampiyonları yetiştirilecektir.

26. SU POLİTİKALARI

Türkiye'nin sınır aşan sular tanımına uyan başlıca iki önemli nehri Fırat ve Dicle'dir. Fırat, Suriye ve Irak'ı kat eder; Dicle, Suriye ve Irak arasında kısa bir sınır oluşturduktan sonra esas olarak Irak'ta akar. Bu iki nehrin Şattülarap'ta birleşerek Basra Körfezi'ne döküldüğü noktadaki debisi 85 km^3 'tür. Bunun 35 km^3 'ünü Fırat, 50 km^3 'ünü Dicle taşır.

Bizim için Fırat ve Dicle tek bir havzadır ve bu anlatıyla düzenlenmelidir. Oysa uzun seneler Suriye ve Irak dikkatlerini sadece Fırat üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Bu iki ülke ile Fırat üzerinde kurduğumuz her baraj (Keban, Karakaya, Atatürk) ile ilgili olarak sorunlarımız olmuştur. Bu sorunların esası Suriye sınırından bıraktığımız su miktarı ile ilgilidir. 1987 yılında imzalanan bir protokolle bu miktar $500 \text{ m}^3/\text{s}$ olarak belirlenmiştir.

Sınırı aşan sularımız Fırat ve Dicle ile ilgili politikamız şu esaslara dayanmaktadır:

- a- $500 \text{ m}^3/\text{s}$ kuralı aylık ortalama olarak geçerliliğini koruyacaktır.
- b- Fırat ve Dicle tek bir havza olarak ele alınarak buradaki su yönetimi "optimum, rasyonel ve hakça" kullanmaya dayandırılacaktır.

Gelecekte su veya su kıtlığının Ortadoğu bölgesinde politik gerginliklere ve ardından büyük çapta göçlere yol açması beklenmelidir. Geleceğin krizlerine ilk işaret daha önce de Suriye'den geldi. Küresel ısınma ile yüzeysel buharlaşmanın artması ve yağışların azalması ile yağış açısından zaten fakir olan Suriye'de tarım krize girdi. Bu yüzden de Suriye'deki Sünni ayaklanmasını başlatan, bu krizden etkilenen işsiz ve aç kitleler olmuştur.

Arap Yarımadası, Irak, Lübnan, İsrail ve Suriye'yi içine alan bölge, dünyanın en su fakiri kesimlerindedir. Bölgede yağışlar düşüktür. Hızlı artış sonucu toplam nüfusu 140 milyon kişiye ulaşan bu bölgede su giderek artan bir gerginlik kaynağı olacaktır. Bölge ülkelerinin tamamı yeraltı sularını tüketmektedir; yeraltı su seviyeleri düşmüştür, bazı yerlerde tarihi sular denilen ve milyonlarca yıl içinde oluşmuş çok derinlerdeki sular dahi kullanılmaktadır. Oysa sınırı aşan olarak sular olarak adlandırılanlardan ve Türkiye topraklarından gelen Fırat Nehri'nin yıllık debisi 35 milyar m^3 , başta Türkiye, Irak ve İran'dan su alan Dicle Nehri'nin debisi 70 milyar m^3 'tür. Önemle vurgulanması gereken nokta en büyük akarsu olan Dicle'nin su topladığı alanların tamamının Kürt çoğunluğu olan bölgeler olmasıdır. Küresel güçlerin Kürdistan kurulmasına olan ilgilerinin arkasında yatan bir sebep de Dicle sularını kontrol etme isteğidir. Yüz yıl öncesinin Musul ve Kerkük bölgesine ilginin kaynağı nasıl petrol ise, şimdi Güney Doğu Bölgemize de su kaynakları nedeniyle ilgi duymaları pek de şaşırtıcı olmasa gerek...

Gelecekte bütün bölge ülkeleri Fırat ve Dicle sularından faydalanmak isteyeceklerdir. Su paylaşma taleplerinin nasıl çözüleceği belli değildir. Su, bölge politikasında önemli roller oynama potansiyeli taşıyor. DSP olarak bunun bilincindeyiz ve su politikaları da buna göre

belirlenmelidir.

Türkiye, Batı bölgesinde bir su sorunu ile karşı karşıyadır. Bölge ülkeleri içinde yalnız İsrail elindeki kıt su kaynaklarını optimum tarzda kullanıyor. Türkiye de benzer bir uygulama başlatmalıdır.

Türkiye’de su yönetimine ilişkin temel sorunlar aşağıda özetlenmiştir:

Sorunlar listesinde yer alan konulardan bir kısmı sadece Türkiye’ye özgü olmayıp, gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede farklı ölçeklerde hissedilmektedir. Aşağıda özetlenen hususların ülkenin su politikaları oluşturulurken, yasal ve kurumsal yapılanmalarda düzenlemeler yapılırken, dikkatle incelenmesi ve ele alınması gerekmektedir:

- Arazi kullanım planlaması ile su kaynaklarının stratejik planlaması arasında genellikle ihmal edilen çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bu iki konu arasındaki kopukluk, en temel sorunlardan birisidir. Adı geçen faaliyetlerin belediyelerin ilgili birimleri tarafından yürütülmesi doğaldır. Ancak bu faaliyetler çerçevesinde arazi kullanımına karar verilirken, su yönetimi ile yükümlü kurumlarla yeterli eşgüdüm sağlanamamaktadır. Bu nedenle, yeni yerleşim alanları ve sanayi bölgelerine su temininde önemli sorunlarla karşılaşılmaktadır.
- Türkiye’de çok hızlı bir kentleşme yaşanmaktadır. Ülkemiz nüfusunun yüzde 70’inin kentlerde ve yüzde 30’unun kırsal alanda yaşadığı ve gelecek yıllarda kent nüfusunun daha da artacağı değerlendirildiğinde, sorunun büyüklüğü açığa çıkacaktır. Konu sadece su temini ile ilişkili olmayıp yağmur ve atık suların toplanması ve arıtma tesislerinin yapımı ile de yakından ilgilidir. Kanalizasyon şebekelerinin özellikle yağış sularını taşıma kapasiteleri düşük olduğundan ani ve şiddetli yağışları takiben yerleşim alanlarında sık sık taşkın olayları yaşanmaktadır. “Kent hidrolojisi” ve uzun vadeli planlama kavramının dikkate alınmaması, bu konularda yeterli teknik kapasitenin olmaması olayın temel nedenleri arasındadır. Kentsel arazi kullanımının toprağın yüzeyini büyük ölçüde beton bir yapı ile örtmesi nedeniyle şiddetli yağışlarda yağmur suları topraktan sızarak yeraltı sularına besleme yerine, doğrudan kanalizasyon ağına intikal etmekte ve kanalizasyon sistemlerinin ve/veya bağlandığı su yataklarının kapasitesinin yetersiz kalması sonucunda taşkınlar oluşmaktadır. Kanalizasyon sistemlerinin bağlandığı alıcı su ortamlarının kapasitesinin artırılması çok yüksek maliyetler veya fiziksel kısıtlar nedeniyle mümkün olmadığından açıklanan sorunlar yaşanmaktadır. Bu örnek, arazi kullanım planlamasının önemini ve su yönetimi ile ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Taşkın alanlarının arazi kullanım planlamasında doğal halinde bırakılması ve bu alanlarda ekonomik aktivite ve yapılanmaya izin verilmemesi gerekir.
- Kanun, tüzük ve yönerge ve yönetmeliklerde yer alan hükümlerin bir kısmı AB su standartları ile uyumlu değildir. Daha önce değinilen ve Ulusal Program çerçevesinde ele

alınan çalışmalarla bu uyumsuzlukların giderilmesi için adım atılmışsa da bu yönde henüz sonuçlandırılmamış çok sayıda konu bulunmaktadır.

- Kurumların görev ve yetkileri ilgili kuruluş kanunlarında belirlenmiştir. Ancak yeni bir kurum oluşturulurken yapılan düzenlemelerde, diğer kurumlara ait yasalarda yer alan benzer görev ve yetkilerin de güncelleştirilmesi, ayıklanması veya kaldırılması gerekir. Aksi takdirde farklı kurumla riçin birbirinin aynı veya benzeri görevler ortaya çıkacaktır. Örneğin; Türkiye’de su sektörü ile ilgili çok sayıda kurum benzer konularda su kalitesinin izlenmesi, denetlenmesi ve izin verme görevleri ile donatılmıştır. Bu tablo yetki ve görev alanlarında kargaşa doğurmaktadır.
- Etkin bir sulu tarım politikası sadece büyük fiziksel yapıları inşa ederek geliştirilemez. Bu çalışma bir seri birbirini tamlayan faaliyetin sadece bir parçasıdır. Belirtilen işlevin arazi toplulaştırılması, tarla içi drenaj ve diğer tarla içi hizmetler, çiftçi eğitimi gibi özel ihtisas isteyen hizmetlerle tamamlanması gerekir. Bu konunun tekrar değerlendirilmesi ve Toprak-Su Genel Müdürlüğü veya benzeri bir uzman kuruluşun yeniden kurulması düşünülmelidir.
- Aynı kişilere ait küçük, dağınık ve şekilsiz tarımsal parselasyonun birleştirilerek ekonomik ölçekte tarım alanlarının oluşturulması anlamına gelen “arazi toplulaştırılması” çalışmaları büyük önem taşımaktadır
- Su kalitesine ait izinlerin tek elden verilme sağlanacaktır. Böylece idari anlaşmazlıklara ve zaman kaybına neden olunmayacaktır
- Nehir havzalarında gerek su miktarı gerekse su kalitesine ilişkin veri ve bilgilerin farklı kurumlarca ayrı ayrı muhafaza edilmesi yerine merkezi bir veri bankası ve Bilgi Sistemi oluşturulması gerekmektedir.
- Çevre Kanunu’nun 3/e maddesinde, “Çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkı esastır. Bakanlık ve yerel yönetimler; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlüdür” ifadesi yer almıştır. Ancak unutulmaması gereken husus, halkın karar alma sürecine katılımı söylenmesi kolay icra edilmesi zor bir süreçtir. Çevre Kanunu’nda yer alan ifade, halkın katılımını öngörmekle birlikte bu hakkın kullanılmasına olanak sağlayan Türkiye şartlarına uygun düzenlemelerin yapılmasına ve hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır. Biz de DSP olarak halkın karar alma sürecine katılmasını sağlayacağız.

27. TARIM

Türkiye’de tarımın yapısal sorunları bulunmaktadır

- Türkiye’de tarımsal üretim planlaması bulunmamakta, üretim tamamen çiftçinin inisiyatifinde yapılmaktadır. Bazı ürünler gereksinimin üzerinde üretilirken, bazıları gereksiniminin çok altında bir üretilmektedir.
- Tarımsal işletmelerin yapısal sorunları bulunmaktadır. Türkiye’de tarımsal işletme sayısı olması gerekenden çok fazla. 1950 yılında 2.5 milyon olan işletme sayısı 1980’de 3.6 milyona çıkmış. 1991 genel tarım sayımı sonuçlarına göre Türkiye’de 4 milyon tarım işletmesi mevcuttur. Tarım işletmelerinin artması, öncelikle işletmelerin miras yoluyla parçalanmasından ileri gelmektedir. Tarımsal işletmelerin büyüklükleri dünya ölçeğine göre son derece küçük. Bir işletmeye düşen ortalama arazi miktarı Almanya’da 281 dekar, Fransa’da 351 dekar, İngiltere’de 671 dekar iken ülkemizde 59 dekar. İşletmeler küçük ve çok parçalı olduğundan emek verimliliği de düşüktür. İşletmelerde önemli sermaye sorunu bulunmaktadır. Küçük olan işletmeler hem gelişmelerini sağlayacak, hem de üretime ayıracak gelirden yoksun oldukları için tarım kesimi çok büyük ölçüde sermaye sıkıntısı yaşamakta, bu da üretimi kısıtlarken, sosyal sorunlar yaratmaktadır.
- Tarım nüfusumuzun oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Son nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusun yaklaşık %35’i hala kırsal alanda yaşıyor. Oysa bu oran ABD’de %3.5, Avrupa’da %5 dolayındadır. Buna karşılık tarımın gayri safi milli hasıladaki payı AB ortalamasından çok düşüktür.
- Tarım topraklarımız sorunlu olup bu topraklarda mülkiyet sorunu yaşanmaktadır. 4 milyon tarım işletmesinden 102 bininin hiç toprağı bulunmamakta, bu durum özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde çok önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu bölgede 362 bin tarım işletmesi var olup bu işletmelerin 29 bini topraksızdır. 21 bin işletmenin toprağı ise 5 dekardan daha azdır.
- Tarım toprakları amaçları dışında kullanılmaktadır. Türkiye, Dünyada toprak rezervi kalmayan 19 ülkeden biri. Bu nedenle topraklarını çok dikkatli ve doğru kullanmak zorunda. Son 20 yılda yalnızca yerleşim alanı elde etmek için tarım dışı bırakılan alan 750 bin hektar.
- Türkiye topraklarında çok önemli düzeyde erozyon sorunu yaşanmaktadır. 1986 yılında 50 milyon hektar alanda erozyon sorunu görülürken, bugün 82 milyon hektar alanda bu sorun gözlenmektedir. Erozyon nedeniyle Türkiye her yıl 1.2 milyar ton verimli tarım toprak kaybedilmektedir..

- Ülkemizde çok önemli toprak ve su kirlenmesi sorunu yaşanıyor. Bir yandan sanayi tesisleri, bir yandan konut alanları, diğer yandan da bilinçsiz tarım su ve toprakta önemli kirlenmelere neden olmakta; tedbir, denetleme, engelleme bulunmamaktadır.
- Tarım topraklarının sulama sorunu bulunmaktadır. Yıllık programlara göre sulamaya açılabilen alan ortalama 100 bin hektardır. Bu hızla gidilirse sulanabilmesi mümkün olan alanlara ancak 40 yıl sonra su götürülmüş olacaktır.
- Verim ve üretim düşük durumdadır. Çiftçinin bilgi düzeyinin az olması, teknolojinin tarıma yeterince aktarılamayışı, uygun tohumluk ve damızlık sağlanamaması, gübre ve tarım ilaçlarının eksik ya da yanlış kullanılması verim düşüklüğünün önemli nedenlerini oluşturuyor.
- Üretici örgütlenmesi yetersiz ve desteklenmiyor. Devletin net bir örgütlenme politikası bulunmamakta, bu konuda kamu yönlendirmeleri yetersiz, etkin ve yaygın örgütlenme eğitimi programları uygulanmamaktadır.
- Girdi kullanımı sorunludur. Ülkemizde gübre üretimi yeterli olmadığı gibi gübre üretiminde son yıllarda artış yerine azalışlar yaşanmaktadır. Ham maddesinin çoğu ithal ve tarım ilacı kullanımında da hem yetersizlik ve hem de dengesiz kullanım sorunu bulunmaktadır. Tüketilen tarım ilacının yaklaşık %90'ı yurtdışında üretilse de, etkili maddelerin tümü yurt dışından ithal tohumluk, özellikle de sebze tohumluğu üretiminde çok büyük oranda dışa bağımlılık sürmektedir. Damızlık, yem, mekanizasyon ve kredi konularında da önemli sorunlar bulunmaktadır..

Çözüm Önerileri

Türkiye'de tarımın yeterince desteklendiği söylenemez. Tarıma yapılan destekler üretici başına ABD'de 20 bin Dolar, AB'de 8 bin Dolar ve ülkemizde 230 Dolardır. Hektar başına ise ABD'de 94 dolar, AB'de 501 dolar, ülkemizde ise 36 dolardır. Türkiye'de, tarım kesiminde barınan nüfusun diğer ülkelerin çok üzerinde olması dolayısıyla tarıma yapılan desteğin çok daha yetersiz olduğu bir gerçektir.

Bu nedenle tarıma yapılan desteklemeler sürdürülmek durumundadır. Destek, ürüne ve üreticiye olmak şeklinde ayrı düşünülecektir. Desteklemenin en temel amacı ekonomik bir sektör olarak yarışabilir-gelişebilir işletme büyüklükleri ile düşük maliyetli, verimi ve kalitesi yüksek üretim elde etmeye yönelik olacaktır.

Türk tarımsal ürün fiyatlarını Dünya fiyatları düzeyine çeken, bu esnada oluşan üretici kayıplarını doğrudan ödemeler ile karşılayan "noksanlık ödemeleri sistemi"nin Türkiye'de uygulanmaya başlanması yolundaki çalışmalara hız verilecektir.

Bu çerçevede uygulanacak noksanlık ödemeleri (telafi edici ödemeler) sistemi ile:

- a) Yerel fiyatlar Dünya fiyatları düzeyine çekilecektir.
- b) Üretim yılından önce açıklanacak hedef fiyat ile üretim yönlendirilecek, hedef fiyat ile piyasa fiyatı arasındaki fark üreticiye gelir yardımı olarak ödenecektir. Belirlenecek müdahale fiyatının altındaki fiyat oluşumlarında Devlet alımı yapacaktır.
- c) İşleyicinin ve tüccarın hasat döneminde alıma girmesi için olumlu makroekonomik politikalar düzleminde, Devlet stoklarını daha sonra daha düşük fiyatlarla elde etme olanakları ortadan kaldırılacaktır.
- d) Devletin tarıma desteği arttırılarak sürdürülecektir Bu destekte öncelik tarım ve toprak reformu çerçevesinde rasyonel tarımsal altyapının oluşması yönünde kullanılacaktır.
- e) Halen spot piyasa düzlemini aşamamış borsa sisteminin forward sistemde çalışabileceği teknik altyapı oluşturulurken. bu amaçla ürün standardizasyonu ülke bazında belirlenecek, sisteme uygun analiz ve depolama olanakları yaratılacaktır.
Temel hedefimiz çiftçinin toprağını değil ürününü satmayı düşünmesidir.Küçük ve parçalı yapıdaki topraklar, yetersiz desteklemeler ve yüksek girdi maliyetleri gibi sıkıntılar yüzünden Türk çiftçisi dünya ile rekabet edebilir fiyatlar yakalayamamaktadır. Bu nedenle küçük ölçekli tarım arazilerinin verimli hale getirilebilmesi ve çiftçimize ucuz girdi sağlaması için gerekli önlemler alınacaktır.
- f) Lisanslı depoculuk geliştirilecek, tarımsal üretimin planlanarak ürün fazla olunca depolanacak, az olunca da depodan çıkartarak piyasaya arz edilecektir. Böylece fiyat dengesi hem üretici hem de tüketici açısından korunacaktır.
Amacımız Türkiye'nin ihtiyacı üretim planlamasının iyi yapıldığı, üretim politikalarının iyi yönetildiği, çiftçinin sürekli izlendiği ve iyi bir şekilde desteklendiği bir yapı oluşturmaktır.

28. TEKNOLOJİK GELİŞME

- Temel değerlerimizi ve kimliğimizi koruyarak, bilgi toplumuna geçişin sağlanması ve toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi temel amacımızdır. Bu kapsamda, bilim ve teknoloji yeteneği güçlendirilecek, yeni teknolojiler geliştirilecek, altyapı hizmetlerinde etkinlik artırılacak ve çevrenin korunması sağlanacak, ekonomik ve sosyal yapıda dönüşüm gerçekleştirilecektir.
- Gerek üniversitelerde, gerek diğer bilimsel özel ve kamu kuruluşlarında araştırma ve geliştirmeyi teşvik edici düzenlemeler yapılacaktır.
- Teknolojik buluşların, genel olarak sınai ve fikri mülkiyet haklarının etkili biçimde korunması sağlanacaktır.
- Teknopark, Yeni Buluşlar Merkezi (Innovation Center) uygulamaları genişletilecek, yeni teşvikler sağlanacaktır. Bu merkezlerde bilişim, nanoteknoloji ve gen teknolojilerine özel önem verilecektir.

29. TURİZM

Turizm ekonominin düzeltilmesinin en önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır:

- Orta sınıfın yararlanabileceği yaygın turizm organizasyonları geliştirilecek ve bu amaca uygun nitelikte zincir oteller teşvik edilecektir. Kamuda çalışan işçi ve memura tatil ödeneği verilecektir.
- Yıllardır çıkarılmayan Türkiye Otelciler Birlik Yasası çıkarılarak sektörün denetimi ve kalitesinin yükselmesi sağlanacaktır.
- Kentlerimizdeki kültürel ve tarihi yerlerin, aslına uygun olarak, turizme hizmet edecek şekilde restorasyonu sağlanacaktır.
- Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesindeki vakıf malları da vakfedilme amacı dışına çıkmadan turizm açısından ele alınacaktır.
- Beş –altı ay çalışıp altı ay işsiz kalan turizm çalışanlarının işsizlik sigortasından yararlanmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- Sağlık turizmine önem verilecek ve turistik tesislerimizde özellikle kış aylarında doluluk oranlarının artırılması için işbirliği önlemleri geliştirilecektir.
- Turizm ile ilgili her bölgemizin giriş-çıkış, çevre düzeni ve peyzaj donanımı yapılacaktır.
- Seyahate ilişkin sağlık sigortası olmayan turistler ile turizm sektöründe çalışanların sağlık sigortalarının yapılmasına katkı sağlanacak, turistik bölgelerde sağlıkla ilgili her tür araç gereç ve sağlık personeli hazır bulundurulacaktır.
- Yeni turizm alanları ve merkezleri üretilecektir.
- Konaklama yatırımcısına destek verilecektir.
- Doğu, Güney Doğu ve İç Anadolu için özel kültür turları desteklenecektir.
- Karadeniz, Van Gölü çevresi, Göller bölgesi gibi doğa güzellikleri turizm bakımından yeterince değerlendirilmemiş bölgelerimiz turizme sunulacaktır.
- Yat imalat sanayi, bakım ve onarım yerleri ve marinalar için alan ve merkezler üretilecektir.
- Yurtdışından daha çok turistini ülkemizi ziyaret etmesi için kampanyalar, alternatif destinasyonlar ve ücretsiz hava ulaşımı (bilet ücreti rezervasyonu yapılan otelden alınmak kaydıyla) sağlanacaktır.

30. ULAŞIM

- Ulaşımın; ekonomik, hızlı, güvenli, elverişli ve doğayı tahrip etmeyecek biçimde olması sağlanacaktır.
- Demiryolu taşımacılığına önem verilecektir. Demiryolu güzergâhları yeni koşullara göre düzenlenecek, altyapıları güçlendirilecek ve hızlı tren uygulaması yaygınlaştırılacaktır. TCDD yanında demiryolu altyapısını kullanmak isteyen özel sektöre de bu alanda faaliyet izni verilecektir.
- Kara, deniz, hava ve demiryolları ulaşımın birbirleriyle ve bunların şehir içi ulaşım ağlarıyla rasyonel bağlantıları sağlanacaktır.
- Kent içi ulaşımında sorun oluşan şehirlerde ulaşımın raylı sistem ile yapılması projeleri desteklenecektir.
- Yolcu ve yük taşımada deniz ulaşımının payını yükseltilecek, Avrupa'da uygulanan "deniz otoyolları" benzeri uygulamalara geçilecektir.
- Havayolları ağıımız ve havalimanlarımız genişletilecektir. Hava-İş Kanunu çıkarılacaktır.
- Ülkemizde ulaşım ağı, değişen uluslararası istemden ötürü temel doğrultularda hizmet verecek yapıya kavuşturulacak, bu arada;
  - Karadeniz- Akdeniz bağlantısı Samsun ve Mersin limanları arasındaki demiryolu ile,
  - Karadeniz ile İran arasındaki bağlantı ise Trabzon'dan başlayan demiryolu bağlantısı ile karşılanacaktır.
- Her türlü taşımacılık hizmetinde baş gösteren kayıt dışılığa mutlaka son verilecektir.
- Şehir içi, şehirlerarası ve uluslararası Kara taşımacılığı yapan Nakliyeciler esnafımızın gerek çalışma koşulları, gerekse finansman sorunları günün şartlarına uygun olarak yasal düzenlemelerle çözülecektir. Bu çerçevede öncelikle geçimlerini, sahip olduğu tek vasıta ile sağlamak durumunda olan esnafımız desteklenecektir.
- Şehir içi ulaşımı sağlayan taksi-dolmuş esnafının sorunları giderilecektir.

31. ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ

Ülkenin geleceğini yönlendirecek kadroları yetiştirmesi beklenen üniversite eğitiminin anlamı ve önemi tartışılmayacak kadar açıktır.

Bir ülkede eğitim sisteminin bir bütün olarak ele alınması zorunludur. Üniversite eğitiminin temel eğitimden ve meslek eğitiminden bağımsız olarak düzenlenmesi ve geliştirilmesi söz konusu olamaz.

Üniversite eğitimi uzun süredir belirgin bir yozlaşma ile çarpıcı boyutlarda bir düzey kaybı yaşamaktadır. O günlerden bu günlere, çarpıcı bir sayısal büyüme söz konusudur: üniversite sayısı, öğrenci sayısı, diploma sayısı vb katlanarak artmıştır. Bu sayısal büyüme, ne gerçek gereksinimlerle, ne eldeki eğitim olanaklarıyla orantılı değildir, doğrudan doğruya popülist politikaların sonucudur.

İnsanlar çocuklarının üniversite okumasını isterler. Gelişmiş toplumlarda, aileler bunun gereklerini yerine getirmek için çaba gösterirler; bunu başaramazlarsa yerleşmiş kurallara uyarlar; yani üniversiteyi kendi düzeylerine indirmeye değil, kendilerini üniversite düzeyine çıkarmaya uğraşırlar. Türkiye’de ise politikacıya oy baskısı yaparak, üniversiteyi ucuzlatıp, ona ulaşmayı kolaylaştırmışlardır. Ne sistemin yozlaşması, ne de uzun vadede ülkeye verilen zarar kimsenin umurunda olmamıştır.

- Üniversiteye giriş sınavı düzeyinde uygulanmasına başlanıp, giderek temel eğitimin bütün düzeylerine yaygınlaştırılan “çoktan seçmeli test” yöntemi, temel eğitimi çığrından çıkarmış, anlamaya değil, kalıpların ve tekniklerin öğrenilmesine öncelik veren bir sistem gelişmesine ve dolayısıyla gençlerin muhakeme yeteneğini körelten uygulamalara yol açmıştır.
- Öte yandan özellikle son on iki yılın politikacıları tarafından uygulanan popülist politikalar üniversite eğitiminin düzey kaybetmesine yol açmıştır. Birkaç örnek şunlardır:
  - **Yozlaştırılan temel eğitim** – Kurallar ve yöntemler küçük hesaplar uğruna değiştirilmiştir. Temel ilke ve kavramlar çağdışı ideolojiler doğrultusunda yozlaştırılmıştır.
  - **Plansız açılan üniversiteler** – Üniversite açarken iki temel koşul sağlanmalıdır. Birincisi, yeterli sayıda ve yetişmiş eğitici insan gücü ile fiziksel eğitim gereklerinin sağlanması. İkincisi, yetiştirilecek elemanlara gereksinim ve iş olanakları bulunduğuunun kanıtlanması. Bunlara hiç kafa yormadan, sadece oy ve ekonomik hesaplarla (şehrin ekonomisinin gelişmesi gayesi gibi) düzinelerce üniversite açılmış, özel üniversiteciliğin

ticaret niteliği kazanması sağlanmıştır. Oluşan büyük talep sonucunda, ğretim yeliği mesleği de düzeyini ve değerini önemli ölçüde kaybetmiştir.

- **Plansız artırılan kontenjanlar** – Bölümlerin almak zorunda olduğu ğrenci sayıları, ğretim kapasitesine ve fiziksel olanaklara bakılmaksızın zorlanarak artırılmıştır. Yetişen ğrenci kalitesii düşmüştür.
- **Bilinçsizce zayıflatılan ğretim programları** – Başarısız ğrencilere hayatı kolaylaştırmak amacıyla, ders sayıları azaltılmış, zor gelen dersler programdan çıkarılmıştır.
- **Düzeyi düşürülen ders içerikleri** – Düzeyi bu kadar dştik olan öğrenciye bazı şeyler öğretebilmek amacıyla, ders içerikleri daraltılmış ve düzeyi düşürülmüştür.
- **Anlamsızca düşürülen başarı ltleri** – Başarı ltleri zorlanarak düşürülmüş, başarısız öğrenciye geçer not verilmiştir. Bilgisayardan yararlanarak bu iş daha da ileri götürülmüştür.
- **Merkezi not verme sistemi** – Birçok niversitede hocalar artık başarı kararı verememektedir. Sınav sonucu sayısal notlar teslim edilmekte, bu notlar istatistik yöntemler kullanan bilgisayar programıyla değerlendirilerek başarı kararı verilmektedir. Yani, içinde bulunduğu sınıfın düzeyi ne kadar düşükse, kötü öğrencinin başarılı sayılma şansı o kadar yüksek olmaktadır.
- **Sonu gelmez sınav hakları** – Başarısız ğrenciyi ödüllendirmek, daha doğrusu belli bazı kişi ve grupları memnun ederek siyasal çıkar sağlamak amacıyla sayısız sınav hakkı verilmiştir. Artık yeni sınav hakkı vermeye gerek kalmamıştır; çünkü herkesin sonsuz sınav hakkı vardır.
- **Sınıfta kalmanın ve üniversiteden atılmanın kaldırılması** – Başarısız ğrenci yararına gerçekleştirilen bu kural ile bu uygulamalar zirve yapmıştır. şu ya da bu yolla niversiteye giren öğrencinin artık diplomaya kavuşması muhakkaktır.

Bu uygulamalardan önce, mevcut olan niversiteler, ihtiyaçları doğrultusunda eğitim veriyor, ihtiyaç doğrultusunda nitelikli meslek elemanı yetiştiriyordu. O zamanlar, planlayıcı üst düzey ile uygulayıcı arasındaki görevleri üstlenecek “orta düzey” eleman yetersizliği söz konusuydu. Bugün gelinen noktada, adına niversite denen kurumların hepsi, yalnızca “orta düzey” eleman yetiştirmekte, buralarda verilen eğitimin sonucunda vasat bireyler yetişebilmektedir. Kişiler, ancak kendi yetenekleri ve çabaları ile gerçek niversite mezunu niteliğine kavuşabilmektedirler. ***Gelinen bu noktadan geri dönüş artık mümkün olmadığına göre bu koşullarda neler yapılması gerektiği araştırılmalıdır:***

- Yapılması gerekenlerin başında bir “elit eğitimi” düzeni kurulması gelir. Varolan, orta düzeye yönelik “kitle eğitimi” olduğu gibi bırakılmalı, birkaç üniversite diğerlerinden ayrılmalı, onlar için özel bir statü geliştirilmeli, onlar geleceğin planlayıcılarını, üst düzey beyinlerini yetiştirmekle görevlendirilmelidirler. Bu üniversitelere geniş olanaklar sağlanmalı ve yetkiler verilmelidir; bu üniversiteler az sayıda öğrenciyi kendi yöntemleriyle seçip alabilmeli, değerlendirebilmeli, başarısız bulduklarını çıkarabilmelidirler. Bu seçkin öğrencilere de farklı olanaklar sağlanmalıdır. Bu üniversitelerin çalışmaları ve özellikle üretimleri sürekli olarak denetlenip değerlendirilmeli, sağlanan ayrıcalıklar başarılı üretim koşuluna bağlanmalıdır.
- **Ülkenin geleceği için, değerini ve içeriğini yitirmiş olan üniversite diplomasının, hiçbir alanda meslek icra yetkisi verme mesisi sağlanmalıdır.**
  - Diplomada asla “filan mesleği uygulama yetkisi kazandın” yazmamalı, “filan alanda eğitim aldın” yazmalıdır.
  - Meslek yetkisi, mutlaka bilgi, beceri ve yeteneğin kanıtlanmasına bağlanmalıdır.
  - Bu yetki, üniversite ve meslek örgütü işbirliği içinde oluşturulan güvenilir kurullar tarafından, sınavlar ve dosya değerlendirmeleri sonucunda verilmeli, çeşitli alan kurullarının eşgüdümü ve eşdüzeyleliliği bir üst kurul tarafından sağlanmalı, kurulların uygulamaları sürekli olarak denetlenmelidir.

32. YEREL YÖNETİMLER

Yerel Yönetimler konusundaki DSP görüş ve önerileri aşağıda özetlenmiştir:

- Belediyelerin gerek uluslararası gerek ulusal fonlardan yardım almaları için gerekli destek verilecek, bu amaçla özel bir yapılanmaya gidilecektir.
- Belediyelere nitelikli eleman yetiştirmek üzere enstitü/yüksekokul açılması teşvik edilecektir.
- Belediyelerin çalışmaları arasında yöre halkına üretim becerisi kazandıracak eğitim programları yanında tiyatro, müzik, folklor gibi kurslar yaygınlaştırılacaktır.
- Belediyelerin uluslararası fonlardan yararlanabilmeleri için merkezi bir proje birimi oluşturulacaktır.
- İsteyen köylerin İmar yerleşim ve gelişme planları, bedeli İl Özel İdaresince ödenerek yapılacaktır.
- İller Bankası yeniden yapılandırılarak belediyeler ve özel idarelerle ilişkileri geliştirilecektir.
- Yerel yönetimlerin kaynaklarını süs ve gösteriş için değil altyapı başta olmak üzere tespit edilecek öncelik sırasına göre kullanmaları sağlanacaktır.
- Şehir içi yollar ve yaşam alanları yayalar ve engelliler dikkate alınarak planlanacaktır.
- Alışveriş merkezlerinin şehir içinde kurulmalarına izin verilmeyecektir.
- DSP kentlerimizde Yerel Yönetimlerin afetler olmadan önce ve olduktan sonra yönetilebilmesi için afet yönetim merkezlerinin kurulmasına ve bu merkezlerin doğal afetlerden korunma konusunda yoğun eğitim faaliyetlerinde bulunması ve örgütlenmeler gerçekleştirmesine büyük önem vermektedir. Bu merkezler kent ve kentliyi doğal afetlere karşı hazırlarken bir yandan da yerleşim birimlerinin yeniden düzenlenmesi, afet alanlarının boşaltılması ve rehabilitasyonu gibi çalışmaları da gerçekleştirecektir.
- Yerel yönetimlerde muhtarlık müessesesi yeniden yapılandırılacaktır. Bu bağlamda;
  - Bir belediye çevresinde bulunan muhtarlar “Muhtarlar Kurulu” oluşturacak ve bu kurulun aralarından seçeceği, belediye meclisi üyelerinin %10’u kadar üye, muhtarlıklarının yanı sıra belediye meclisi üyesi olarak da görev yapacaklardır.
  - Her ilçedeki köy muhtarlarından oluşan “Köy Muhtarları Kurulu” tarafından seçilecek 1 üye o ilçeyi temsilen İl Genel Meclisi üyesi olarak görev yapacaktır.
  - Yerel yönetimlerin en önemli unsurlarından olan Muhtarlarımızın maaşları Belediye Başkanları’nın maaşlarına endekslenecek, Muhtar azalarına oturum ücreti tahakkuk ettirilecektir.